

RZECZPOSPOLITA POLSKA

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

Program Operacyjny

**„Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa
i nadbrzeżnych obszarów rybackich
2007–2013”**

**ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SEKTORA RYBOŁÓWSTWA
I NADBRZEŻNYCH OBSZARÓW RYBACKICH**

Warszawa, październik 2008

SPIS TREŚCI

I. OFICJALNY TYTUŁ	6
II. KWALIFIKOWALNOŚĆ GEOGRAFICZNA.....	6
III. ANALIZA SEKTORA RYBACKIEGO W POLSCE	6
1. Ogólny opis sektora rybołówstwa i akwakultury w Polsce oraz analiza uwarunkowań krajowych i lokalnych	6
1.1. Rybołówstwo morskie	8
1.1.1. Stan zasobów ryb w Morzu Bałtyckim i prognoza na okres do 2013 r.....	8
1.1.2. Stan floty i połowów.....	11
1.1.3. Porty morskie, przystanie i miejsca wyładunku.....	18
1.1.4. Szkolnictwo wyższe i instytucje badawcze	21
1.1.5. Zatrudnienie w rybołówstwie morskim.....	21
1.1.6. Kryzys paliwowy i jego wpływ na gospodarczą kondycję polskiego rybołówstwa	21
1.2. Chów i hodowla ryb.....	24
1.3. Rybołówstwo śródlądowe	27
1.4. Przetwórstwo produktów rybactwa	28
1.5. Obrót	30
1.6. Organizacja sektora rybackiego w Polsce	32
1.7. Organizacja administracji rybackiej w Polsce	33
2. Główne wnioski pochodzące z realizacji działań w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004–2006”	35
3. Kluczowe wskaźniki kontekstowe dla opisu sektora rybackiego	38
4. Analiza SWOT.....	40
5. Opis sytuacji środowiskowej	42
5.1. Stan środowiska.....	42
5.2. Informacje o procedurze przeprowadzenia i konsultacji Strategicznej Oceny Środowiskowej	44
5.3. Analiza i ocena skutków środowiskowych	45
5.4. Wnioski i rekomendacje	46
5.5. Zalecenia realizacyjne	48
5.6. Sposób wykorzystania rekomendacji zawartych w Prognozie oraz sugestii Ministra Środowiska oraz Głównego Inspektora Sanitarnego w Programie Operacyjnym	49
5.7. Monitoring aspektów środowiskowych związanych z wdrażaniem Programu Operacyjnego	50
6. Równouprawnienie płci	52
IV. STRATEGIA NA POZIOMIE PROGRAMU OPERACYJNEGO WEDŁUG SKUTKÓW I WSKAŹNIKÓW REALIZACJI. KALENDARZ I CELE POŚREDNIE	54
1. Ogólne cele Programu Operacyjnego: strategiczna wizja sektora rybackiego w Polsce	54
2. Szczegółowe cele do osiągnięcia których zmierzają priorytety Programu Operacyjnego	55
2.1. Cel ogólny 1. Poprawa konkurencyjności i zrównoważenia podstawowego sektora rybackiego	57
2.1.1. Dostosowanie polskiej floty bałtyckiej do dostępnych zasobów wraz z towarzyszącymi działaniami społeczno-ekonomicznymi	57
2.1.2. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju w chowie i hodowli ryb oraz rybołówstwie śródlądowym	57
2.1.3. Poprawa infrastruktury w portach, przystaniach i miejscach wyładunku	58
2.2. Cel ogólny 2. Zwiększenie i rozwój potencjału rynkowego sektora rybackiego	59
2.2.1. Wsparcie ulepszenia i modernizacji przemysłu przetwórczego	59
2.2.2. Zapewnienie podaży i obrót produktami rybnymi	59
2.2.3. Wzrost spożycia produktów rybnych w Polsce	60
2.3. Cel ogólny 3. Propagowanie zrównoważonego rozwoju oraz poprawa jakości życia i stanu środowiska na obszarach rybackich	61
2.3.1. Poprawa ochrony i rozwój fauny i flory wodnej	61
2.3.2. Wsparcie ustanawiania Lokalnych Grup Rybackich oraz tworzenie i wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich	61
2.3.3. Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich	62
2.3.4. Podejmowanie projektów współpracy	62
2.3.5. Wsparcie budowania sieci grup rybackich	62

2.4. Cel ogólny 4. Wdrożenie skutecznego sposobu zarządzania i kontroli PO oraz poprawa ogólnego potencjału administracyjnego do wdrażania WPR.....	63
3. Kalendarz i cele pośrednie.....	64
V. PODSUMOWANIE OCENY EX ANTE	67
VI. OSIE PRIORYTETOWE PROGRAMU OPERACYJNEGO	68
Spójność i uzasadnienie wybranych osi priorytetowych.....	68
1. OŚ PRIORYTETOWA 1. ŚRODKI NA RZECZ DOSTOSOWANIA FLOTY RYBACKIEJ	73
Środek 1.1. Pomoc publiczna z tytułu trwałego zaprzestania działalności połowowej.....	76
Środek 1.2. Pomoc publiczna z tytułu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej.....	78
Środek 1.3. Inwestycje na statkach rybackich i selektywność.....	79
Środek 1.4. Rybactwo przybrzeżne	81
Środek 1.5. Rekompensaty społeczno-gospodarcze w celu zarządzania krajową flotą rybacką ..	82
2. OŚ PRIORYTETOWA 2. AKWAKULTURA, RYBOŁÓWSTWO ŚRÓDLĄDOWE, PRZETWÓRSTWO I OBRÓT PRODUKTAMI RYBOŁÓWSTWA I AKWAKULTURY	84
Środek 2.1. Inwestycje w chów i hodowlę ryb	88
Środek 2.2. Działania wodno-środowiskowe	90
Środek 2.3. Środki na rzecz zdrowia zwierząt.....	92
Środek 2.4. Rybołówstwo śródlądowe	93
Środek 2.5. Inwestycje w zakresie przetwórstwa i obrotu	94
3. OŚ PRIORYTETOWA 3. ŚRODKI SŁUŻĄCE WSPÓLNEMU INTERESOWI	96
Środek 3.1. Działania wspólne.....	99
Środek 3.2. Ochrona i rozwój fauny i flory wodnej.....	100
Środek 3.3. Inwestycje w portach rybackich, miejscach wyładunku i przystaniach	101
Środek 3.4. Rozwój nowych rynków i kampanie promocyjne	102
Środek 3.5. Projekty pilotażowe.....	103
Środek 3.6. Modyfikacja w celu zmiany przeznaczenia statków rybackich.....	104
4. OŚ PRIORYTETOWA 4. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW ZALEŻNYCH OD RYBACTWA	105
Środek 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa.....	111
Środek 4.2. Wsparcie na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej.....	115
5. OŚ PRIORYTETOWA 5. POMOC TECHNICZNA	116
Środek 5.1. Pomoc techniczna	116
VII. Plan finansowy Programu Operacyjnego. Podział środków finansowych	118
VIII. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO	119
1. Zasady i procedury zarządzania i wdrażania.....	119
1.1. Funkcje Instytucji Zarządzającej	119
1.2. Instytucje Pośredniczące.....	121
1.3. Instytucja Certyfikująca	123
1.4. Instytucja Audytowa.....	124
2. System wdrażania Programu Operacyjnego	126
3. Organ właściwy do otrzymywania płatności pochodzących z Komisji oraz organy odpowiedzialne za dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów	127
4. Opis procedur w zakresie uruchamiania i obiegu przepływów finansowych w celu zapewnienia ich przejrzystości.....	128
5. Opis systemu monitorowania i oceny oraz skład Komitetu Monitorującego	131
6. Zapewnienie koordynacji pomiędzy programami operacyjnymi realizowanymi w ramach NSRO a programami operacyjnymi współfinansowanymi przez EFRROW i EFR.....	132
7. Wymiana danych w formie elektronicznej między Komisją a Polską w celu spełnienia wymagań oraz w celu zarządzania, monitorowania i oceny.....	134
8. Wyznaczenie partnerów o których mowa w art. 8 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 i wyniki ich współpracy. Lista partnerów z którymi przeprowadzono konsultacje oraz streszczenie wyników konsultacji.....	134
9. Elementy mające na celu zapewnienie informacji na temat Programu Operacyjnego i jego promocji zgodnie z art. 28 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006	136
9.1. Działania skierowane do ogółu społeczeństwa.....	136
9.2. Działania skierowane do potencjalnych beneficjentów	137
9.3. Finansowanie działań z zakresu informacji i promocji	138

9.4. Instytucje odpowiedzialne za wdrażanie zadań z zakresu informacji i promocji oraz ich monitoring	138
Załączniki do Programu Operacyjnego	139
SPIS TABEL I WYKRESÓW	144

SPIS SKRÓTÓW UŻYWANYCH W PROGRAMIE OPERACYJNYM

ARiMR - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

EFR - Europejski Fundusz Rybacki

GUS - Główny Urząd Statystyczny

IA - Instytucja Audytowa

IC - Instytucja Certyfikująca

IK - Instytucja Koordynująca (NSRO), właściwa do spraw komunikacji i promocji

IP - Instytucja Pośrednicząca

IRŚ - Instytut Rybactwa Śródlądowego

IZ - Instytucja Zarządzająca

MF - Ministerstwo Finansów

MIR - Morski Instytut Rybacki

MRiRW - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

NSRO - Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013

PO - Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”

SPO - Sektorowy Program Operacyjny „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004–2006”

SRR - Strategia Rozwoju Rybołówstwa 2007–2013

SW - Samorząd Województwa

I. OFICJALNY TYTUŁ

Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”

II. KWALIFIKOWALNOŚĆ GEOGRAFICZNA

Cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej objęty jest celem „konwergencja”, stosownie do przepisów rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006, str. 25, z późn. zm.).

Z tego powodu, a także w celu maksymalnej absorpcji środków finansowych, również Polska zdecydowała się na zastosowanie 75% współczynnika współfinansowania we wszystkich osiach priorytetowych Programu Operacyjnego.

III. ANALIZA SEKTORA RYBACKIEGO W POLSCE

1. Ogólny opis sektora rybołówstwa i akwakultury w Polsce oraz analiza uwarunkowań krajowych i lokalnych

Powierzchnia Rzeczypospolitej Polskiej wynosi 312,7 tys. km², a liczba mieszkańców 38 174 tys. (GUS Rocznik Statystyczny z 2006 r., dane za 2005 r.).

Administracyjnie Polska podzielona jest na 16 województw (NUTS II). Strefa przybrzeżna Morza Bałtyckiego obejmuje 36 gmin (NUTS V) na terenie 18 powiatów (NUTS IV) w trzech województwach: pomorskim, zachodniopomorskim, a także częściowo warmińsko-mazurskim (część Zalewu Wiślanego). Długość polskiego wybrzeża wynosi 528 km.

Na polskim wybrzeżu znajdują się 74 porty i przystanie rybackie. Powierzchnia morza terytorialnego wynosi 8682 km². Morze Bałtyckie jest akwenem mało zasolonym, w którym średnie zasolenie zmniejsza się w miarę oddalania od cieśnin duńskich.

Większość polskich rzek należy do zlewni Morza Bałtyckiego. W głównej mierze należą one do dorzecza Wisły i Odry (89,9%). Pozostałe to dorzecza uchodzących bezpośrednio do Morza Bałtyckiego rzek przepływających przez pojezierza: Pomorskie i Mazurskie (9,8%).

System wodny w Polsce charakteryzuje się niewielką liczbą zbiorników zaporowych. Łączna pojemność 140 większych zbiorników wynosi około 2,8 km³, stanowiąc zaledwie 5% objętości wody rocznie odpływającej z obszaru kraju. Większość zbiorników zaporowych znajduje się w południowej Polsce. Polska jest

krajem o stosunkowo dużej liczbie jezior. Jezior większych niż 1 ha jest 7081, a ich łączna powierzchnia wynosi około 281 tys. ha, stanowiąc w przybliżeniu 1% obszaru kraju.

Polska znajduje się dopiero na 20 miejscu w Europie pod względem ilości wody przypadającej na 1 mieszkańca, dlatego dla Rzeczypospolitej Polskiej zatrzymanie wód (retencja) jest zadaniem strategicznym. Sytuacja ta stwarza możliwość rozwoju rybactwa śródlądowego.

Polski sektor rybacki stanowi 0,07% PKB, jednakże ma ogromny wpływ na życie społeczno-gospodarcze trzech nadmorskich województw. Udział produktów rybnych w eksporcie stanowi 10% całego eksportu żywności.

W 2003 r. polski sektor rybacki zatrudniał 19 923 osoby, w tym 10 220 (51%) mężczyzn i 9703 (49%) kobiet (źródło: Eurostat).

1.1. Rybołówstwo morskie

W kwietniu 2008 r. Polska przyjęła Krajowy Plan Restrukturyzacji Floty Bałtyckiej, którego celem jest zrównoważona eksploatacja zasobów rybackich Morza Bałtyckiego przez flotę bałtycką.

1.1.1. Stan zasobów ryb w Morzu Bałtyckim i prognoza na okres do 2013 r.

Studium naukowe przygotowane przez ICES określiło stan głównych zasobów ryb w kilku segmentach, które przedstawione są poniżej.

A. Wschodniobałtyckie stado dorsza

Wielkość tej ławicy osiągnęła szczyt w późnych latach 70. i wczesnych 80. Od tamtej pory ławica systematycznie zmniejszała się i od końca lat 80. pozostaje na niskim poziomie. Między 2002 i 2006 r. biomasa stad rozrodczych spadła do 70-80 tys. ton i stanowiła tylko 1/8 masy z wczesnych lat 80. Obfite pokolenie 2003 r. zwiększyło tę biomasę do około 100 tys. ton w 2007 r. i powinna ona pozostawać na tym poziomie w latach 2008–2009, o ile nie zwiększy się obecna intensywność połowów. Śmiertelność połowowa na przestrzeni ostatnich 7 lat zwykle przekraczała lub była bliska 1.

Konkludując, zasoby dorsza mają „ograniczoną zdolność odbudowy” i są „eksploatowane w sposób niezrównoważony”.

B. Stado śledzia wiosennego

Polskie rybołówstwo eksploatuje tę ławicę w regionie wschodniego Bałtyku (podobszary 22-24).

Ocena wielkości ławicy śledzia utrudniona jest przez migracje tych ryb i wynikającą z nich interakcję ławicy bałtyckiej z Morzem Północnym. Gdy śledzie wiosenne z zachodniego Bałtyku osiągają wiek ponad roku migrują na żerowiska Kattegatu i Skagerraku; gdy osiągają 2 lata wracają na tarliska w Morzu Północnym.

Biomasa stad rozrodczych śledzia wiosennego spadła z poziomu 300 tys. ton w latach 1991–1992 do 110-130 tys. ton w latach 1998–2000. W ostatnich latach wykazała pewną odbudowę i w 2006 r. oceniana była na 185 tys. ton. Śmiertelność połowowa oscylowała w granicach 0,4-0,8, z wyższymi wartościami w połowie lat 90., podczas gdy w ostatnich dwóch latach wynosiła około 0,5.

Jeśli w latach 2007–2008 średnia śmiertelność połowowa pozostanie na poziomie z 2006 r., połowy śledzia w 2008 r. wyniosą 86 tys. ton, a biomasa ławicy spadnie do 135 tys. ton w 2009 r.

Na 2008 r. ICES zaleca zmniejszenie intensywności połowów o 20% – równałoby się to 71 tys. ton połowów. Około 35 tys. ton z tej kwoty mogłoby być złowione w podobszarach 22-24.

C. Środkowobałtyckie stado śledzia

Połowy śledzia systematycznie spadały na przestrzeni ostatnich 30 lat. W latach 2004 i 2005 złowiono tylko 92-93 tys. ton śledzia, w porównaniu do wieloletniej średniej w wysokości 230 tys. ton. W 2006 r. połowy wzrosły do poziomu 110 tys. ton, z czego 17 tys. ton złowiła flota polska. Uważa się, że zasoby „eksploatowane są w sposób zrównoważony”.

Na przestrzeni ostatnich 30 lat biomasa stada rozrodczego spadła z 1,8-1,6 mln ton w połowie lat 70. do około 390 tys. ton w 2001 r. Spadek biomasy spowodowany był głównie spadkiem masy pojedynczych sztuk, która obniżyła się o 50-60% w latach 80. i 90. W 1998 r. ten trend został zahamowany i masa pojedynczej sztuki wzrosła o około 12%¹⁾. W ostatnich kilku latach biomasa wzrastała i w 2007 r. osiągnęła wielkość 980 tys. ton.

Odbudowa tego zasobu pozostawała na stosunkowo stabilnym poziomie od końca lat 80., choć w latach 1974–1987 była na poziomie o 40% niższym. Śmiertelność połowowa wzrastała i w 2000 r. doszła do około 0,4, ale ostatnio obniżyła się, by osiągnąć 0,12-0,13. Przy obecnym poziomie śmiertelności połowowej biomasa stada rozrodczego nieznacznie przekroczy milion ton w latach 2008–2009, a połowy w 2008 r. wyniosą prawie 130 tys. ton.

ICES zaleca, by połowy nie przekroczyły 194 tys. ton; odpowiada to progowi śmiertelności połowowej o wartości 0,19, dlatego też obecna intensywność eksploatacji może zostać zwiększona o ponad 60%.

D. Stado szprota w Morzu Bałtyckim

W 2006 r. połowy szprota wyniosły 352 tys. ton – spadek o 50 tys. ton w porównaniu do 2005 r. i o 180 tys. ton w porównaniu do rekordowych połowów z 1997 r. Spadek połowów pomiędzy 1998 i 2003 r. spowodowany był obniżką TAC i spadającą biomasą ławicy. W 2006 r. polskie jednostki rybackie złowiły 54 tys. ton, 25% obniżka w porównaniu z 2005 r., spowodowana głównie złomowaniem części floty szprotowej.

W latach 90. pojawiło się szereg obfitych populacji szprota. Doprowadziło to do rekordowego wzrostu biomasy stada zarodowego, która wyniosła około 1,8 mln ton w połowie lat 90. Od tego czasu biomasa stada zmieniała się, pozostając na dość wysokim poziomie. W 2007 r. biomasa stada rozrodczego wyniosła około 1,2 mln ton. W latach 90. śmiertelność połowowa wzrosła do 0,3-0,5 z poprzednich 0,1.

¹⁾ Szacunek odnoszący się do zasobów, składający się z liczby populacji różniących się od siebie parametrami biologicznymi oraz miejscem żerowania. Dodatkowo migruje tu zachodnie stado śledzi bałtyckich. Z powodu niewystarczających danych, umożliwiających szacunek poszczególnych populacji tworzących stado, ICES uznaje stado śledzi występujące w podregionach 25-29 i 32 jako jeden szacunkowy region.

Od 1999 r. w zasadzie nie przekraczała progowej wartości 0,4, a w 2006 r. spadła do 0,3.

Zasoby mają „pełną zdolność odbudowy”, ale „eksploatowane są w sposób niezrównoważony”. Jeśli utrzyma się obecna śmiertelność połowowa, połowy w 2008 r. wyniosą 330 tys. ton, a biomasa stada rozrodczego pozostanie na poziomie 1,2 mln ton w 2009 r.

ICES zaleca, by w 2008 r. nie przekroczyć śmiertelności połowowej 0,40, co odpowiada 432 tys. ton połowów. Dlatego też obecna intensywność eksploatacji może być zwiększona o około 30%. W części połowów szprota jako przyłów pojawia się śledź. Należy zwrócić uwagę, by nie przekroczyć zalecanych kwot śledziowych przy wdrażaniu kwot na szprota.

E. Stado łososa w podobszarach 22-31

Udział naturalnie rozmnażającego się łososa wzrósł w stosunku do łososa hodowlanego. W 2006 r. wyładunki łososa oceniano na 242 tys. sztuk, w porównaniu z 341 tys. sztuk w 2005 r.

Zasoby naturalnie rozmnażającego się łososa są dobre w dużych rzekach, ale słabe w wielu rzekach małych²⁾. W ostatnich latach zaobserwowano wysoką śmiertelność smoltów po ich migracji do morza.

W 2008 r. ICES zaleca obniżenie połowów i nakładu połowowego we wszystkich typach rybactwa, ale nie wspomina o konkretnym TAC.

Wnioski

Stan wschodniobałtyckiego **stada dorsza** jest zły i raczej nie należy spodziewać się szybkiej odbudowy zasobów przy intensywnej ich eksploatacji, pomimo licznych pokoleń z 2003 r. i prawdopodobnie z 2004 r. Obecny stan środowiskowy Morza Bałtyckiego sprzyja wysokim zasobom szprota, ale nie sprzyja dorszowi.

Stado szprota jest dość intensywnie eksploatowane, zarówno połowy, jak i biomasa stada rozrodczego, opierają się o dwa pokolenia. Jeśli pojawią się dwa lub trzy nieliczne pokolenia zasoby mogą się załamać. Nie zdarzyło się to w ostatnich 20 latach; zwykle po nielicznym pokoleniu następowało bardzo obfite. W kontekście niskich zasobów dorsza przyczyniało się to do dobrych zasobów i połowów szprota.

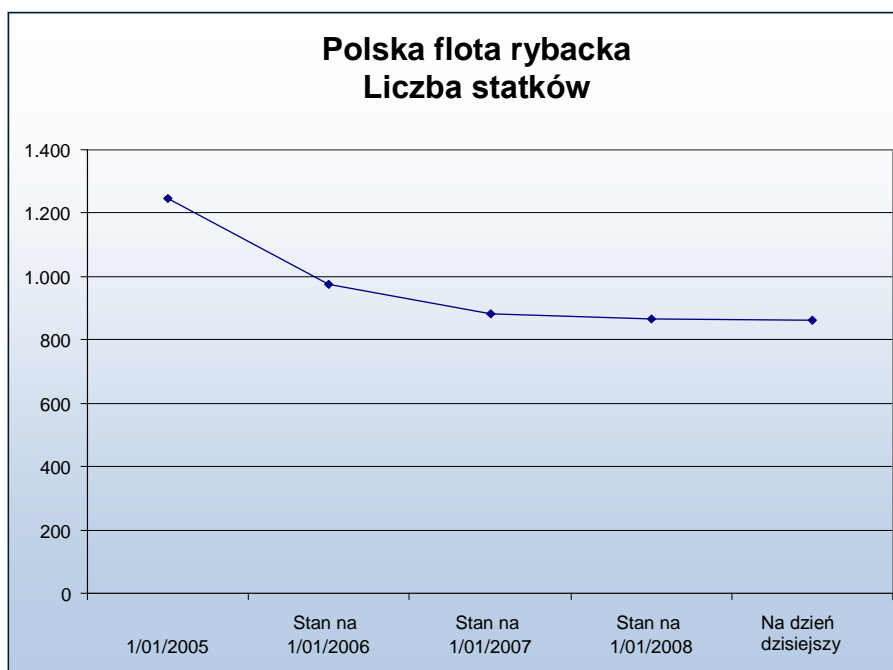
Po spadku do bardzo niskiego poziomu w końcu lat 90., **stado śledzia** odbudowuje się i obecnie jest bliskie wielkości przeciętnej.

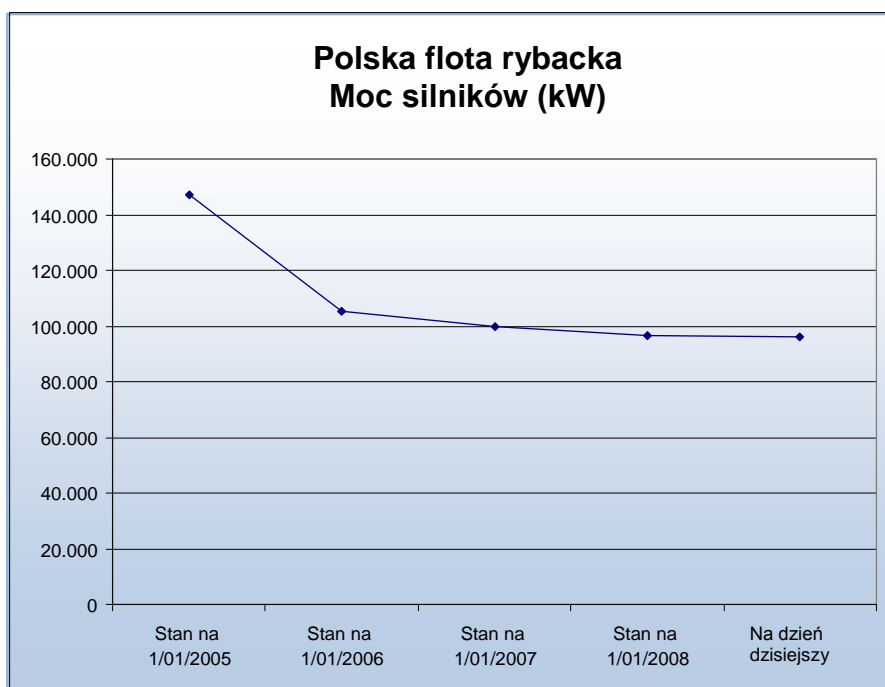
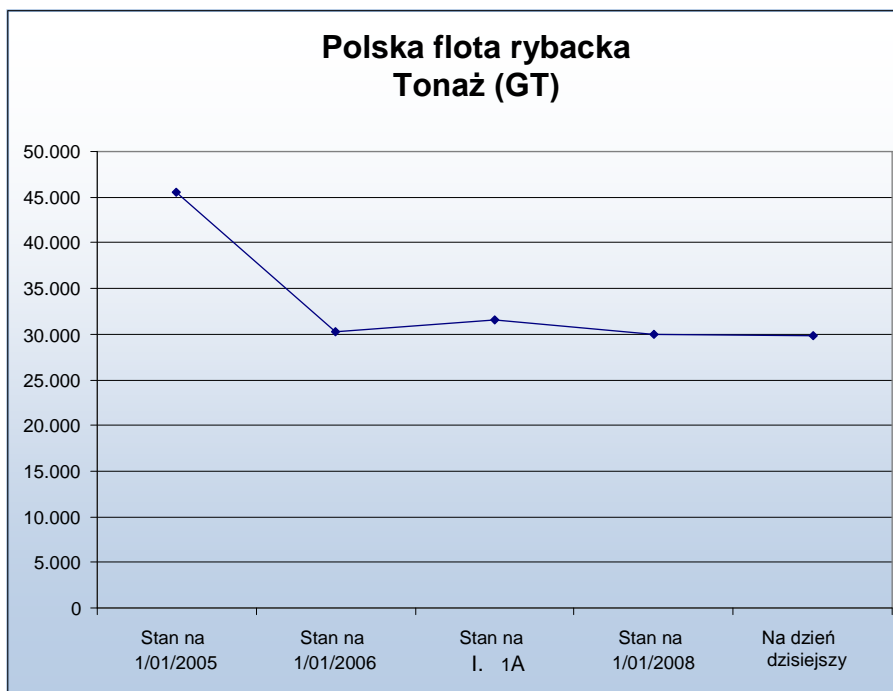
²⁾ Ambitny plan uprzedniej Komisji Bałtyckiej, przewidujący produkcję łososi w każdej z rzek uznanych za łososiową na poziomie 50% ich potencjału, nie będzie wprowadzony w życie.

1.1.2. Stan floty i połowów

Polska flota dzieli się na dwa podstawowe segmenty: flotę bałtycką (która stanowi przeważającą część floty) oraz flotę dalekomorską. W ostatnich latach, w związku z realizacją SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004–2006*, flota polska została zredukowana.

W czerwcu 2008 r. polska flota rybacka posiadała w sumie 861 jednostek o łącznym tonażu 29 833,29 GT i mocy 96 239,7 kW.

Źródło powyższych trzech tabel: Rejestr Statków Rybackich Wspólnoty

Na koniec 2007 r. podział według segmentów był następujący:

Tabela 1. Struktura polskiej floty rybackiej na koniec 2007 r. w podziale na długość jednostek i rodzaj stosowanych narzędzi połowowych

Segment	Grudzień 2007			
	Liczba	GT	kW	Wiek
VL0012 PG	561	2 765	23 893	22,5
VL1224 DTS	92	4 123	19 090	37,2
VL1224 DFN	73	2 457	9 573	39,8
VL1224 HOK	15	326	1 442	45,6
VL2440 PTS	47	7 680	20 653	26,8
VL2440 DTS ¹⁾	31	3 346	9 452	35,0
INNE ²⁾	47	537	2 515	23,8
Razem	866	21 234	86 617	26,7

¹⁾ W 2004 r. łącznie ze statkami 24-40 prowadzącymi połowy netami (20 jednostek);

²⁾ Łącznie ze statkami nieaktywnymi.

Klasyfikacja stosowana do celów statystycznych zgodnie z metodologią zawartą w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1639/2001 z dnia 25 lipca 2001 r. *ustanawiającym minimalne i rozszerzone programy wspólnotowe w zakresie zbierania danych w sektorze rybołówstwa oraz ustanawiającym szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1543/2000 (Dz. Urz. WE L 222 z 17.08.2001, str. 53, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 4, t. 5, str. 161, z późn. zm.)*

VL0012 PG	łódzie rybackie do 12 metrów prowadzące połowy przy użyciu narzędzi stawnych
VL0012 DTS	łódzie rybackie do 12 metrów prowadzące połowy narzędziami czynnymi
VL1224 DTS	trawlerzy denne o długości od 12 do 24 metrów
VL1224 DFN	statki o długości od 12 do 24 metrów prowadzące połowy przy użyciu sieci stawnych
VL1224 HOK	statki o długości 12-24 metrów prowadzące połowy przy użyciu haków
VL2440 PTS	trawlerzy pelagiczne o długości powyżej 24 metrów
VL2440 DTS	trawlerzy denne o długości powyżej 24 metrów

Źródło: MIR

A. Bałtycka flota rybacka

a) Stan floty

Od momentu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej polska bałtycka flota rybacka została znacznie zmniejszona, zarówno pod względem ilości, jak i tonażu jednostek rybackich. Pod koniec grudnia 2007 r. bałtycka flota rybacka liczyła 866 jednostek o łącznym tonażu 21 234 GT i mocy 86 617 kW. Średni wiek floty wynosił 26,7 lat.

Zmniejszenie floty wynikało głównie z realizacji SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006*, w ramach którego na znaczną skalę przeprowadzone zostało złomowanie jednostek rybackich. W latach 2005-2007 z użyciem pomocy publicznej wycofano 404 statki rybackie o tonażu 15,8 tys. GT oraz mocy 53,4 tys. kW prowadzące połowy na Morzu Bałtyckim. Stosunkowo największa skala redukcji dotyczyła trawlerów dennych o długości 24-40 m (VL2440 DTS)³⁾. Segment ten zmniejszył się o 58%, wycofano 43 jednostki o łącznym tonażu 4408 GT. Segment trawlerów dennych o długości 12-24 m (VL1224DTS) został zmniejszony o 35%, wycofano 49 jednostek o łącznym tonażu 2080 GT.

Tabela 2. Stan rybackiej floty bałtyckiej w latach 2004 i 2007

Segment	Maj 2004				Grudzień 2007				2007/2004			
	Liczba	GT	kW	Wiek	Liczba	GT	kW	Wiek	Liczba	GT	kW	Wiek
VL0012 PG	771	3 608	31 196	21,0	561	2 765	23 893	22,5	-27%	-23%	-23%	7%
VL1224 DTS	141	6 203	25 802	37,0	92	4 123	19 090	37,2	-35%	-34%	-26%	1%
VL1224 DFN	119	4 337	15 492	38,2	73	2 457	9 573	39,8	-39%	-43%	-38%	4%
VL1224 HOK	19	529	1 972	42,2	15	326	1 442	45,6	-21%	-38%	-27%	8%
VL2440 PTS	80	11 723	33 047	26,2	47	7 680	20 653	26,8	-41%	-34%	-38%	2%
VL2440 DTS ¹⁾	74	7 754	20 229	33,0	31	3 346	9 452	35,0	-58%	-57%	-53%	6%
INNE ²⁾	70	2 865	9 271	28,1	47	537	2 515	23,8	-33%	-81%	-73%	-15%
Razem	1274	37 020	137 008	26,1	866	21 234	86 617	26,7	-32%	-43%	-37%	2%

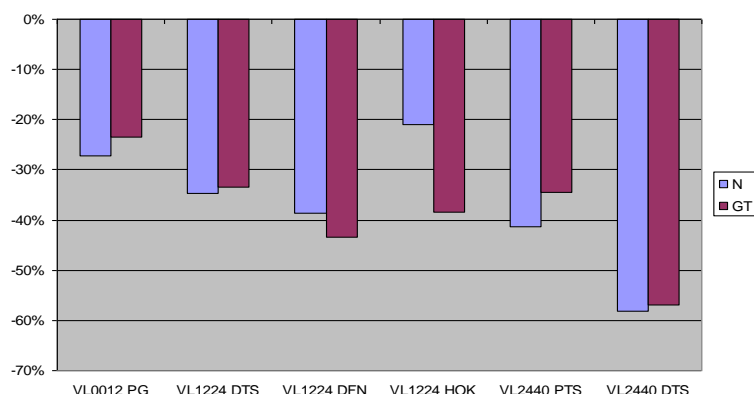
¹⁾ W 2004 r. łącznie ze statkami 24-40 prowadzącymi połowy netami (20 jednostek);

²⁾ Łącznie ze statkami nieaktywnymi.

Źródło: MIR

³⁾ Zmiany w liczbie statków w poszczególnych segmentach są także rezultatem przenoszenia statków pomiędzy segmentami. Statek był przypisany do konkretnego segmentu w oparciu o liczbę dni połowowych dla odpowiedniego narzędzia połowowego w danym roku. Zgodnie z metodologią zawartą w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1639/2001.

Wykres 1. Zmiana ilości i tonażu jednostek w poszczególnych segmentach między 2004 i 2007 r.

b) Połowy floty bałtyckiej

Podstawowymi gatunkami ryb poławianymi przez polskich rybaków w Morzu Bałtyckim są: dorsz, łosoś, śledź, szprot i troć. W 2007 r. połowy tych gatunków stanowiły ponad 90% całości polskich połowów w Morzu Bałtyckim. Rybami najbardziej wartościowymi gospodarczo są dorsz i łosoś.

Tabela 3. Połowy bałtyckie według głównych gatunków ryb (w tonach)

Gatunki	2006	2007	Wskaźnik 2007/2006
Szproty	55 946,1	60 145,7	108
Śledzie	20 653,8	22 087,4	107
Dorsze	15 091,3	22 971,6	133
Stornie (flądry)	9 429,7	10 694,5	113
Płocie	985,0	1 095,9	111
Okonie	702,4	855,5	122
Leszcze	670,3	681,5	102
Sandacze	191,3	286,6	150
Karpie	98,8	91,1	92
Łososiowate	620,1	578,8	93
Inne	494,0	300,8	61
Razem	104 882,7	119 789,4	115

Źródło: Wyliczenia własne w oparciu o dane MIR i MRiRW oraz KE

c) Połowy według typu jednostek floty bałtyckiej

Tabela 4. Połowy wybranych gatunków ryb według segmentów jednostek (w tonach), 2007

Segment	Dorsz	Śledź	Flądra	Szprot	Inne	Razem
VL0012 PG	2 723,5	2 355,6	4 031,0		3 229,1	12 339,1
VL1224 DTS	2 499,2	1 282,2	2 788,6	464,1	251,1	7 285,3
VL1224 DFN	1 909,1		706,2		313,8	2 929,1
VL1224 HOK	309,1		40,3		7,8	357,3
VL2440 PTS	1 924,4	18 125,9	1 625,0	56 428,4	45,7	78 149,5
VL2440 DTS	1 592,8	323,6	1 494,2	2 536,3	29,2	5 976,0

Inne	11 000,0					
Razem	22 958,1	22 087,4	10 685,3	59 428,7	3 876,7	107 036,2

Źródło: MIR

Segment trawlerów dennych o długości 24-40 m (VL2440 DTS) prowadzi połowy wielogatunkowe, z dominującym udziałem ryb pelagicznych (śledzi i szprotów – 47% w 2007 r.), ale również znaczącym udziałem ryb dennych – dorszy (27%) oraz fląder (25%). Większość nakładu połowowego tych statków, liczonego w dniach, ukierunkowana jest jednak na połowy dorszy (ponad 70% w 2004 r. i około 60% w 2007 r.).

W strukturze połowów segmentu trawlerów dennych 12-24-metrowych (VL1224 DTS) dominujący udział w 2004 r. miały dorsze (40%) oraz stornie (28%). W 2007 r. udział połowów dorszy nieco zmalał i wyniósł 35%, na rzecz większego udziału ryb płaskich (38%).

Znacznie bardziej uzależnione od połowów dorszy są kolejne dwa segmenty statków, tj. statki o długości 12-24 metrów prowadzące połowy sieciami stawnymi (VL1224 DFN), gdzie dorsze stanowią 65% wielkości połowów (2007) oraz statki 12-24-metrowe prowadzące połowy przy użyciu haków (VL1224 HOK), gdzie dorsze stanowią około 90% złowionych ryb (2007).

Mając na uwadze powyższe, redukcja potencjału floty rybackiej powinna być ukierunkowana na trzy segmenty statków, które mają najwyższy udział dorszy w połowach, to jest na segment trawlerów dennych 12-24-metrowych (VL1224 DTS), segment statków o długości 12-24 metrów prowadzących połowy sieciami stawnymi (VL1224 DFN) oraz segment statków 12-24-metrowych prowadzących połowy przy użyciu haków (VL1224 HOK).

Jednym z najważniejszych działań mających na celu dostosowanie polskiej floty do obecnych warunków, obok złomowania jednostek koncentrujących się na połowach dorsza, jest modernizacja statków połowiących gatunki pelagiczne, takie jak śledź i szprot. Jednym z głównych celów modernizacji powinno być w szczególności przestawienie się z tradycyjnego systemu schładzania w skrzynkach z lodem na rzecz systemów schładzania oziębioną wodą morską.

d) Wartość wyładunków

Wartość wyładunków połowów bałtyckich w 2006 r. wyniosła 164 mln PLN (42 mln EUR), 5% więcej niż wartość połowów w 2005 r. Wartość dodana brutto (GVA) rybołówstwa bałtyckiego w 2006 r. wyniosła 74 mln PLN (19 mln EUR), 38% więcej niż w 2005 r. Ta zwiększona wydajność była szczególnie zauważalna w segmencie trawlerów pelagicznych (VL2440PTS), gdzie wartość dodana wzrosła w 2006 r. ponad dwukrotnie. Było to wynikiem wyższych limitów połowowych otrzymanych przez te jednostki w 2006 r. oraz wzrostem cen ryb pelagicznych, szczególnie szprota przeznaczonego na mączkę rybną. Inne segmenty, przede wszystkim segmenty większych jednostek, również poprawiły swoje wyniki

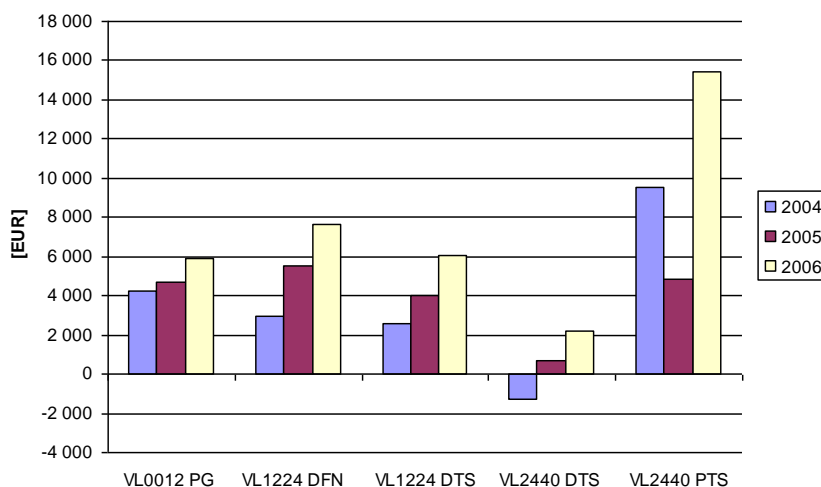
ekonomiczne, jednak wartość dodana na pracownika w większości segmentów pozostała na bardzo niskim poziomie (6-8 tys. EUR). Wyjątkiem były trawlerzy pelagiczne, z trzykrotnie wyższą wartością GVA na osobę. Poprawiły się również przepływy gotówkowe brutto, które zwiększyły potencjał sektora do wypełniania zobowiązań finansowych.

Tabela 5. Wartość dodana brutto (GVA) i przepływy gotówkowe brutto (GCF) floty bałtyckiej (w EUR), 2005–2006

Segment	Wskaźnik		2005	2006
VL0012 PG	GVA		6 462	7 626
	GCF		4 505	5 403
VL1224 DFN	GVA		2 551	3 377
	GCF		1 205	1 940
VL1224 DTS	GVA		1 818	2 183
	GCF		576	812
VL2440 DTS	GVA		205	583
	GCF		-510	-14
VL2440 PTS	GVA		2 414	5 418
	GCF		-939	2 415
RAZEM	GVA		13 450	19 186
	GCF		4 837	10 556

Źródło: MIR

Wykres 2. Wartość dodana na osobę zatrudnioną w rybołówstwie bałtyckim, 2004–2006

Źródło: MIR

B. Flota dalekomorska

Obecnie polska flota dalekomorska składa się z czterech jednostek. Tonaż i moc tych jednostek wynosi odpowiednio 21 276 GT i 18 415 kW.

Statki dalekomorskie rozwinęły technologię połowu kryła, który cieszy się dużym uznaniem na rynkach zagranicznych. Ponadto Polska w pełni opanowała technologię przetwórstwa i posiada patenty na produkcję mięsa z kryła, co pozwala

na osiągnięcie wysokiej jakości produkcji i dobrej wartości dodanej. W 2004 r. połowy floty dalekomorskiej (19 722 ton) koncentrowały się głównie na Atlantyku, z czego 45% stanowił krył łowiony w Antarktyce. Jednakże udział połowów kryła zmalał do około 31% z 25 591 ton złowionych w 2007 r.

Ryby białe i pelagiczne poławiane są w obszarach NAFO, NEAFC i Svalbard. Wzrastające w latach 2004–2006 połowy były przede wszystkim wynikiem korzystnych wymian, jakie przedsiębiorstwa floty dalekomorskiej zawierały z partnerami z innych krajów Unii Europejskiej. W związku z postępującą redukcją dostępnych kwot połowowych w tych obszarach, polska flota dalekomorska stanęła przed koniecznością restrukturyzacji swej działalności połowowej na Atlantyku Północnym i przeniesienia ciężaru działalności na nowe łowiska Afryki Zachodniej i Pacyfiku Południowego, w oparciu o polskie prawa historyczne. W celu spełnienia tych potrzeb i zapewnienia ekonomicznej efektywności działań niezbędna jest restrukturyzacja floty.

Tabela 6. Połowy floty dalekomorskiej według gatunków (w tonach)

Gatunki	2006	2007	Wskaźnik 2007/2006
Kryle	5 411,7	7 861,6	145
Błękitki	3 891,2	7 572,7	195
Śledzie	1 524,7	3 153,6	207
Karmazyny	4 490,7	1 981,2	44
Czarniaki	1 172,6	1 535,6	131
Halibuty niebieskie	1 295,6	1 400,9	108
Makrele	1 368,4	977,5	71
Dorsze	867,5	821,6	95
Krewetki północne	468,9	247,2	53
Inne	224,7	37,8	17
Razem	20 716,0	25 589,8	124

Źródło: MIR, a dla roku 2007 wyliczenia własne oparte o dane MIR i MRiRW

1.1.3. Porty morskie, przystanie i miejsca wyładunku

Polska posiada 74 wyznaczone porty, przystanie i miejsca wyładunku. Blisko połowa z nich to miejsca wyładunku położone na plażach. Zwykle są one słabo wyposażone i wymagają znaczących usprawnień i modernizacji.

Spośród polskich portów 7 zostało wyznaczonych do wyładunku dorsza: Władysławowo, Jastarnia, Hel, Ustka, Darłowo, Kołobrzeg, Dziwnów (zob. mapka). Korzystają z nich statki na których pokładzie znajdują się dorsze w ilości większej niż 750 kg żywej wagi.

10 portów rybackich ma szczególne znaczenie dla statków rybackich. Są nimi:

- 1) Wybrzeże Zachodnie: Świnoujście, Dziwnów;
- 2) Wybrzeże Środkowe: Kołobrzeg, Darłowo, Ustka, Łeba;
- 3) Wybrzeże Wschodnie: Władysławowo, Jastarnia, Hel, Gdynia.

Pięcioma najważniejszymi portami, jeśli chodzi o ilość wyładowywanej ryby, ilość obsługiwanych kutrów rybackich i posiadającymi odpowiednie wyposażenie są: Kołobrzeg, Darłowo, Ustka, Władysławowo i Hel.

Flota dalekomorska obsługiwana jest w portach zagranicznych. Polskie przedsiębiorstwa połowów dalekomorskich mają swoje siedziby w Gdyni i Warszawie.

89% ogólnej ilości wyładunków dokonywane jest na środkowym i wschodnim wybrzeżu, 74% ogólnej ilości wyładunków dokonuje się w pięciu głównych portach wymienionych wyżej.

Głębokości przy nabrzeżach polskich portów wynoszą od 1,5 do 5 m. Dotyczy to zwłaszcza portów zlokalizowanych na obu zalewach: Szczecińskim i Wiślanym. Porty rybackie posiadają wystarczającą długość nabrzeży, zapewniającą cumowanie i postój floty. Wiele z głównych portów wymaga jednak poważnej poprawy jakości infrastruktury i wyposażenia (dźwigi, chłodnie/mroźnie i magazyny itd.).

Porty rybackie są coraz częściej wykorzystywane w celach turystyczno-rekreacyjnych. Dostarczają różnego rodzaju usług sezonowych, takich jak transport pasażerski, sporty wodne, wycieczki, połowy rekreacyjne itd. Małe porty i przystanie plażowe są częścią obrazu kulturowego wybrzeża Bałtyku, stanowiąc atrakcję turystyczną.

Tabela ukazująca wyładunki według gatunków i portów – załącznik nr 1 i 2 str. 139 i 141.

1.1.4. Szkolnictwo wyższe i instytucje badawcze

W Polsce istnieją cztery główne instytucje edukacyjno-naukowe prowadzące działalność związaną ze szkoleniem przyszłych pracowników sektora rybackiego. Są to m.in. Akademia Morska i Akademia Rolnicza w Szczecinie, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie i Uniwersytet Wrocławski. Dla sektora rybackiego instytucje te stanowią ważne zaplecze szkoleniowe i naukowe.

Istnieją również dwa główne instytuty badawcze: Morski Instytut Rybacki mieszczący się w Gdyni i Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie.

1.1.5. Zatrudnienie w rybołówstwie morskim

Według danych zebranych w zleconym przez Komisję Europejską studium „Zatrudnienie w sektorze rybackim: bieżąca sytuacja (FISH/2004/4)” w 2005 r. łączne zatrudnienie w rybołówstwie dalekomorskim wynosiło 3500 rybaków. Tendencja zaobserwowana w rybołówstwie morskim wykazuje ostry spadek w porównaniu z 1995 r. (9400 zatrudnionych) i 2003 r. (4500 zatrudnionych). Spadek ten częściowo wyjaśnia znacząca redukcja polskiej floty dalekomorskiej.

Podsumowując, Polska powinna starać się, by:

- przyjąć i zatwierdzić Plan Dostosowania Nakładu Połowowego w celu restrukturyzacji floty bałtyckiej, włączając w to wdrożenie towarzyszących działań społeczno-gospodarczych;
- zmodernizować polską flotę tak, by zwiększyć jej konkurencyjność i poprawić warunki pracy, bezpieczeństwa oraz higieny;
- zmodernizować infrastrukturę portów wykorzystywanych przez rybaków do wyładunków, jak również wesprzeć tę infrastrukturę odpowiednim wyposażeniem i obiektami;
- unowocześnić sprzęt połowowy w celu większej selektywności i wprowadzić metody połowowe bardziej przyjazne środowisku.

1.1.6. Kryzys paliwowy i jego wpływ na gospodarczą kondycję polskiego rybołówstwa

Polski sektor rybołówstwa stoi przed pogłębiającym się kryzysem gospodarczym i społecznym.

Międzynarodowe ceny ropy naftowej wzrosły ponad pięciokrotnie, z 20 USD za baryłkę w 2002 r. do ponad 130 USD za baryłkę w połowie maja 2008 r. W dalszym okresie nic nie wskazuje na zmianę tego trendu.

Wydaje się być to problemem strukturalnym, gdyż mało prawdopodobne jest, by w przyszłości wysokie ceny paliw na trwałe znacząco spadły.

Szacuje się, że w 2004 r. floty wspólnotowe wydały na paliwo około 12-15% wartości wyładunków, przy cenach wahających się od 0,25 do 0,38 euro za litr. Obecnie ceny paliw są znacząco wyższe. Przy obecnym poziomie cen koszty paliwa wynoszą około 30% wspólnotowych wyładunków.

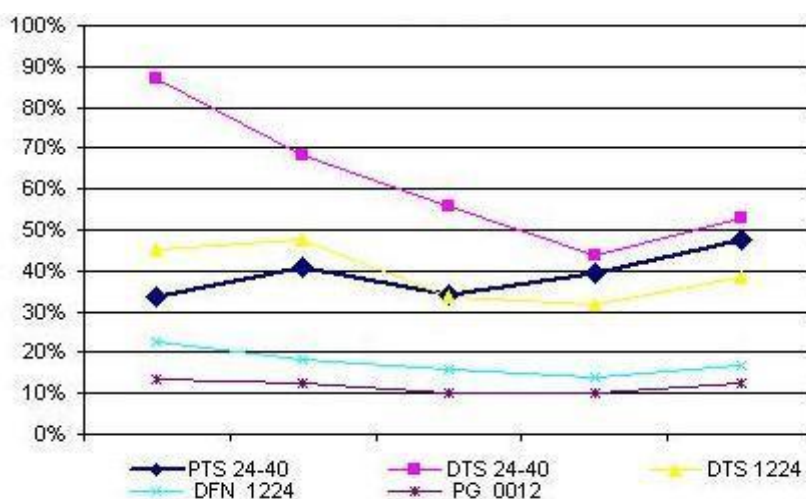
Polska nie uniknie kryzysu związanego z cenami paliw. Dla znaczącej części polskiej floty koszt paliwa ma wpływ na przychody i stanowi średnio ponad 35% kosztów. Sytuacja ta nie jest nowością, ale niedawny gwałtowny wzrost cen ma ogromny wpływ na rybołówstwo.

Tabela 7. Ewolucja kosztów paliwa w Polsce według segmentów floty

Segment floty	Koszty paliwa 2004	Koszty paliwa 2007	Szacunek kosztów paliwa 2008	Koszty paliwa/przychody 2004	Koszty paliwa/przychody 2007	Szacunek relacji koszty paliwa/przychody 2008
PTS 2440	5,52	5,04	6,08	33,82%	39,43%	47,57%
DTS 2440	2,54	3,22	3,89	86,99%	43,75%	52,78%
DTS 1224	2,19	2,22	2,68	44,97%	31,96%	38,56%
DFN 1224	0,9	1,02	1,24	22,50%	14,01%	16,91%
PG 0012	1,26	1,18	1,43	13,25%	10,19%	12,29%

Źródło: KE DG MARE

Szacunek relacji koszty paliwa/przychody w 2008 roku

Szacunek kosztów paliwa wyrażonych jako część przychodu wykazuje, że segmenty najbardziej dotknięte kryzysem to te, które używają sprzętu ciągnionego (np. trawlerzy), wyposażone zwykle w silniki o dużej mocy. Nie jest to zaskakujące, gdyż istnieje wiele empirycznych dowodów na to, że w tej części floty występuje

wysoki stopień negatywnego powiązania pomiędzy rentownością a występującymi cenami paliw. W niektórych przypadkach koszty paliwa stanowią ponad 50% wartości wyładunków. W obecnych warunkach przedsiębiorstwa te nie mają możliwości pozostania ekonomicznie wydajnymi. Większa wydajność energetyczna może złagodzić problem częściowo, ale w większości przypadków nie będzie to wystarczające. Wziąwszy pod uwagę charakter działalności połowowej, skutki dla jednostek używających sprzętu biernego (np. pułapki, sieci skrzelowe, liny haczykowe) są znacznie mniejsze.

Wzrost cen paliw wymusza na sektorze połowowym ogromną presję, tym większą, że flota rybacka ma mniej możliwości połowowych w porównaniu z czasami, kiedy dostępne były większe kwoty połowowe. Możliwe, że obecny światowy trend wysokich cen ropy naftowej i zjawisko zapaści rynków kredytowych będą nadal zmniejszały zyski i płynność finansową operatorów. Obecnie mają miejsce pewne działania dostosowawcze, w tym dobrowolne złomowanie jednostek oraz tendencja do stosowania metod połowowych, które wymagają mniejszych ilości paliwa.

W kontekście wyżej opisanej sytuacji gospodarczej konieczne będzie również wprowadzenie dodatkowych działań pomocowych, tj. inwestycji pozwalających na zmniejszenie zużycia paliwa przez statki rybackie, a także prace modernizacyjne na statkach.

1.2. Chów i hodowla ryb

W Polsce chów i hodowla ryb obejmuje przede wszystkim gatunki ryb słodkowodnych. Chów i hodowla ryb morskich dotychczas nie była przedmiotem działalności komercyjnej prowadzonej na dużą skalę. Istnieją dwa główne typy działalności: produkcja słodkowodnych ryb ciepłolubnych (karp) oraz słodkowodnych ryb zimnolubnych (głównie pstrąg tęczowy).

Z szacowanej powierzchni stawów wielkości 70 tys. ha eksploatowanych jest tylko 50 tys. (70%). Według danych z powszechnego spisu rolnego z 2002 r. ponad 10 000 gospodarstw deklarowało chów i hodowlę ryb jako jeden z rodzajów działalności rolniczej, przy czym nie była to ich główna dziedzina działalności. Gospodarstwa hodowlane zlokalizowane są w różnych regionach całego kraju. W większości przypadków ryby hodowane są w stawach, których jakość i ilość istotnie ogranicza rodzaj i wielkość produkcji ryb.

Okolo 600 gospodarstw prowadzi chów i hodowlę ryb w celu wprowadzenia ich na rynek, z czego 400 specjalizuje się w produkcji karpia. Pozostałe gospodarstwa prowadzą hodowlę pstrąga tęczowego. Wiele gospodarstw, dążąc do dywersyfikacji działalności, prowadzi chów i hodowlę więcej niż jednego gatunku ryb (np. lina, tołpygi białej i pstrej, amura, jesiotra, pstrąga potokowego, pstrąga źródlanego, troci jeziorowej i wędrowniej, łososia atlantyckiego).

Co roku na rynek krajowy dostarczane jest od 32,8 do 35 tys. ton hodowlanych ryb słodkowodnych (tab.8). Wielkość rocznej produkcji uzależniona jest od wielu elementów, takich jak temperatura wody, wielkość i miesięczny rozkład opadów, ekspozycja słoneczna stawu, koszt zakupu pasz, cena sprzedaży ryb, choroby ryb i wielkość strat powodowanych przez zwierzęta żywiące się rybami. Sytuacja epizootyczna powinna ulec poprawie dzięki wdrożeniu programów przygotowywanych przez jednostki Inspekcji Weterynaryjnej dla całych obszarów na których hodowane są ryby, mających na celu kontrolę chorób ryb. Jednak skuteczność działań przyjętych w ramach programów zależy od wyników współpracy pomiędzy hodowcami a służbami weterynaryjnymi.

Dane dotyczące zatrudnienia w gospodarstwach są trudne do zgromadzenia, ponieważ wiele farm to przedsiębiorstwa rodzinne, a produkcja ma charakter sezonowy. Biorąc pod uwagę strukturalny charakter bezrobocia na obszarach wiejskich, miejsca pracy w gospodarstwach są bardzo ważne dla lokalnych społeczności i powinny być wspierane.

Od 2002 r. produkcja w sektorze chowu i hodowli ryb jest raczej stabilna, aczkolwiek wyraźne jest przestawienie produkcji z karpia na pstrąga.

Tabela 8. Produkcja ryb słodkowodnych w tys. ton (bez materiału zarybieniowego)

Rok	Akwakultura				Zawodowe połowy jeziorowe	Wędkarstwo	Razem ryby słodkowodne
	Razem	Karpie	Pstrągi	Pozostałe			
2002	33,9	20,1	11,8	2,00	3,42	18,2	55,5
2003	35,0	19,5	13,5	1,93	3,44	18,3	56,8
2004	34,8	18,3	14,6	1,81	3,12	16,6	54,5
2005	36,1	18,3	15,7	2,04	2,99	15,9	54,9
2006	34,6	15,6	17,1	1,96	2,81	15,2	52,7
2007 ^{a)}	35,0	15,5	17,5	2,00	2,66	14,1	51,8
2008 P	35,5	15,6	17,9	2,01	2,50	13,2	51,4

^{a)} na podstawie danych IRŚ.

P - Prognoza.

Źródło: Dane IRŚ

A. Karp

W Unii Europejskiej Polska jest największym producentem karpia, z produkcją rzędu 15 575 ton w 2006 r. Praktycznie całość produkcji przeznaczona jest na rynek krajowy. Karp hodowany jest w ziemnych stawach rybnych przy wykorzystaniu naturalnych możliwości produkcyjnych wód w stawach. Produkcja karpia w Polsce jest głównie ekstensywna, co ma pozytywny wpływ na środowisko. Ziemne stawy karpiove stanowią ważny i cenny element tradycyjnego krajobrazu wiejskiego i odgrywają ważną rolę w zachowaniu różnorodności biologicznej. Pełnią one różnorodne funkcje, m.in. przyczyniają się do poprawy jakości wód powierzchniowych, retencjonują wody powierzchniowe, tworzą liczne siedliska dla roślin i zwierząt z gatunków prawnie chronionych. W niektórych regionach kraju obszary sieci *Natura 2000* wyznaczone zostały właśnie dzięki zlokalizowaniu w ich granicach dużych kompleksów ziemnych stawów karpiove na których licznie występują rzadkie i cenne gatunki roślin i zwierząt.

B. Pstrąg

Drugim pod względem znaczenia typem działalności hodowlanej jest produkcja słodkowodnych ryb zimnolubnych, głównie pstrąga tęczowego. Zdecydowana większość gospodarstw pstrągowych zlokalizowana jest w Polsce północnej i południowej, tj. na terenach zasobnych w czyste i chłodne wody rzek i potoków. W chowie i hodowli ryb łososiowatych stosowane są intensywne metody wykorzystujące nowoczesne pasze granulowane i środki techniczne, poprawiające warunki przetrzymywania ryb w betonowych stawach.

Produkcja pstrąga tęczowego ciągle rośnie. Ocenia się, że w 2006 r. wyniosła około 17 tys. ton i są powody przypuszczać, że istnieje potencjał dalszego rozwoju produkcji i rynku. Stabilność tego rozwoju w dużym stopniu zależy od możliwości wprowadzenia nowych rozwiązań technologicznych i nowych produktów.

C. Inne gatunki

Coraz większa grupa gospodarstw rybackich stara się zdywersyfikować działalność, rozszerzając produkcję hodowlaną o nowe, poszukiwane na rynku, gatunki ryb i raków (np. amura, jesiotra, łososa atlantyckiego, raka szlachetnego, suma europejskiego, sumika afrykańskiego, troć wędrowną, szczupaka) albo oferując usługi dodatkowe (np. turystyka, łowiska wędkarskie, przetwórstwo ryb, gastronomia).

Podsumowując, powinno dążyć się w szczególności do:

- zapewnienia zrównoważonego i dalszego rozwoju akwakultury słodkowodnej, w szczególności poprzez modernizację istniejących obiektów;
- zwiększenia produkcji i propagowania dywersyfikacji w kierunku innych gatunków, biorąc pod uwagę tendencje rynkowe;
- poprawienia rentowności przedsiębiorstw działających w sektorze akwakultury poprzez intensyfikację istniejącej produkcji i wprowadzanie nowoczesnych technologii.

1.3. Rybołówstwo śródlądowe

Powierzchnia wód śródlądowych w Polsce (naturalnych i sztucznych, ale z wyłączeniem stawów) wynosi około 550 tys. ha, w tym około 300 tys. ha jezior, 139 tys. ha rzek i potoków, 55 tys. ha zbiorników zaporowych (o pow. powyżej 20 ha), 40 tys. ha zalewisk i starorzeczy. Większość tej powierzchni stanowi własność publiczną.

W 2005 r. w celu wprowadzenia na rynek odłowiono w wodach powierzchniowych około 3,5 tys. ton ryb, a w 2006 r. 2,87 tys. ton ryb. W latach 2007 i 2008 spodziewane jest dalsze obniżenie tej ilości.

W wodach śródlądowych dokonuje się połowu wielu cennych gatunków (certy, łosiosa, troci wędrownej, sielawy, siei, węgorza). Zwiększony popyt na materiał zarybieniowy przyczynia się do zróżnicowania asortymentu i wzrostu produkcji ryb w gospodarstwach hodowlanych.

Zgodnie z przepisami polskiego prawa, połowu ryb w wodach powierzchniowych w celach zarobkowych lub rekreacyjnych dokonywać mogą, według ścisłych ram prawnych, jedynie osoby i podmioty do tego uprawnione. Wraz z rosnącą eutrofizacją wód śródlądowych oraz w świetle wyników badań naukowych zmienia się charakter śródlądowej działalności połowowej. Produkcja żywności staje się mniej istotna niż zarządzanie zasobami ryb dla celów rekreacyjnych.

Znaczenie rybołówstwa rekreacyjnego w powierzchniowych wodach śródlądowych ciągle rośnie. Szacuje się, że w 2005 r. w połowach wędkarskich odłowiono łącznie prawie 10 tys. ton ryb, a w 2006 r. prawie 15 tys. ton ryb. Ilość wędkarzy w Polsce ocenia się na 1,5 mln osób. Rozwój usług związanych z wędkarstwem rekreacyjnym przyczynia się do wzrostu dochodów, a poprzez dywersyfikację działalności społeczno-gospodarczej do tworzenia lub utrzymania miejsc pracy, szczególnie w sektorze turystycznym.

Sektor rybołówstwa śródlądowego zatrudnia około 1650 osób. Związki wędkarskie mają duży potencjał techniczny i są głównym pracodawcą w sektorze.

Podsumowując, powinno dążyć się w szczególności do:

- rozwijania rybołówstwa śródlądowego w sposób zrównoważony;
- zróżnicowania struktury społeczno-ekonomicznej na tych obszarach;
- poprawienia małej infrastruktury rybackiej.

1.4. Przetwórstwo produktów rybactwa

Pod koniec czerwca 2008 r. działały 293 zakłady, z których około 80% posiadało zatwierdzenie sprzedaży produktów rybnych na rynku europejskim, 53 zakłady miały zatwierdzenie sprzedaży produktów wyłącznie na rynkach lokalnych. W latach 2003–2007 o 27% wzrosła liczba przedsiębiorstw przetwórczych, a o 39% liczba stworzonych miejsc pracy.

Skala obrotu zależna od wielkości przedsiębiorstwa wskazuje, że duże firmy, zatrudniające ponad 250 osób, generują połowę ogólnego obrotu. Zaletami polskiego przemysłu przetwórstwa ryb są m.in. stosunkowo tania siła robocza i wykształcony personel technologiczny. Małe przedsiębiorstwa koncentrują się na produkcji produktów wędzonych i solonych, podczas gdy większe firmy produkują bardziej zaawansowane i wyrafinowane produkty.

A. Produkcja

Tabela 9. Liczba zakładów przetwórczych uprawnionych do sprzedaży na rynku europejskim (czerwiec 2008)

Wielkość	Liczba zakładów
>250 zatrudnionych	15
50-249 zatrudnionych	40
10-49 zatrudnionych	80
<10 zatrudnionych	105
RAZEM:	240

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MIR

Szacunkową finalną produkcję przetwórstwa rybnego na lądzie obrazuje poniższa tabela. Dane pokazują regularny wzrost od 2002 r. zarówno wielkości, jak i wartości produkcji.

Tabela 10. Szacunek produkcji finalnej przetwórstwa rybnego na lądzie

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006	2007 S	2008 P
Wielkość produkcji (tys. ton)	274,0	309,1	348,2	398,2	430,0	450,0
Wartość produkcji (mln zł)	2 300	2 850	3 300	4 000	4 500	5 000

S - Szacunek, P - Prognoza.

Źródło: Szacunek własny MIR

Mimo że w Polsce 24% inwestycji z Finansowego Instrumentu Finansowania Rybołówstwa przeznaczonych było na rozwój i modernizację sektora przetwórstwa, nadal istnieją duże potrzeby dalszej modernizacji tej części sektora rybackiego.

B. Zatrudnienie

Według danych Eurostatu w 2005 r. łączne zatrudnienie w sektorze przetwórstwa wynosiło 15 114 osób. Istnieje tendencja wzrostu ilości miejsc pracy w sektorze, co ilustruje poniższa tabela.

Tabela 11. Ilość pracowników w przedsiębiorstwach zatrudniających więcej niż 9 osób

Rok	2003	2004	2005	2006	2007
Ogólna liczba zatrudnionych	9.624	10.063	11.256	12.597	13.414

Źródło: MIR

Podsumowując, powinno dążyć się w szczególności do:

- zwiększenia i zmodernizowania potencjału produkcyjnego poprzez wprowadzenie nowych technologii i innowacyjnych metod produkcji;
- poprawienia jakości i asortymentu produktów w celu dostosowania ich do tendencji rynkowych i dostępności surowca (dorsz), jak również zwiększenia poziomu eksportu;
- utrzymania poziomu zatrudnienia w sektorze, który narażony jest na silną konkurencję i wymaga znacznej restrukturyzacji.

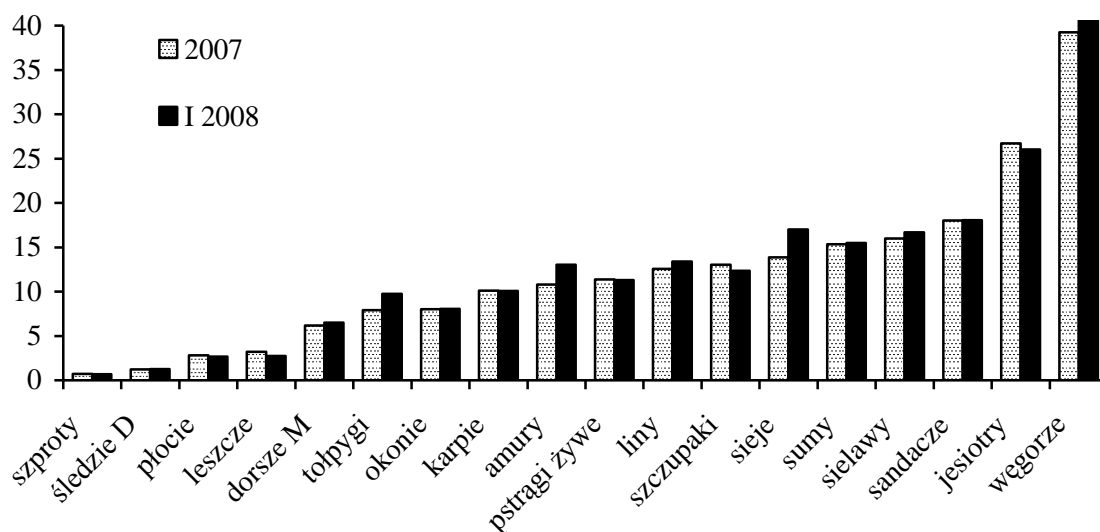
1.5. Obrót

W Polsce spożycie ryb jest niewielkie. Według danych Eurostatu w 2003 r. średnie spożycie wynosi 8,6 kg ryb na osobę, podczas gdy średnia w Unii Europejskiej to 21,4 kg ryb na osobę. Wzrasta ono jednak regularnie i w 2006 r. osiągnęło 11,8 kg na osobę. Większość spożywanych ryb to ryby morskie (85%), reszta to ryby słodkowodne (11%) i niewielka ilość owoców morza.

A. Ceny

Poniższy wykres pokazuje stosunkową stabilność cen na przestrzeni ostatnich 4 lat.

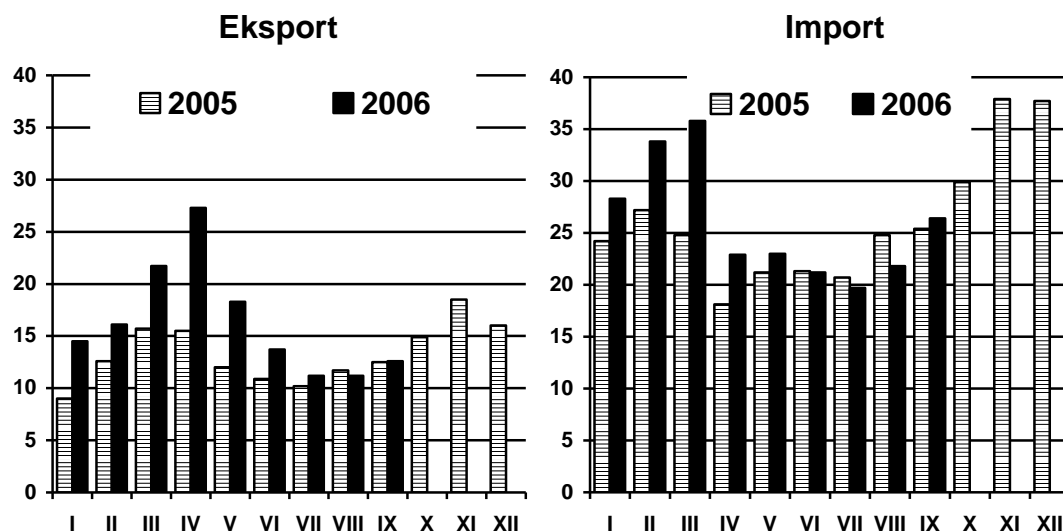
Wykres 3. Ceny pierwszej sprzedaży ryb (PLN/kg)

Źródło: Opracowanie Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowego Instytutu Badawczego

B. Bilans handlowy

Wykres 4. Obroty handlu zagranicznego: ryby i produkty rybne (tys. ton)

Źródło: Opracowanie Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowego Instytutu Badawczego na podstawie danych CIHZ, CAAC, MF i MRiRW

W 2006 r. wzrósł eksport i import ryb oraz produktów rybnych. Szacuje się, że w 2006 r. import wyniósł 348,7 tys. ton, a wielkość eksportu to 204,9 tys. ton. Wartość sprzedaży eksportu ryb i produktów rybnych wyniosła około 627,6 mln EUR, jednak koszt importowanych ryb i produktów rybnych wyniósł 706,3 mln EUR, co pozostawiło ujemny bilans handlowy w wysokości 81 mln EUR (w porównaniu z 61 mln EUR w 2006 r.).

Polska importuje głównie surowiec rybny dla przetwórstwa, a eksportuje przede wszystkim produkty przetworzone: konserwy rybne, ryby wędzone, filety rybne i mięso ryb, które stanowią 92% łącznej wartości wszystkich produktów rybnych sprzedawanych za granicą. Głównymi importerami ryb i produktów rybnych z Polski są kraje Unii Europejskiej.

Główne surowce wykorzystywane w przetwórstwie to śledź, makrela, łosoś, ryby białe (dorsz). Jednak polskie rybołówstwo nie jest w stanie sprostać potrzebom sektora przetwórstwa ryb, który uzależniony jest od importowanego surowca rybnego. Surowiec ten importowany jest głównie z krajów EFTA, a w następnej kolejności z państw Unii Europejskiej i krajów rozwijających się.

Podsumowując, powinno dążyć się w szczególności do:

- zwiększenia obecnego poziomu spożycia produktów rybactwa, który wynosi zaledwie około 60% średniej UE, głównie poprzez strategie marketingowe i kampanie promocyjne;
- lepszego monitorowania tendencji rynku;
- polepszenia przejrzystości rynku i poprawienia organizacji sieci dystrybucyjnej wraz z niezbędną infrastrukturą.

1.6. Organizacja sektora rybackiego w Polsce

Szczególne znaczenie mają organizacje producentów ryb wpisane do rejestru uznanych organizacji prowadzonego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Są one ważne dla organizacji rynku ponieważ pozwalają na większą koncentrację podaży i zapewniają lepszą jakość produktów, wzmacniają pozycję producentów na rynku i przyczyniają się do jego stabilizacji. Do tej pory do rejestru wpisano sześć uznanych organizacji producentów ryb:

- Północnoatlantycka Organizacja Producentów Sp. z o.o. w Warszawie – uznana w 2003 r., która zrzesza właścicieli statków do połowów dalekomorskich;
- Krajowa Izba Producentów Ryb w Ustce – uznana w 2004 r., która zrzesza rybaków Morza Bałtyckiego;
- Zrzeszenie Rybaków Morskich - Organizacja Producentów w Gdyni – uznana w 2005 r., stowarzyszająca rybaków Morza Bałtyckiego;
- Organizacja Producentów Rybnych Władysławowo Sp. z o.o. we Władysławowie – uznana w 2005 r., zrzeszająca rybaków Morza Bałtyckiego;
- Kołobrzeska Grupa Producentów Ryb Spółka z o.o. w Kołobrzegu – uznana w 2005 r., która zrzesza rybaków Morza Bałtyckiego;
- Organizacja Pracodawców - Producentów Ryb Śródlądowych w Toruniu – uznana w 2005 r., zrzeszająca hodowców ryb słodkowodnych.

Uznana organizacja producentów zobowiązana jest do stworzenia na każdy rok programu operacyjnego, zatwierdzanego następnie przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Program operacyjny powinien zawierać strategię wprowadzania do obrotu, plan połowów lub produkcji (zależnie od tego czy jest to organizacja producentów produktów rybołówstwa czy hodowli ryb), specjalne działania prewencyjne podczas roku połowowego w celu dostosowania podaży gatunków stwarzających problemy w zakresie marketingu, a także zakres kar nakładanych na członków organizacji, którzy w celu realizacji tych planów nie podporządkują się podjętym decyzjom.

Uznana organizacja producentów jest uprawniona do otrzymania wsparcia finansowego za przygotowanie programu operacyjnego na dany rok, zatwierdzanego następnie przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, i może korzystać z finansowania działań podejmowanych na rynku produktów rybactwa.

W Polsce istnieją również organizacje przetwórców ryb, wśród których największą jest Polskie Stowarzyszenie Przetwórców Ryb, którego misją jest reprezentowanie interesów i problemów sektora. Celem Stowarzyszenia jest również propagowanie spożycia ryb i podejmowanie projektów związanych z technologią przetwórstwa ryb, wymaganiami sanitarnymi oraz normami jakości.

1.7. Organizacja administracji rybackiej w Polsce

Administracja rybacka w Polsce zatrudnia 156 osób, z czego 106 pracowników zatrudnionych jest w organach administracji regionalnej.

Kluczowymi aktami prawnymi normującymi funkcjonowanie tej administracji są przede wszystkim:

Ustawa z dnia 22 stycznia 2004 r. o organizacji rynku rybnego i pomocy finansowej w gospodarce rybnej (Dz. U. z 2004 r. Nr 34, poz. 291 i Nr 96, poz. 959, z 2006 r. Nr 12, poz. 64 oraz z 2007 r. Nr 21, poz. 125);

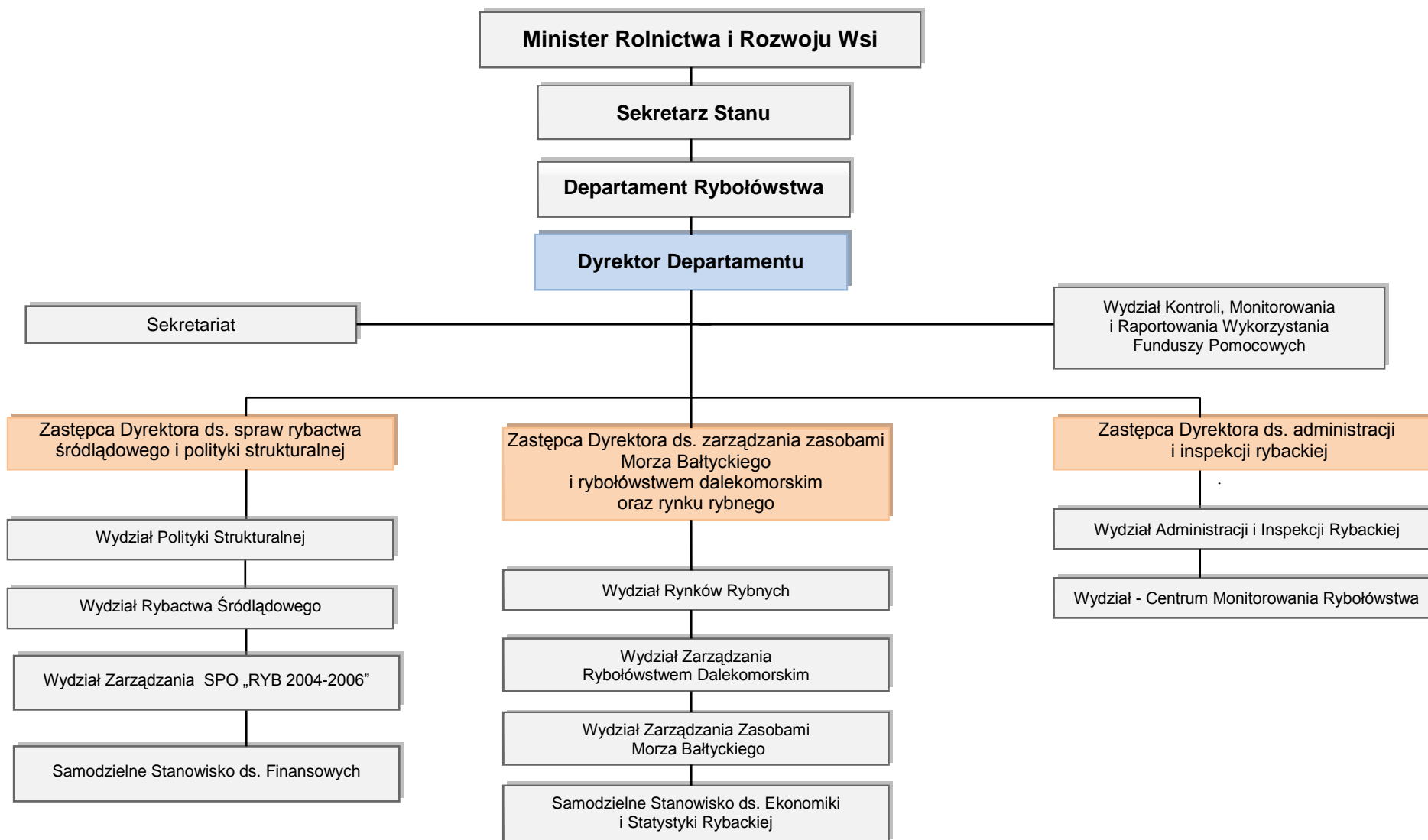
Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 maja 2004 r. w sprawie wzoru dokumentu sprzedaży i wzoru deklaracji przejęcia produktów rybnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 130, poz. 1392);

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 sierpnia 2004 r. w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji utrwalonych i przechowywanych produktów rybnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 183, poz. 1889);

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru wniosku o przyznanie pomocy finansowej oraz rodzajów dokumentów potwierdzających poniesione wydatki z tytułu przygotowania programu operacyjnego (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 101);

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 października 2005 r. w sprawie wzorów wniosków o przyznanie pomocy finansowej w gospodarce rybnej składanych przez organizacje producentów rybnych oraz dokumentów, które dołącza się do wniosku (Dz. U. z 2005 r. Nr 205, poz. 1702).

Organizacja Departamentu Rybołówstwa

2. Główne wnioski pochodzące z realizacji działań w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004–2006”

Polska dopiero od daty akcesji, tj. od 1 maja 2004 r., skorzystała z pomocy finansowej dla sektora rybactwa w ramach Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa. Współfinansowanie projektów ustalono na najwyższym możliwym poziomie dopuszczonym przez rozporządzenie Rady (WE) nr 2792/99 z dnia 17 grudnia 1999 r. *ustanawiające szczegółowe zasady i uzgodnienia dotyczące pomocy strukturalnej Wspólnoty w sektorze rybołówstwa* (Dz. Urz. WE L 337 z 30.12.1999, str. 10, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 4, t. 4, str. 179, z późn. zm). W praktyce okazało się jednak, że wskaźnik absorpcji środków unijnych był niski. Przyczyn tego należy upatrywać przede wszystkim w niewłaściwie skonstruowanych krajowych przepisach prawnych, które wprowadzały skomplikowane i długotrwałe procedury ubiegania się o pomoc, zniechęcając potencjalnych beneficjentów do składania wniosków o dofinansowanie w ramach poszczególnych działań SPO, ograniczając tym samym dostępność tej pomocy. Ponadto nie były doprecyzowane kryteria podmiotowe i przedmiotowe udzielania pomocy, co budziło wiele wątpliwości interpretacyjnych i stawało na drodze beneficjentom do pozyskania pomocy, i wreszcie należy zaznaczyć, że niska i niekorzystnie określona procentowo wysokość dofinansowania w niektórych działaniach również zniechęcała wnioskodawców do realizacji projektów w ramach Programu.

Sytuacja w rozbiciu na osie priorytetowe wyglądała następująco:

Priorytet 1. Dostosowanie nakładu połowowego do zasobów

Priorytetowym działaniem SPO było dostosowanie nakładu połowowego do zasobów Morza Bałtyckiego. Realizowane działania osiągnęły planowane cele i przyczyniły się do 40% redukcji floty bałtyckiej. W ramach tego priorytetu procedury udzielania pomocy i kryteria jej przyznawania były określone w miarę jasno, co wpłynęło na pomyślną realizację projektów. Łącznie na ten cel przeznaczono około 96 mln EUR i wszystkie środki zostały wykorzystane.

Priorytet 2. Odnowa i modernizacja floty

W ramach tego priorytetu wyodrębnione były dwa działania, z których Działanie 2.1. *Budowa nowych statków* nie było w ogóle realizowane z powodu zbyt krótkiego okresu jaki pozostał na jego wdrożenie, tj. niespełna sześć miesięcy, licząc od dnia akcesji Polski do Unii Europejskiej. Działanie to wygasło po 31 grudnia 2004 r., w związku z czym nie jest możliwa ocena realizacji tego działania.

Drugim z działań była *Modernizacja istniejących statków rybackich*, która spotkała się z ograniczonym zainteresowaniem beneficjentów. Wynikało to głównie z tego, że potencjalni beneficjenci skupili się na Działaniu 1.1. *Złomowanie statków rybackich*, a dodatkowo wiązało się z tym, że część kutrów była modernizowana w latach 90. Konstrukcja Działania 2.2. zakładała, że pomoc finansowa na modernizację statku udzielana była tylko na projekty związane z poprawą bezpieczeństwa i higieny pracy oraz poprawą jakości produktów rybnych, natomiast

uniemożliwiła uzyskanie pomocy na zakup, wymianę, naprawę silnika statku rybackiego oraz narzędzi połowowych, przez co nie korespondowała z oczekiwaniami beneficjentów. Ponadto potencjalnych wnioskodawców zniechęcały warunki finansowe, zakładające refinansowanie (a co za tym idzie konieczność kredytowania inwestycji i ponoszenia kosztów obsługi kredytu) jedynie 40% kosztów realizowanych inwestycji. W rezultacie większość realizowanych projektów były to projekty o niewielkiej wartości, zakładające głównie wymianę wyposażenia statków rybackich. Założenia tego działania nie były dostosowane do faktycznych potrzeb sektora rybackiego.

Priorytet 3. Ochrona i rozwój zasobów wodnych, chów i hodowla ryb, rybackie urządzenia portowe, przetwórstwo i rynek rybny, rybołówstwo śródlądowe

Realizacja pięciu działań priorytetu 3 spotkała się z dużym zainteresowaniem potencjalnych beneficjentów, przy czym największym zainteresowaniem cieszyło się *Przetwórstwo i rynek rybny*. Jedynie *Ochrona i rozwój zasobów wodnych* napotkało w początkowej fazie realizacji na problem w postaci braku możliwości prefinansowania inwestycji oraz skomplikowanych procedur ubiegania się o dofinansowanie pomocy. Późniejsze wprowadzenie systemu prefinansowania oraz uproszczeń ułatwiających dostęp do środków finansowych przyczyniło się jednak do wzrostu zainteresowania potencjalnych beneficjentów realizacją tego typu inwestycji. Ze względu na wąski zakres przedmiotowy pomocy również Działanie 3.5 *Rybołówstwo śródlądowe* spotkało się z niedużym zainteresowaniem beneficjentów. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w niewielkiej alokacji środków finansowych przeznaczonych na realizację inwestycji w zakresie tego działania, co w konsekwencji miało małe znaczenie w realizacji priorytetów i założeń SPO.

Priorytet 4. Inne działania

W ramach tego priorytetu założona była realizacja sześciu działań, z których najmniejszym zainteresowaniem cieszyło się Działanie 4.1. Wynikało to z tego, że początkowo niedostosowano zasad udzielania pomocy finansowej do przepisów unijnych oraz zawężony został krąg odbiorców kwalifikujących się do otrzymania pomocy, czyli rodziny rybackie i grupa armatorów statków rybackich do 12 m długości kadłuba. Po dostosowaniu zasad wdrażania działania do zaleceń Komisji Europejskiej oraz przeprowadzonej promocji, odnotowano wzrost zainteresowania beneficjentów, jednak ilość zrealizowanych projektów była niewielka. Z doświadczeń wynika, że gdyby nie problemy, które pojawiły się w początkowej fazie wdrażania, to zainteresowanie potencjalnych beneficjentów byłoby znacznie większe.

Na problemy napotkali również beneficjenci realizujący projekty w ramach Działania 4.3. Zbyt wąsko określono wachlarz kategorii kosztów uznawanych za kwalifikowane oraz zbyt nisko, zdaniem beneficjentów, oznaczono stopień refundacji poniesionych kosztów (40%).

Realizacja pozostałych działań nie napotkała na znaczące trudności, które mogłyby wpłynąć na absorpcję środków unijnych i tym samym na wdrażanie SPO.

Niemniej doświadczenia z ich realizacją będą stanowić podstawę wdrażania podobnych rozwiązań w perspektywie na lata 2007–2013.

Priorytet 5. Pomoc techniczna

Z powodu braku odpowiednich procedur administracyjnych i zmian w zakresie odpowiedzialności w polskiej administracji, środki Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa (FIWR) przeznaczone na pomoc techniczną przy realizacji PO nie zostały wykorzystane. Poziom zatrudnienia w obrębie organów odpowiedzialnych za wdrażanie FIWR, a w szczególności w Instytucji Zarządzającej, nie został zwiększony.

Ramy prawne i administracyjne wdrażania niektórych działań okazały się zbyt skomplikowane. W rezultacie potencjalni beneficjenci nie mieli łatwego dostępu do środków będących do dyspozycji.

Pojawiły się również pewne problemy dotyczące płatności dla beneficjentów końcowych, spowodowane pierwotnym kształtem wprowadzonych procedur.

Inne wnioski

Z powyższego wynika potrzeba znacznego wzmocnienia potencjału administracyjnego Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym o dodatkowy, kompetentny personel.

Ponadto niezwłocznie po zatwierdzeniu Programu Operacyjnego zostaną wdrożone odpowiednie procedury administracyjne, których celem będzie pełne wykorzystanie pomocy technicznej dostępnej w ramach osi 5, w tym wykorzystanie ekspertów zewnętrznych.

W celu poprawienia absorpcji środków i szybkiego rozpoczęcia wdrażania Programu Operacyjnego, przygotowane zostaną działania informacyjne i komunikacyjne dla EFR, wdrażane i finansowane już w ramach SPO.

Instytucja Zarządzająca w zakresie wdrażania niektórych kluczowych działań programu EFR przygotowuje nowe instrumenty administracyjne i usprawnione procedury, których celem jest uproszczenie ram prawnych, administracyjnych i finansowych oraz poprawa ogólnej wydajności systemu zarządzania i kontroli.

3. Kluczowe wskaźniki kontekstowe dla opisu sektora rybackiego

Produkt krajowy brutto (2006)

- PKB: 261 650 mld EUR (1046,6 mld zł; 1 EUR = 4,0 PLN)
- Udział rybactwa w PKB: 0,07%

Źródło: GUS

Zatrudnienie w podsektorach, kobiety i mężczyźni (2006)

- Rybołówstwo morskie: 3409
- Chów i hodowla ryb: 2000⁴⁾
- Przetwórstwo: 16 438
- Rybołówstwo śródlądowe: 1650

Źródło: GUS

Polska flota rybacka (grudzień 2007)

- 866 jednostek
- Łączny tonaż: 21 234 GT
- Łączna moc: 86 617 kW

Źródło: MRiRW

Połowcy (2007)

- Morskie: 133 380,4 ton
- Śródlądowe: 2,87 tys. ton

Źródło: MIR

Chów i hodowla ryb (2006)

- Ogólna wykorzystywana powierzchnia wód: 70 000 ha
- Ilość gospodarstw: 600 (komercyjnych)
- Produkcja akwakultury: 34 tys. ton

Źródło: IRŚ, MRiRW

Przetwórstwo

- Łączna ilość zakładów przetwórczych: 295 zakładów (marzec 2008)

Źródło: MIR

Obrót

⁴⁾ Szacunek na rok 2005. Źródło: „Zatrudnienie w sektorze rybackim: bieżąca sytuacja“ Komisja Europejska.

- Łączne spożycie ryb: 451 600 kg (2006)
- Średnie spożycie na osobę: 11,83 kg (2006)

Źródło: MIR

Import

- Łączna ilość: 595 000 ton (2007)

Źródło: MIR

Eksport

- Łączna ilość: 320 000 ton (2007)

Źródło: MIR

Spożycie

- Ilość rocznie: 11 kg/osoba (2007)

Źródło: MIR

4. Analiza SWOT

Mocne strony

- doświadczeni i wykwalifikowani rybacy;
- stosunkowo niski koszt siły roboczej;
- długa tradycja polskiego sektora rybołówstwa, baza historyczna;
- silna sektorowa baza badawcza;
- istotny potencjał wodny dla rozwoju chowu i hodowli ryb oraz rybołówstwa śródlądowego;
- istniejący potencjał rynkowy dla ryb i produktów rybnych;
- liczne porty i przystanie rybackie;
- różnorodność zasobów naturalnych oraz bioróżnorodność;
- flota rybacka przystosowana do prowadzenia zróżnicowanej działalności połowowej.

Słabe strony

- przestarzała i niewydajna flota rybacka;
- przestarzała infrastruktura w portach i przystaniach rybackich lub jej brak;
- trudności w mobilizowaniu zasobów finansowych niezbędnych dla inwestycji;
- brak zorganizowanego systemu promocji ryb i produktów rybnych;
- mała atrakcyjność zawodu rybaka;
- małe zróżnicowanie działalności gospodarczej na terenach rybackich;
- brak dostępności ryb dla przetwórstwa w ciągu całego roku;
- przestarzałe wyposażenie niektórych zakładów przetwórczych, niespełniające norm UE;
- słaba sieć dystrybucyjna produktów rybnych;
- słaba organizacja sektora i jego przedstawicieli;
- niski poziom zróżnicowania gatunków w chowie ryb.

Szanse

- flota rybacka wymagająca restrukturyzacji i modernizacji;
- niski poziom spożycia ryb i produktów rybnych;
- możliwość rozwoju rybołówstwa związanego z rosnącym zapotrzebowaniem na wypoczynek i rekreację;
- potencjał rynkowy dla nowych gatunków i innowacyjnych produktów rybnych;
- modernizacja portów rybackich, przystani i miejsc wyładunku jako potencjał dla rozwoju turystyki;
- potencjał rozwojowy produkcji ryb słodkowodnych i zróżnicowania w kierunku nowych gatunków;
- poprawa kanałów dystrybucji i systemów logistycznych.

Zagrożenia

- stan głównych zasobów na których skupia się polska flota;

- nieefektywna kontrola rybołówstwa;
- wysoki poziom kłusownictwa;
- zanieczyszczenie środowiska naturalnego;
- rosnący import tanich, złej jakości produktów rybnych z krajów trzecich;
- rosnąca konkurencja na rynku UE, szczególnie w chowie i hodowli ryb;
- choroby w chowie i hodowli ryb;
- problemy ze znalezieniem własnego wkładu na współfinansowanie lub prefinansowanie projektów realizowanych w ramach programów funduszy strukturalnych;
- brak współpracy pomiędzy partnerami lokalnymi.

5. Opis sytuacji środowiskowej

5.1. Stan środowiska

Śródlądowe wody powierzchniowe

W Polsce powierzchnia wód śródlądowych (naturalnych i sztucznych) wynosi około 550 tys. ha. Stan zasobów wodnych jest określany przez średni odpływ roczny, który wynosi dla Polski 62 mld m³ (średnia z 50-lecia), ale waha się w granicach od 48 mld m³ (2003 r.) do 80 mld m³ (1999 r.). Polska znajduje się na 20 miejscu w Europie, a pod względem wody odpływającej do morza w przeliczeniu na 1 km² powierzchni na 22 miejscu. Odpływ wody z terenu kraju następuje zasadniczo poprzez dwie główne zlewnie rzek Wisły i Odry do Morza Bałtyckiego.

W odniesieniu do wymogów Ramowej Dyrektywy Wodnej jakość wód w rzekach jest nadal niezadowalająca, ale z tendencją do poprawy. Do najwyższej, I klasy czystości, zaklasyfikowanych zostało jedynie 7% badanych wód. 40% wód ma III klasę czystości, około 34% wód należy do II klasy czystości. Złych jakościowo wód jest około 20%, jednak ich ilość zmniejsza się. Jakość wód w jeziorach jest zróżnicowana. Prawie 50% polskich jezior zostało zaklasyfikowanych do II klasy czystości, jedynie 3,3% wód badanych jezior należy do najwyższej, I klasy czystości. Jednak aż 16,4% jezior ma wody pozaklasowe. Większość wód jeziorowych, w tym zwłaszcza jeziora bezodpływowe, można uznać za zagrożone przyspieszoną eutrofizacją powodowaną czynnikami antropogenicznymi.

Wody morskie

Bałtyk jest akwenem bardzo płytkim, o średniej głębokości 52 m i powierzchni 377,4 tys. km², zlewisko ma powierzchnię czterokrotnie większą, tj. 1,72 mln km². Powierzchnia polskich obszarów morskich wynosi 32,4 tys. km². Bałtyk to morze śródlądowe, łączące się z sąsiednim Morzem Północnym wąskimi i płytkimi cieśninami, które utrudniają dopływ słonych wód oceanicznych do Bałtyku oraz odpływ wód Bałtyku na obszar Morza Północnego. Ze względu na niskie zasolenie jest ono wyjątkowo ubogie biologicznie. Najważniejsze znaczenie gospodarcze odgrywają 4 gatunki: dorsz, śledź, szprot i łosoś. Brak wlewów z Morza Północnego i zmniejszające się zasolenie powodują spadek wielkości zasobów tych ryb. Przyczynia się do tego również nieracjonalna eksploatacja zasobów.

Rozwój transportu morskiego spowodował pojawienie się w Bałtyku około 60 gatunków roślin i zwierząt (szczególnie ryb i małży). Powodują one zagrożenie równowagi biologicznej i mają wpływ na gatunki endogeniczne.

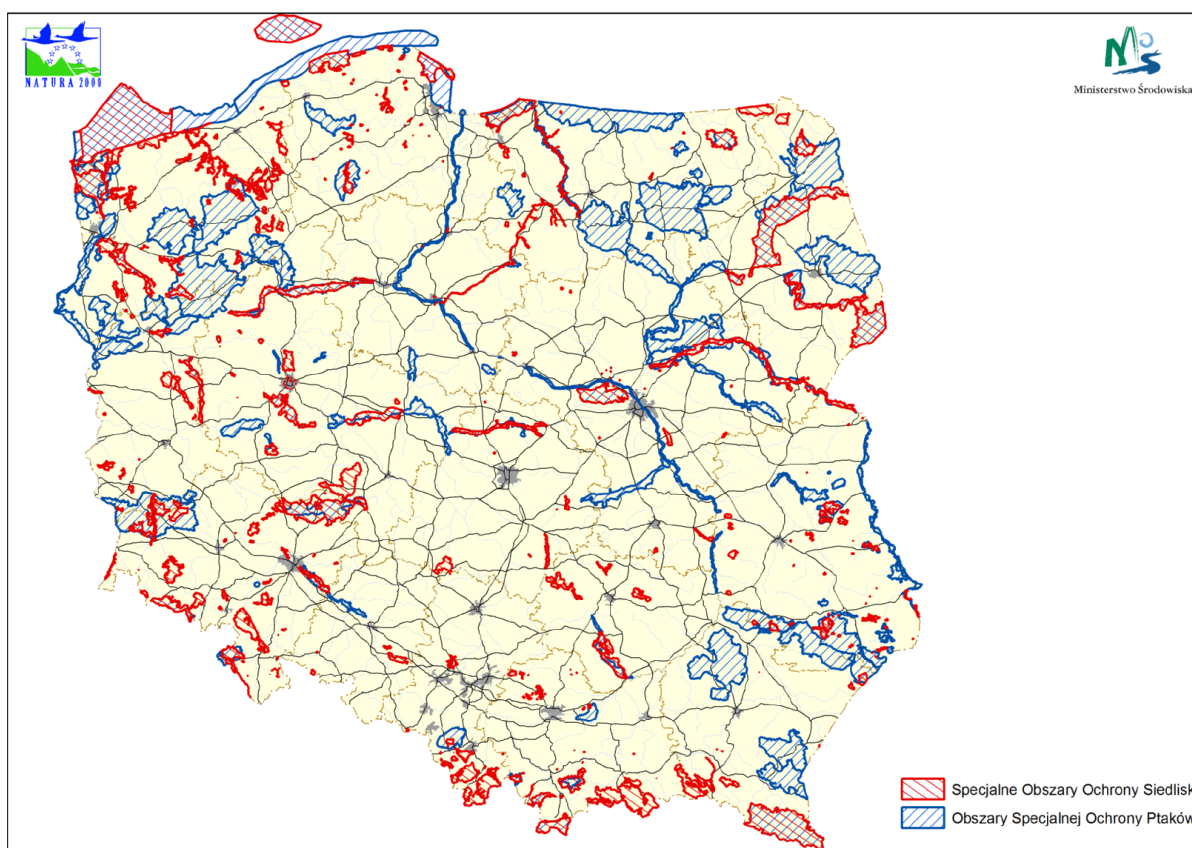
Obszary chronione

Istotnym elementem ochrony środowiska jest ochrona fauny i flory wodnej. Celowi temu służyć będzie ustanowienie europejskiej sieci *Natura 2000*. Inicjatywa ta pomoże w zachowaniu bioróżnorodności ptactwa, roślinności i zwierząt oraz wyeliminowaniu zagrożeń wynikających z intensywnej hodowli ryb.

W Polsce wyznaczono dotychczas 107 (72 w 2004 r., 35 oczekuje na zatwierdzenie) obszarów specjalnej ochrony ptaków OSOP (w tym 2 obszary morskie), obejmujących obszar około 11,8% powierzchni kraju (3686 tys. ha) oraz 286 specjalnych obszarów ochrony siedlisk SOOS (2 obszary morskie), obejmujących obszar około 5,1% powierzchni kraju (1586 tys. ha). Łącznie utworzono 393 obszary *Natura 2000*⁵⁾, z których 9 obszarów, specjalnej ochrony ptaków i obszarów specjalnej ochrony siedlisk, ma pokrywające się granice.

W ramach sieci *Natura 2000* wyznaczono dotychczas także 3 obszary morskie w ramach specjalnej ochrony ptaków (przybrzeżne wody Bałtyku, Ławica Słupska oraz Zatoka Pomorska) oraz 2 obszary ochrony siedlisk.

Rozmieszczenie obszarów *Natura 2000* na terenie Polski obrazuje poniższa mapa (stan na lipiec 2007 r.).

Źródło: Ministerstwo Środowiska

W Polsce oprócz sieci *Natura 2000* innymi ważnymi instrumentami ochrony przyrody są parki narodowe oraz parki krajobrazowe.

Parki narodowe to obszary chronione przede wszystkim ze względu na swoje walory przyrodnicze, ale również ze względu na szczególne wartości naukowe, społeczne,

⁵⁾ Do maja bieżącego roku Polska dostarczyła Komisji Europejskiej informacje o wyznaczeniu 286 propozycji ustanowienia obszarów siedliskowych.

kulturowe i edukacyjne. W Polsce istnieją 23 parki narodowe o różnych typach ochrony.

Parki krajobrazowe obejmują obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe, ich celem jest zachowanie i popularyzacja bogactwa przyrodniczego w warunkach zrównoważonego rozwoju. Na takich terenach możliwe jest prowadzenie działalności gospodarczej, ale tylko w określonym zakresie i na określonych warunkach. W Polsce znajduje się 120 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni około 2,5 mln ha.

5.2. Informacje o procedurze przeprowadzenia i konsultacji Strategicznej Oceny Środowiskowej

Obowiązek przeprowadzenia prognozy oddziaływania na środowisko Programu Operacyjnego i *Strategii Rozwoju Rybołówstwa 2007–2013* wynika z dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001, str. 30; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 157) w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (tzw. dyrektywa SEA - *Strategic Environmental Assessment*).

W krajowym prawodawstwie taki obowiązek nałożony jest przez ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.) – art. 40 nakładający obowiązek *Postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji planów i programów*.

Celem przeprowadzenia prognozy oddziaływania na środowisko SRR oraz Programu Operacyjnego była ocena i analiza stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem postanowień projektowanych dokumentów. Kolejnym zamierzeniem była również szczegółowa analiza potencjalnych wpływów na środowisko wywołanych wdrażaniem zadań zaplanowanych w tych dokumentach, jak również zmian istniejącego stanu środowiska w przypadku braku realizacji SRR i Programu Operacyjnego. Celem była także analiza i ocena zgodności zapisów sformułowanych w SRR i Programie Operacyjnym z wymogami i celami innych dokumentów strategicznych, w tym wiążących Polskę konwencjach i traktatach międzynarodowych.

Sporządzony projekt prognozy oddziaływania na środowisko, wraz z nietechnicznym streszczeniem, poddany został w dniach 30 lipca – 21 sierpnia 2007 roku konsultacjom społecznym. Projekt prognozy, wraz ze szczegółową informacją o rozpoczęciu konsultacji społecznych oraz warunkach zgłaszania uwag, zamieszczono na stronie internetowej Ministerstwa Gospodarki Morskiej. Ponadto informacja o konsultacjach została rozesłana do przedstawicieli środowiska rybackiego. Papierową wersję projektu udostępniono zainteresowanym do wglądu w budynku ministerstwa, a oprócz tego przesłana została do zaopiniowania przez odpowiednie organy państwowe do spraw środowiska.

Główny Inspektor Sanitarny nie zgłosił uwag do projektu prognozy, natomiast Minister Środowiska przesłał swoją opinię, w której zawarł szereg uwag do wspomnianego projektu.

5.3. Analiza i ocena skutków środowiskowych

W prognozie stwierdzono, że w Polsce realizacja Strategii Rozwoju Rybołówstwa 2007–2013 będzie mieć generalnie pozytywne skutki dla środowiska. Warunkiem osiągnięcia dodatniego bilansu korzyści i kosztów środowiskowych będzie zapewnienie przez Instytucję Wdrażającą oraz przyszłych beneficjentów, że wyrażone w analizowanych dokumentach postulaty zrównoważonego rozwoju sektora oraz proekologiczne kryteria wyboru projektów będą stosowane konsekwentnie i bez wyjątków.

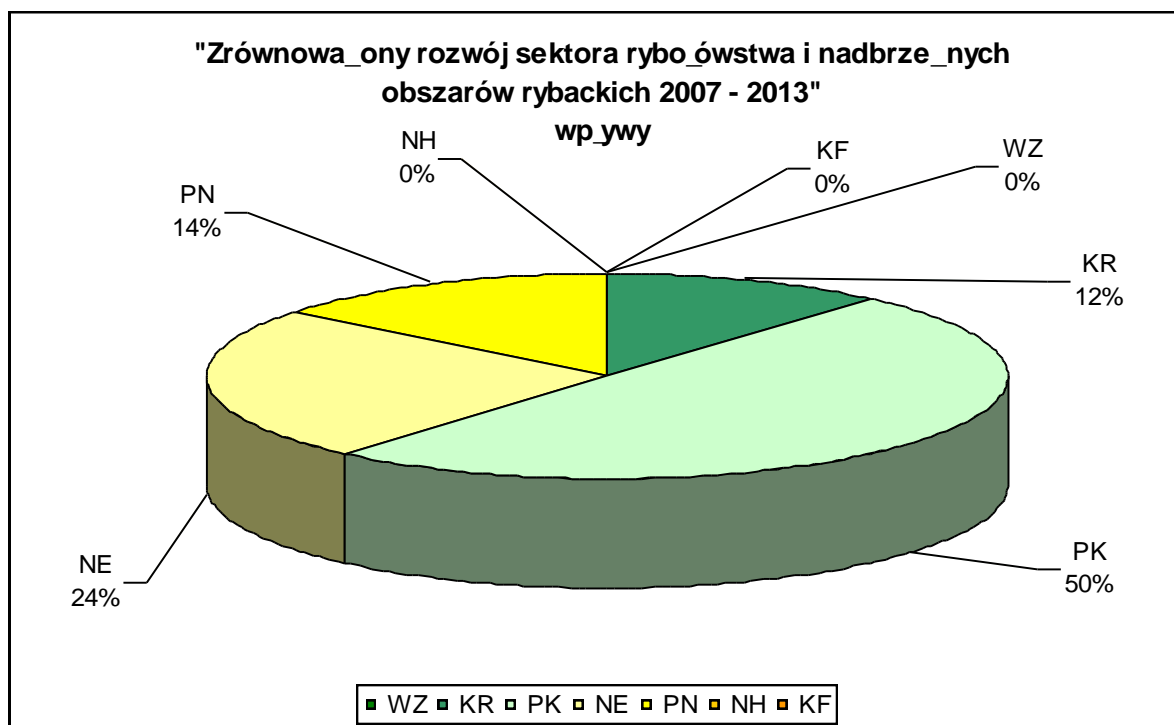
Inwestycje, w tym zwłaszcza inwestycje budowlane, które traktowane są w polskim prawie jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, stanowią tylko część działań przewidywanych do realizacji w ramach Programu Operacyjnego. Pozostałe mają charakter przedsięwzięć technicznych, systemowo-instytucjonalnych czy ekonomiczno-społecznych. W większości przypadków możliwe jest poszukiwanie i wybór lokalizacji, która gwarantuje najmniejsze straty środowiskowe. Z przeprowadzonej analizy wynika, że oddziaływanie na środowisko większości zamierzeń możliwych do realizacji w ramach Programu Operacyjnego nie będzie powodować znaczących skutków środowiskowych.

Biorąc pod uwagę skalę i rodzaje planowanych zamierzeń można stwierdzić, że działania te nie powinny wywoływać dających się zmierzyć skutków transgranicznych, które zgodnie z obowiązującym prawem międzynarodowym wymagałyby konsultacji z krajami narażonymi.

Rybołówstwo było, jest i nadal może być bardzo istotnym czynnikiem nadmiernej eksploatacji środowiska, głównie ze względu na występujące w przeszłości zjawisko przełowienia zasobów gatunków przemysłowych. Połowy (nie będąc gatunkowo selektywnymi) oddziałują jako czynnik wysoce destrukcyjny także na gatunki rzadkie, zagrożone i ściśle chronione.

Rybołówstwo śródlądowe wiąże się z ryzykiem nadmiernej eksploatacji zasobów ryb i skorupiaków słodkowodnych. Szereg dodatkowych oddziaływań na środowisko ma miejsce w przypadku wykorzystywania do intensywnej hodowli naturalnych i sztucznych akwenów wodnych. Mowa tu o zanieczyszczaniu atmosfery oraz zanieczyszczaniu wód między innymi substancjami eutrofizującymi, odpadach, przekształceniu powierzchni ziemi, hałasie, zaburzeniu stosunków wodnych, zmianie warunków mikroklimatycznych, przerwaniu połączeń przyrodniczych, fragmentacji przestrzeni, zmianie lokalnej struktury gatunkowej.

Wykres 5. Wpływ sumaryczny oddziaływania na środowisko Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”

WZ – wzmacniające,
 KR – korzystne,
 PK – potencjalnie korzystne,
 NE – neutralne,
 PN – potencjalnie negatywne,
 NH – niekorzystne/hamujące,
 KF – konflikt.

5.4. Wnioski i rekomendacje

W prognozie stwierdzono, że realizacja celów i priorytetów Programu Operacyjnego, w zakresie i przy uwarunkowaniach określonych w tych dokumentach, powinna prowadzić do ograniczenia szeroko pojętych skutków środowiskowych. Za szczególnie istotny należy uznać deklarowany w obu dokumentach zamiar ukierunkowania sektora rybołówstwa, zarówno na obszarze morskim, jak i na wodach śródlądowych, na realizację w praktyce codziennej zasady zrównoważonego gospodarowania zasobami. Jest to zdecydowanie pozytywny i wart szerokiego wsparcia wymiar strategii rozwoju rybołówstwa w Polsce na najbliższe lata.

W skali lokalnej, a do pewnego stopnia także globalnej, uwidocznia się pewne negatywne skutki środowiskowe. Większość z nich wydaje się możliwa do zaakceptowania jako nieuniknione koszty środowiskowe ludzkiej aktywności gospodarczej. W niektórych przypadkach konieczne będzie jednak, przed ostatecznym zatwierdzeniem wniosku do realizacji, określenie adekwatnych i kompleksowych działań ograniczających oddziaływania, a tam gdzie to konieczne

również kompensujących spowodowane szkody. Dotyczy to w szczególności zamierzeń, które proponowane będą do realizacji na obszarach objętych Europejską Siecią Ekologiczną *Natura 2000*. Prowadzenie i podejmowanie nowej działalności gospodarczej na tych terenach nie jest zabronione, ale musi ona spełniać określone kryteria, w szczególności nie powodować zagrożenia gatunków lub siedlisk będących na danym obszarze przedmiotem ochrony. Ponieważ rybołówstwo korzysta z zasobów przyrody ożywionej i aktywnie wpływa na jej kształt, potencjalne oddziaływania w tym zakresie należy uznać za szczególnie istotne.

Jednocześnie wskazano, że jakkolwiek wystąpienie różnorodnych skutków środowiskowych wydaje się w związku z realizacją SRR i Programu Operacyjnego nieuchronne, to jednak ich zasięg obszarowy będzie stosunkowo niewielki. Przede wszystkim dotyczy to zmian jakości wody, form i intensywności użytkowania stawów oraz wód śródlądowych wykorzystywanych do hodowli ryb i odłowów gospodarczych, a także przekształceń krajobrazu w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Poprzez zmniejszenie presji, skutki dla środowiska morskiego powinny mieć generalnie pozytywny wymiar.

Podsumowując, można oczekiwać następujących zmian w środowisku:

Wpływ negatywny

- nowe źródła zanieczyszczeń, przede wszystkim ścieków i odpadów organicznych;
- przyspieszona eutrofizacja wód intensywnie wykorzystywanych do celów chowu i hodowli;
- zmiana stosunków wodnych (podtopienia w przypadku budowy i rozbudowy stawów hodowlanych);
- zmiany struktury zagospodarowania przestrzeni (każdy przypadek budowy obiektów kubaturowych);
- fragmentacja przestrzeni i tworzenie barier przestrzennych, w tym barier dla migracji zwierząt (w przypadku obiektów hydrotechnicznych i wielkopowierzchniowych stawów hodowlanych);
- zmiana struktury gatunkowej, zaburzenia łańcucha troficznego.

Wpływ pozytywny

- zmniejszenie ilości ścieków odprowadzanych bezpośrednio do morza;
- poprawa efektywności wykorzystania energii i zasobów;
- lepsza selektywność połowów, ograniczenie strat;
- zwiększona retencja wody;
- odtworzenie i poprawa stanu zdewastowanych obiektów;
- dywersyfikacja źródeł żywności, zmniejszenie presji na intensyfikację produkcji w innych sektorach rolnictwa i przemysłu żywnościowego.

Autorzy prognozy jednoznacznie wskazują, że zagrożenie negatywnym oddziaływaniem na środowisko może objąć jedynie stosunkowo niewielki obszar kraju, jednak rezygnacja z realizacji Programu Operacyjnego spowodowałaby przede wszystkim niewykonanie zobowiązań akcesyjnych w zakresie ochrony środowiska i gospodarki rybackiej. Skutkiem tego byłaby daleko idąca degradacja

ekonomiczna i społeczna obszarów związanych z rybołówstwem morskim, niosąca za sobą także negatywne skutki środowiskowe. Jednocześnie spowolnieniu uległby nieuchronny rozwój sektora rybactwa śródlądowego, które odpowiednio prowadzone może być trwałym czynnikiem równoważenia skutków środowiskowych i zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego kraju.

5.5. Zalecenia realizacyjne

Realizacja każdego z celów Programu Operacyjnego może powodować oddziaływanie na środowisko. O ile większość proponowanych działań będzie mieć pozytywne konsekwencje środowiskowe, to część z nich może mieć skutki negatywne, dlatego każdorazowo w tego typu przypadkach konieczne będzie analizowanie sposobów i możliwości ograniczenia tych niekorzystnych oddziaływań, a także szukanie sposobów rekompensowania poniesionych strat.

Podstawowym sposobem minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko jest dokonywanie wyboru najmniej konfliktowych lokalizacji inwestycji, gdyż skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależy będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Konieczne jest uwzględnianie zapisów dokumentów powstających w ramach systemu planowania i programowania rozwoju na wszystkich szczeblach: wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

W przypadku inwestycji polegającej na przebudowie istniejących obiektów, szczególną uwagę należy zwrócić na zminimalizowanie negatywnych oddziaływań zidentyfikowanych podczas dotychczasowej eksploatacji. W odniesieniu do rozbudowy, modernizacji lub restytucji obiektów hodowli ryb śródlądowych konieczne będzie także analizowanie ukształtowanych dotychczas warunków siedliskowych, w szczególności ich znaczenia dla funkcjonowania sieci *Natura 2000*. Ważnym instrumentem ochrony siedlisk i gatunków dla których utworzono system obszarów *Natura 2000* będą plany ich zabezpieczania. Działania w obrębie portów morskich z wyprzedzeniem wymagają przeanalizowania wymagań ochrony obszarów sieci *Natura 2000*, w szczególności ich spójności. Największe zagrożenie dla tych obszarów mogą bowiem powodować projekty realizowane w obrębie morskich wód przybrzeżnych oraz na styku z akwenami portowymi.

Projekty współfinansowane przez Program Operacyjny będą w pełni respektowały postanowienia dyrektyw o ocenie wpływu na środowisko, siedliskowej i ptasiej. Będą stosowane odpowiednie kryteria oceny na etapie wyboru projektów tak, aby zapewnić, że są one zgodne z wyżej wymienionymi dyrektywami. Nie będzie dozwolone współfinansowanie projektów wpływających na potencjalne obszary *Natura 2000* (tj. obszary, które w opinii Komisji powinny być wyznaczone w dniu 1 maja 2004 r., ale nie zostały przez Polskę wyznaczone).

Mając na uwadze duży zasięg oraz w większości przypadków nieodwracalny charakter przekształceń środowiska podczas realizacji analizowanych inwestycji, zaleca się zastosowanie przyjaznych dla środowiska rozwiązań technicznych. Ważne jest również zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy. W przypadku, gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe, należy dokonać kompensacji przyrodniczej.

Autorzy prognozy wierzą, że konsekwentna realizacja oraz wdrażanie podczas wyboru i realizacji projektów mogą w krótkim czasie doprowadzić do głębokiego przeobrażenia sektora i uczynienia z niego jednej z najbardziej „przyjaznych środowisku” gałęzi polskiej gospodarki, zapewniającej jednocześnie pokrycie nawet bardzo wyrafinowanych potrzeb konsumpcyjnych.

Ponadto cele SRR oraz Programu Operacyjnego są także spójne z podstawowymi zasadami Wspólnej Polityki Rybackiej Unii Europejskiej, krajowymi dokumentami programowymi oraz związanymi z nimi aktami prawnymi.

Oddziaływanie na środowisko podzielono ogólnie na wpływy bezpośrednie i pośrednie oraz korzystne i niekorzystne.

Negatywny wpływ działań realizowanych w ramach Programu Operacyjnego dotyczy w szczególności takich inwestycji jak budowa i rozbudowa infrastruktury portowej, obiektów przetwórstwa ryb i odpadów rybnych.

5.6. Sposób wykorzystania rekomendacji zawartych w Prognozie oraz sugestii Ministra Środowiska oraz Głównego Inspektora Sanitarnego w Programie Operacyjnym

- W ramach konsultacji społecznych nie wpłynęły uwagi ze strony podmiotów społeczno-gospodarczych;
- W celu wytypowania rejonów zależnych od rybactwa oraz w celu ogólnej analizy korelacji pomiędzy obszarami zależnymi od rybactwa a siecią *Natura 2000* zamieszczono mapy najważniejszych skupisk obiektów chowu i hodowli ryb, przemysłu rybnego oraz pozostałych dziedzin sektora rybackiego. Ponadto na podstawie przyjętych kryteriów, wspólnie z instytucjami naukowymi i władzami terytorialnymi, podjęto próbę określenia obszarów zależnych od rybactwa, a co za tym idzie, w dalszej kolejności, możliwe będzie określenie stanu środowiska na tych obszarach oraz późniejsze dopasowanie strategii rozwoju regionu tak, aby zapewnić przestrzeganie wymogów ochrony środowiska oraz najlepszą możliwą ochronę obszarów należących do sieci *Natura 2000*;
- Odnośnie sugestii zawartych w prognozie i odnoszących się do inwestycji mogących naruszyć stan środowiska na terenach sieci *Natura 2000*, podkreślić trzeba, że zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.) projekty planów i projekty zmian do przyjętych planów oraz planowane przedsięwzięcia, które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru *Natura 2000* lub obszarami, które nie wynikają z tej ochrony, a które mogą na te obszary znacząco oddziaływać, wymagają przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko. W związku z powyższym, nie ma możliwości prowadzenia działalności szkodliwej dla środowiska. W przypadku rozpoczęcia tego rodzaju inwestycji bez przeprowadzenia obowiązkowej

oceny oddziaływania na środowisko, odpowiednie władze lokalne mają obowiązek natychmiastowego wstrzymania prac;

- Zgodnie z sugestią Ministra Środowiska w Programie Operacyjnym uaktualniono dane dotyczące obszarów *Natura 2000* na terenie Polski;
- Rozszerzono problem ochrony środowiska przyrodniczego również na inne instrumenty ochrony, przede wszystkim parki narodowe oraz rezerwy przyrody;
- Odniesiono się do dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. *ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej* (Dz. Urz. WE L 327 z 22.12.2000, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 5, str. 275) tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej. Program Operacyjny zgodny jest z wszelkimi regulacjami Wspólnoty odnoszącymi się do ochrony środowiska;
- Ponadto, aby zapobiec negatywnym skutkom środowiskowym wskazanym w prognozie, Instytucja Zarządzająca, we współpracy z innymi Instytucjami uczestniczącymi we wdrażaniu Programu Operacyjnego, na etapie planowania oraz realizacji przedsięwzięć finansowanych z EFR, przygotowuje wzory wniosków o dofinansowanie, w jak największym stopniu obligując beneficjentów do tego, aby już na początkowym etapie, przy wyborze oraz sposobie realizacji inwestycji, potencjalne konflikty można było zredukować do niezbędnego minimum. Chodzi przede wszystkim o kwestię lokalizacji inwestycji, w tym głównie niekolidowanie z obszarami *Natura 2000*;
- W Programie Operacyjnym doprecyzowano kryteria *Projektów pilotażowych* odnoszących się do działań innowacyjnych. Doświadczenia w zakresie prowadzenia chowu i hodowli oraz opinie ekspertów w tym zakresie wskazują, że prowadzenie ekstensywnej gospodarki rybackiej w odpowiedni sposób przyczynia się do ochrony zasobów przyrodniczych oraz występowania chronionych i unikalnych gatunków fauny i flory.

5.7. Monitoring aspektów środowiskowych związanych z wdrażaniem Programu Operacyjnego

Monitoring środowiskowy realizacji Programu Operacyjnego na bieżąco przeprowadzany będzie przez Instytucję Zarządzającą i Instytucje Pośredniczące w trakcie jego wdrażania oraz realizacji operacji w ramach poszczególnych środków. Jego celem będzie identyfikacja niekorzystnych skutków na wczesnym etapie, tak aby można było podejmować odpowiednie działania naprawcze⁶⁾, szczególnie jeśli chodzi o negatywne skutki środowiskowe wymienione w rozdziale 5.3. W celu wzmocnienia nadzoru nad rybołówstwem morskim przygotowano Plan Kontroli oraz Plan Restrukturyzacji Floty Bałtyckiej, których zapisy znalazły odzwierciedlenie w Programie Operacyjnym. Mając na względzie ochronę zasobów

⁶⁾ Zob. art. 10 dyrektywy o oddziaływaniu na środowisko.

oraz prowadzenie zrównoważonego rybołówstwa, plany te wyznaczają kierunki polityki rybackiej w Polsce.

Ponadto, zgodnie z prawodawstwem krajowym, inwestorzy przygotowujący inwestycje, które mogłyby mieć niekorzystny wpływ na środowisko (np. inwestycje budowlane lub inwestycje na obszarach *Natura 2000*) zobowiązani są do przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

Podstawowym instrumentem wykorzystywanym w tym celu będzie monitoring naukowy, polegający na stałym analizowaniu danych pochodzących od ekspertów zajmujących się tematyką ochrony środowiska oraz sektorem rybackim, w tym w szczególności rybactwem śródlądowym. Przez upoważnione instytucje naukowe na bieżąco analizowany będzie między innymi stan zasobów, zarówno w wodach śródlądowych, jak i morskich. Na tej podstawie możliwa będzie kontrola i ocena zmiany liczebności populacji poławianych ryb. Osiągnięto się to z pomocą odpowiednich wskaźników.

W zakresie rybołówstwa śródlądowego wsparcie finansowe nie będzie udzielane, jeżeli realizacja inwestycji przyczyni się do zachwiania równowagi pomiędzy zasobami ryb w obwodzie rybackim a liczbą, typem i wydajnością sprzętu pływającego służącego do połowu ryb. W tym celu Instytucja Zarządzająca wyznaczy jednostki naukowe upoważnione do dokonania oceny wpływu inwestycji na zasoby ryb dostępne w wodach śródlądowych. Wynik oceny ustalony zostanie na podstawie analizy zgodności i celowości inwestycji z założeniami 10-letniego planu zrównoważonego korzystania ze śródlądowych zasobów ryb (operat rybacki), w którym zdefiniowane są szczegółowe zasady i warunki prowadzenia gospodarki rybackiej, w tym zasady korzystania i ochrony zasobów ryb w śródlądowym obwodzie rybackim. Założenia planu zrównoważonego korzystania ze śródlądowych zasobów ryb uważa się za wiążące, jeżeli zostały zatwierdzone przez jednostkę naukową upoważnioną przez ministra właściwego do spraw rybołówstwa.

Dane statystyczne dotyczące ochrony środowiska oraz rybactwa, zawierane w rocznikach statystycznych, wykorzystywane będą do okresowego monitorowania stanu środowiska związanego z sektorem rybackim.

6. Równouprawnienie płci

Poprzez EFR państwa członkowskie zapewnią równouprawnienie mężczyzn i kobiet oraz przestrzeganie zasady równych szans.

Wspólnotowa strategia równości szans mężczyzn i kobiet ma pięć celów:

- równość ekonomiczna;
- równy udział w procesach decyzyjnych;
- równość społeczna;
- równość obywatelska;
- zmiana tradycyjnych ról i obalenie stereotypów dotyczących płci.

Głównymi instrumentami osiągnięcia tych celów są:

- wdrażanie planów równouprawnienia płci;
- włączanie równości szans we wszystkie programy wspólnotowe.

Zarówno polska Konstytucja (art. 33), jak i inne akty krajowe, potwierdzają równość szans wszystkich obywateli. W 2003 r. sektor rybacki zatrudniał 19 923 osoby, w tym około 49% kobiet (źródło: Eurostat). Rybołówstwo wydaje się być w znacznym stopniu zajęciem tradycyjnie męskim. Kobiety obecne są głównie w przemyśle przetwórczym i marketingu. Przeważają w instytucjach badawczych i naukowych.

Program Operacyjny rybactwa oraz chowu i hodowli ryb starał się będzie promować równość szans mężczyzn i kobiet.

Zwłaszcza Lokalne Grupy Rybackie, ustanawiane w ramach osi 4, będą starały się osiągnąć równowagę płci wśród swych członków oraz zapewnić reprezentację młodzieży.

7. Organizacja kontroli działalności połowowej

Departament Rybołówstwa, zarządzając żywymi zasobami morza, prowadzi nadzór nad kontrolowaniem przestrzegania przepisów dotyczących rybołówstwa morskiego, współpracuje ze służbami kontrolnymi KE i współuczestniczy w przygotowywaniu aktów prawnych związanych z działalnością kontrolną w dziedzinie rybołówstwa.

W zakresie obowiązków kontrolnych Departament odpowiada w szczególności za:

- ochronę żywych zasobów morskich;
- egzekwowanie przepisów dotyczących rybołówstwa morskiego i organizacji rynku;
- wydawanie licencji połowowych i specjalnych zezwoleń połowowych;
- nadzorowanie Okręgowych Inspektoratów Rybołówstwa Morskiego;
- zarządzanie rejestrem statków rybackich;
- nadzorowanie Centrum Monitorowania Rybołówstwa.

Częścią Departamentu Rybołówstwa jest **Centrum Monitorowania Rybołówstwa (CMR)** z siedzibą w Gdyni, które podlega bezpośrednio Departamentowi Rybołówstwa. Główne zadania CMR to:

- zarządzanie satelitarnym systemem monitoringu jednostek rybackich (VMS);
- zbieranie informacji o połowach i pierwszej sprzedaży dla Systemu Informacji Rybołówstwa Morskiego (SIRM);
- przygotowywanie sprawozdań dla instytucji europejskich i międzynarodowych organizacji rybackich.

Okręgowe Inspektoraty Rybołówstwa Morskiego (OIRM) odpowiedzialne są za egzekwowanie właściwych przepisów dotyczących rybołówstwa. Podlegają one ministrowi właściwemu ds. rybołówstwa. Okręgowe Inspektoraty Rybołówstwa Morskiego zlokalizowane są w Gdyni, Słupsku i Szczecinie.

Czynności kontrolne wykonywane są przy użyciu 5 statków kontrolnych i 8 łodzi patrolowych. Okręgowe Inspektoraty Rybołówstwa Morskiego zatrudniają obecnie 108 inspektorów, włączając w to 46 inspektorów terenowych, którzy mają swoje siedziby w 14 portach na Wybrzeżu. Istnieje wyraźna potrzeba modernizacji i zwiększenia środków kontrolnych, rozwoju zasobów ludzkich, a także poprawy kwalifikacji i stanu wiedzy personelu poprzez szkolenia.

IV. STRATEGIA NA POZIOMIE PROGRAMU OPERACYJNEGO WEDŁUG SKUTKÓW I WSKAŹNIKÓW REALIZACJI. KALENDARZ I CELE POŚREDNIE

Strategia zaproponowana dla polskiego Programu Operacyjnego została przygotowana na podstawie 4 kluczowych elementów:

- Celów *Strategii Rozwoju Rybołówstwa 2007–2013*, przyjętej przez Polskę w 2007 r. i następnie dostosowanej w październiku 2008 r.;
- Celów określonych w art. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006;
- Zawartości Planu Restrukturyzacji Floty Bałtyckiej i projektu Planu Dostosowania Nakładu Połowowego;
- Analizy SWOT dokonanej przez Instytucję Zarządzającą.

Ocena ex ante, przedstawiona w rozdziale 5, oceniła spójność celów ustanowionych na poziomie Programu Operacyjnego z SRR i rozporządzeniem Rady (WE) nr 1198/2006.

1. Ogólne cele Programu Operacyjnego: strategiczna wizja sektora rybackiego w Polsce

Zgodnie ze *Strategią Rozwoju Rybołówstwa 2007–2013* **strategiczna wizja** sektora opiera się na zasadzie **zrównoważonego rozwoju polskiego sektora rybackiego**, dlatego też ogólnym celem Programu Operacyjnego jest stworzenie, poprzez zrównoważoną eksploatację zasobów, konkurencyjnego, nowoczesnego i dynamicznego sektora rybackiego.

Za pomocą poniższych wskaźników oddziaływania można zmierzyć stopień realizacji wizji strategicznej:

- Wzrost konkurencyjności sektora (zwiększona wartość dodana lub zwiększona wydajność);
- Ilość miejsc pracy utworzonych lub utrzymanych w sektorze podstawowym (flota rybacka, chów i hodowla ryb oraz rybołówstwo śródlądowe), jak również w przemyśle przetwórczym i na obszarach zależnych od rybactwa;
- Dostosowanie potencjału połowowego dorsza jako wkład w zrównoważenie sektora.

Wskaźniki oddziaływania	Rok bazowy	Cel w 2013
Wzrost obrotów w sektorze rybackim	183 mln euro ⁷⁾	+ 20%
Liczba miejsc pracy stworzonych lub utrzymanych	21 909 ⁸⁾	+ 15%
Redukcja nakładu połowowego floty dorszowej	GT: 10 316 kW: 39 536	- 30%

⁷⁾ Udział sektora rybackiego w PKB w 2006 r. wynosił 0,07%.

⁸⁾ 2006 - Prognoza.

Zdefiniowanie danych bazowych i skwantyfikowanie wskaźników będzie przedmiotem analizy zleconej przez Instytucję Zarządzającą w ciągu roku od przyjęcia Programu Operacyjnego.

Program Operacyjny wraz z innymi środkami wykorzystywanymi przez władze polskie, a niebędącymi częścią EFR, stanie się głównym narzędziem do realizacji tej wizji.

Osiągnięcie strategicznej wizji sektora rybackiego będzie również celem działań w ramach innych instrumentów. Fragmenty opisujące w każdej osi priorytetowej „linię demarkacyjną” z innymi instrumentami wspólnotowymi przedstawiają zarys tych instrumentów.

2. Szczegółowe cele do osiągnięcia których zmierzają priorytety Programu Operacyjnego

W celu osiągnięcia strategicznej wizji Program Operacyjny realizować będzie cztery ogólne cele, powiązane z dwunastoma celami szczegółowymi.

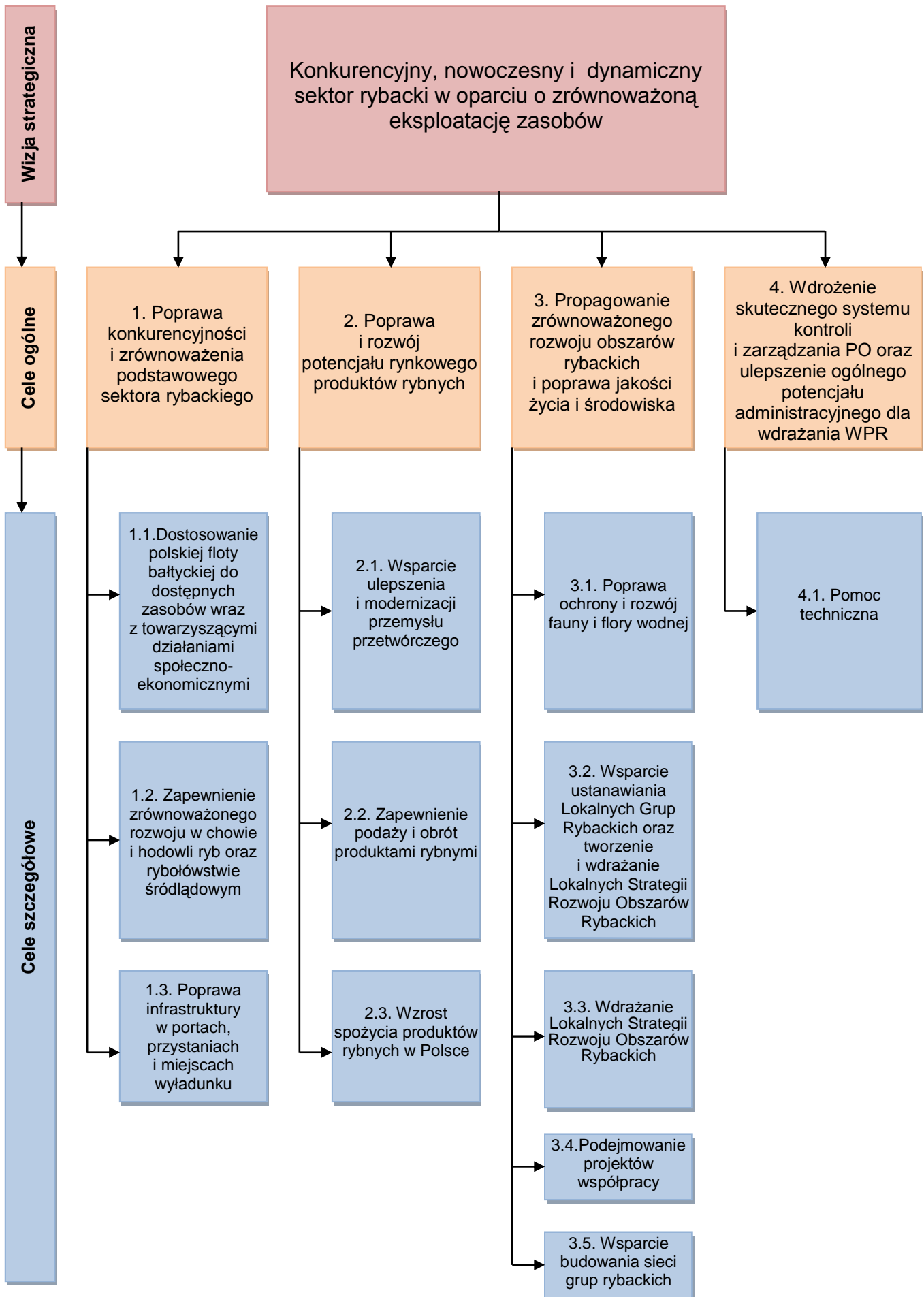
Cel 1. Poprawa konkurencyjności i zrównoważenia podstawowego sektora rybackiego.

Cel 2. Zwiększenie i rozwój potencjału rynkowego sektora rybackiego.

Cel 3. Propagowanie zrównoważonego rozwoju oraz poprawa jakości życia i stanu środowiska na obszarach rybackich.

Cel 4. Wdrożenie skutecznego sposobu zarządzania i kontroli PO oraz poprawa ogólnego potencjału administracyjnego do wdrażania WPR.

Związek celu ogólnego ze służącymi jego wykonaniu celami szczegółowymi obrazuje poniższy schemat.

2.1. Cel ogólny 1. Poprawa konkurencyjności i zrównoważenia podstawowego sektora rybackiego

Przez „podstawowy sektor rybacki” rozumie się produkcję ryb jako produktu podstawowego, włączając w to w niektórych przypadkach pierwszy etap przetworzenia po złowieniu ryb.

Przetwórstwo ujęte jest w ramach wsparcia obrotu, przedstawionego w obrębie celu ogólnego 2, ponieważ jest on ukierunkowany głównie na ulepszenie produktów w celu spełnienia oczekiwań rynku.

Poniższe trzy cele szczegółowe wspierają osiągnięcie celu ogólnego 1.

2.1.1. Dostosowanie polskiej floty bałtyckiej do dostępnych zasobów wraz z towarzyszącymi działaniami społeczno-ekonomicznymi

Spodziewane są następujące wyniki:

- Dostosowanie wielkości i modernizacja floty rybackiej;
- Poprawa warunków pracy, bezpieczeństwa i higieny;
- Poprawa kwalifikacji zawodowych w sektorze rybackim i dywersyfikacja działalności;
- Lepsza jakość produktów pochodzących z połowów floty morskiej.

Środki zmierzające do osiągnięcia celów:

- Środek 1.1. Pomoc publiczna z tytułu trwałego zaprzestania działalności połowowej;
- Środek 1.2. Pomoc publiczna z tytułu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej;
- Środek 1.3. Inwestycje na statkach rybackich i selektywność;
- Środek 1.4. Rybołówstwo przybrzeżne;
- Środek 1.5. Rekompensaty społeczno-gospodarcze w celu zarządzania flotą rybacką;
- Środek 3.1. Działania wspólne;
- Środek 3.2. Ochrona i rozwój fauny i flory wodnej;
- Środek 3.3. Porty rybackie, miejsca wyładunku i przystanie;
- Środek 3.5. Projekty pilotażowe;
- Środek 3.6. Modyfikacja w celu zmiany przeznaczenia statków rybackich.

2.1.2. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju w chowie i hodowli ryb oraz rybołówstwie śródlądowym

Spodziewane są następujące wyniki:

- Poprawa jakości produktów rybołówstwa śródlądowego i hodowli ryb;
- Dostarczanie na rynek gatunków o dobrych perspektywach rynkowych;

- Dostosowanie sektora do oczekiwań rynku: gatunki, ceny, kontrola jakości, możliwość prześledzenia pochodzenia itd.;
- Rozwój nowych działalności (hodowla o charakterze proekologicznym itd.);
- Modernizacja sektora, nowe technologie;
- Rekultywacja stawów rybnych.

Środki zmierzające do osiągnięcia celów:

- Środek 2.1. Inwestycje w chów i hodowlę ryb;
- Środek 2.2. Działania wodno-środowiskowe;
- Środek 2.3. Wsparcie na rzecz zdrowia publicznego;
- Środek 2.4. Wsparcie na rzecz zdrowia zwierząt;
- Środek 2.5. Rybołówstwo śródlądowe;
- Środek 2.6. Inwestycje w przetwórstwo i obrót;
- Środek 3.1. Działania wspólne;
- Środek 3.2. Ochrona i rozwój fauny i flory wodnej;
- Środek 3.4. Rozwój nowych rynków i kampanie promocyjne;
- Środek 3.5. Projekty pilotażowe.

2.1.3. Poprawa infrastruktury w portach, przystaniach i miejscach wyładunku

Intencją tego celu szczegółowego jest modernizacja portów, przystani i miejsc wyładunku w celu zapewnienia dostaw produktów lepszej jakości oraz poprawa warunków pracy, bezpieczeństwa i higieny pracowników zatrudnionych w sektorze rybackim.

Spodziewane są następujące wyniki:

- Wzrost wydajności polskiej floty i przedsiębiorstw rybackich;
- Ulepszony obrót produktami rybnymi;
- Poprawa warunków pracy, bezpieczeństwa i higieny;
- Poprawa poziomu kontroli i warunków wyładunku.

Środki zmierzające do osiągnięcia celów:

- Środek 3.1. Działania wspólne;
- Środek 3.3. Porty rybackie, miejsca wyładunku i przystanie.

2.2. Cel ogólny 2. Zwiększenie i rozwój potencjału rynkowego sektora rybackiego

Rozwój rynku produktów rybołówstwa wspierany będzie przez środki koncentrujące się na przetwórstwie produktów i ich wprowadzaniu do obrotu. W celu zwiększenia udziału rynkowego produktów rybnych należy poprawić jakość produktów rybnych (dystrybucja produktów podstawowych) i uruchomić kampanie promocyjne.

Poniższe cele szczegółowe wspierają realizację celu ogólnego 2:

2.2.1. Wsparcie ulepszenia i modernizacji przemysłu przetwórczego

Wsparcie przemysłu przetwórczego powinno prowadzić do następujących wyników:

- Rozwój nowych produktów;
- Wzrost udziału rynkowego produktów przetworzonych;
- Poprawa jakości produktów – świeżych, mrożonych i przetworzonych;
- Modernizacja i ulepszenie obiektów związanych z przetwórstwem ryb;
- Restrukturyzacja i tworzenie organizacji producentów, które lepiej będą reprezentowały interesy zaangażowanych stron.

Środki zmierzające do osiągnięcia celów:

Środek 2.6. Inwestycje w przetwórstwo i obrót;
Środek 3.1. Działania wspólne.

2.2.2. Zapewnienie podaży i obrót produktami rybnymi

Istnieje konieczność lepszego dostosowania produktów rybołówstwa do potrzeb i wymagań konsumentów, a także umożliwienie śledzenia ich pochodzenia.

Spodziewane są następujące wyniki:

- Lepsza przejrzystość rynku i struktury cen;
- Korzystniejsze ceny, zarówno dla rybaków, jak i konsumentów;
- Zapewnienie możliwości śledzenia pochodzenia produktów i poprawa ich jakości.

Środki zmierzające do osiągnięcia tego celu:

Środek 2.6. Inwestycje w przetwórstwo i obrót;
Środek 3.1. Działania wspólne;
Środek 3.4. Rozwój nowych rynków i kampanie promocyjne;
Środek 5.1. Pomoc techniczna.

2.2.3. Wzrost spożycia produktów rybnych w Polsce

Zwiększeniu poziomu spożycia produktów rybnych służyć będzie wytwarzanie nowych produktów lepiej dostosowanych do potrzeb rynku, jak również prowadzenie szeroko zakrojonych kampanii promocyjnych.

Spodziewane są następujące wyniki:

- Wzrost średniego spożycia ryb i produktów rybnych;
- Wzrost udziału gatunków wartościowych i zorientowanych na rynek;
- Wprowadzenie nowych gatunków i poprawa wizerunku innych produktów.

Środki zmierzające do osiągnięcia celów:

Środek 3.1. Działania wspólne;

Środek 3.4. Rozwój nowych rynków i kampanie promocyjne.

2.3. Cel ogólny 3. Propagowanie zrównoważonego rozwoju oraz poprawa jakości życia i stanu środowiska na obszarach rybackich

Obszary rybackie w Polsce stają przed szczególnymi problemami społeczno-gospodarczymi, związanymi między innymi z wdrażaniem WPR. Istnieje potrzeba poprawy stanu środowiska, propagowania dywersyfikacji działalności oraz poprawy warunków i jakości życia lokalnych społeczności.

Cele szczegółowe wspierające realizację celu ogólnego 3:

2.3.1. Poprawa ochrony i rozwój fauny i flory wodnej

Istnieje potrzeba ochrony i wzbogacania bogatego dziedzictwa środowiskowego Polski, istniejącej różnorodności biologicznej polskiego środowiska wodnego i licznych obszarów *Natura 2000*.

Spodziewane są następujące wyniki:

- Poprawa stanu środowiska wodnego;
- Budowa stałych lub ruchomych urządzeń, umożliwiających wędrówkę ryb środowiskowych;
- Rekultywacja wód śródlądowych;
- Lepsze zarządzanie niektórymi gatunkami (węgorz, troć, łosoś itd.).

Środki zmierzające do osiągnięcia celów:

Środek 3.2. Ochrona i rozwój fauny i flory wodnej.

2.3.2. Wsparcie ustanawiania Lokalnych Grup Rybackich oraz tworzenie i wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich

Spodziewane są następujące wyniki:

- Na obszarach zależnych od rybactwa ustanowione zostaną Lokalne Grupy Rybackie przy wykorzystaniu na tyle, na ile to możliwe, istniejących struktur i podejścia Leader;
- Lokalne Grupy Rybackie przygotują Lokalne Strategie Rozwoju Obszarów Rybackich;
- Ustanowione zostaną partnerstwa prywatno-publiczne w celu przygotowania i wdrożenia Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich.

Środki zmierzające do osiągnięcia celów:

Środek 5.1. Pomoc techniczna.

2.3.3. Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich

W związku z wdrażaniem Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich spodziewane są następujące wyniki:

- Poprawa jakości życia;
- Rozwój społeczno-gospodarczy obszarów rybackich i podniesienie wartości dodanej tworzonej lokalnie;
- Zróżnicowanie działalności gospodarczej na terenach rybackich;
- Lepsze wykorzystanie i ochrona zasobów lokalnych;
- Podniesienie atrakcyjności lokalnych terenów (szczególnie dla turystów);
- W celu zrównoważonego lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego (podejście oddolne) zostanie zastosowana nowa metoda zarządzania.

Środki zmierzające do osiągnięcia celów:

Środek 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa.

2.3.4. Podejmowanie projektów współpracy

Pomiędzy Lokalnymi Grupami Rybackimi, między innymi w celu wymiany doświadczeń, istnieje możliwość podejmowania współpracy oraz połączenia sił.

Wsparcie takie prowadzić będzie do osiągnięcia rezultatu w postaci:

- Ustanowienia współpracy na poziomie krajowym i międzynarodowym (poprzez wspólne projekty).

Środki zmierzające do osiągnięcia celów:

Środek 4.2. Wsparcie na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej;

Środek 5.1. Pomoc techniczna.

2.3.5. Wsparcie budowania sieci grup rybackich

Budowanie sieci lokalnych grup rybackich jest ważnym elementem rozwoju lokalnego. Wsparcie tego procesu, udzielane Lokalnym Grupom Rybackim, prowadzić będzie do następujących rezultatów:

- Propagowanie i wymiana innowacyjnych działań pomiędzy grupami;
- Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk pomiędzy grupami.

Środki zmierzające do osiągnięcia celów:

Środek 5.1. Pomoc techniczna.

2.4. Cel ogólny 4. Wdrożenie skutecznego sposobu zarządzania i kontroli PO oraz poprawa ogólnego potencjału administracyjnego do wdrażania WPR

W celu wdrożenia Programu Operacyjnego potrzebne będzie wsparcie techniczne. Będzie ono miało na celu wzmocnienie potencjału administracyjnego organów publicznych zaangażowanych we wdrażanie WPR.

Spodziewane są następujące wyniki:

- Podniesienie potencjału administracyjnego i motywacja zasobów ludzkich;
- Lepsze zarządzanie Programem Operacyjnym;
- Pełna i właściwa dokumentacja wdrażania Programu Operacyjnego;
- Lepiej wyszkolone zasoby ludzkie;
- Zwiększenie świadomości funkcjonowania i zawartości Programu Operacyjnego, poprawiona absorpcja środków;
- Właściwa ocena wdrażania Programu Operacyjnego i jego środków;
- Wsparcie ustanawiania Lokalnych Grup Rybackich i łączenia tych grup w sieci.

Środki zmierzające do osiągnięcia celów:

Środek 5.1. Pomoc techniczna.

3. Kalendarz i cele pośrednie

Poniższe tabele przedstawiają cele dla każdej z osi priorytetowych, z uszczegółowieniem dla 2010 i 2013 r. Wartości bazowe przedstawiono dla 2007 r. lub dla najnowszych osiągalnych danych.

Oś priorytetowa 1

Wskaźniki wyników	Podstawa	Cel 2010	Cel 2013
Redukcja potencjału floty przez trwałe zaprzestanie działalności <ul style="list-style-type: none">• GT• kW	Grudzień 2007 GT: 10 316 kW: 39 536 (tylko flota dorszowa)	GT: - 25% kW: - 25%	GT: - 30% kW: - 30% ⁹⁾
Stopień modernizacji floty rybackiej	Okolo 700 jednostek wymaga modernizacji	22% jednostek zmodernizowanych	34% jednostek zmodernizowanych
Moc wymienionych silników i zmniejszanie mocy (kW)	Moc zainstalowana 96 239,7 kW (czerwiec 2008)	Odnowione 10% zainstalowanej mocy	Odnowione 15% zainstalowanej mocy
Ilość przeszkolonych rybaków	15% z 3500 rybaków przeszkolonych	Do 40% wszystkich rybaków	Do 70% wszystkich rybaków
Liczba miejsc pracy stworzonych lub utrzymanych	3409 (2006)	3000	2900

Źródło: MIR

Dążąc do szybszego osiągnięcia głównych celów związanych z restrukturyzacją floty i zapewnienia długoterminowej ekonomicznej rentowności sektora rybołówstwa, Polska przewiduje implementację dużej liczby środków i derogacji ustanowionych rozporządzeniem Rady (WE) nr 744/2008 z dnia 24 lipca 2008 r. *ustanawiającym tymczasowe szczególne działanie mające na celu wspieranie restrukturyzacji flot rybackich Wspólnoty Europejskiej dotkniętych kryzysem gospodarczym* (Dz. Urz. UE L 202 z 31.07.2008, str. 1), w szczególności opracowanie planu dostosowania floty dla polskiej floty dorszowej. W rezultacie, po przyjęciu wspomnianego planu, złożony zostanie wniosek o zmianę niniejszego Programu Operacyjnego, zgodnie z art. 18 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006.

⁹⁾ Wskaźniki zostaną zweryfikowane w trakcie średnioterminowej oceny Programu Operacyjnego.

Oś priorytetowa 2

Wskaźniki wyników	Podstawa	Cel 2010	Cel 2013
Produkcja w akwakulturze	34 600 t (2006)	+ 24%	+ 50%
Produkcja w przetwórstwie	398 200 t (2006)	+ 30%	+ 60%
Wyładunki (zawodowe połowy śródlądowe)	2810 t (2006)	+ 50%	100%
Odsetek operacji z produkcją ekologiczną (akwakultura)	15 (2006)	100	150
Wzrost obrotów	(w milionach EUR, 2006) Akwakultura: 72,7 Przetwórstwo: 1212,1 Rybołówstwo śródlądowe 28	Akwakultura: + 20% Przetwórstwo: + 25% Rybołówstwo śródlądowe +5%	Akwakultura: + 35% Przetwórstwo: + 50% Rybołówstwo śródlądowe 15%
Wartość dodana na zatrudnionego	(EUR, 2005) Przetwórstwo: 12 000	Przetwórstwo: + 30%	Przetwórstwo: + 50%
Liczba miejsc pracy stworzonych lub utrzymanych	18 500 ¹⁰⁾ (2005)	20 400	20 760

Źródło: MIR, MRiRW

Oś priorytetowa 3

Wskaźniki wyników	Podstawa	Cel pośredni 2010	Cel 2013
Ilość zmodernizowanych portów	0	3	12
Ilość zmodernizowanych przystani i miejsc wyładunku	0	5	14
Ilość wybudowanych przystani i miejsc wyładunku	0	0	1-2
Ilość utworzonych organizacji producentów	6	7	8
Wzrost średniego spożycia ryb	11,83 kg/os. rocznie (2006)	14 kg/os. rocznie	16 kg/os. rocznie
Zwiększenie wartości dodanej ryb przetworzonych i sprzedawanych	190 milionów EUR	+ 60%	+ 90%

Źródło: MIR

¹⁰⁾ Prognoza.

Oś priorytetowa 4

Wskaźnik	Podstawa	Cel 2010	Cel 2013
Ilość ustanowionych grup rybackich	0	12	30
Obszar objęty grupami	0	18 000	45 000
Ludność na obszarach objętych grupami	0	600 000	1 500 000
Miejsca pracy utworzone lub utrzymane na obszarach rybackich	0	600	2500

Źródło: MRiRW, GUS

V. PODSUMOWANIE OCENY EX ANTE

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz. Urz. UE L 223 z 15.08.2006, str. 1, z późn. zm.) dotyczącymi oceny ex ante, ocena ex ante została sporządzona przez niezależną firmę Agrotec Polska Sp. z o.o.

Główne wnioski z przeprowadzonej oceny są następujące:

- Program Operacyjny jest spójny z SRR i WPR;
- Program Operacyjny po wprowadzeniu niewielkich poprawek określa właściwą strategię dla rozwoju polskiego sektora rybackiego;
- Strategia jest wyraźnie określona, jej cele są jasne. Pomoże zwiększyć ilość pozyskiwanych ryb i produkcję przetwórstwa, chronić środowisko naturalne, zwiększyć ilość miejsc pracy i ekonomiczną wydajność sektora. Wdrożenie Programu Operacyjnego będzie miało długotrwałe pozytywne skutki dla sektora rybackiego;
- System wdrażania został jasno określony;
- Program Operacyjny jest korzystny dla regionów i beneficjentów, choć na obecnym etapie trudno ocenić wyniki w ujęciu ilościowym;
- Alokacja środków jest właściwa dla wdrażania poszczególnych osi priorytetowych;
- Wskaźniki (po wprowadzeniu sugerowanych poprawek) są odpowiednie dla monitorowania i oceny Programu Operacyjnego.

Dokumenty zgodne są ze strategią lizbońską i strategią z Goeteborga. Ocena ex ante wskazuje, że Program Operacyjny jest w pełni zgodny z zasadami ogólnymi określonymi w art. 19 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006. Mający zostać ustanowiony system zarządzania i kontroli jest odpowiednio zaprojektowany, a funkcje jasno określone.

Podstawowe rekomendacje wynikające z oceny ex ante dotyczą:

- Zmiany nazwy Programu Operacyjnego;
- Lepszego określenia priorytetów, w ramach osi 2, dla rybołówstwa śródlądowego, chowu i hodowli oraz przetwórstwa ryb;
- Zmniejszenia środków na finansowanie stałego i czasowego zaprzestania działalności połowowej, portów rybackich i przetwórstwa;
- Zwiększenia środków na chów i hodowlę ryb oraz rybołówstwo śródlądowe;
- Weryfikacji spójności danych z danymi SRR;
- Określenia odpowiednich wskaźników osiągnięcia celów Programu Operacyjnego;
- Tam, gdzie ma to zastosowanie, określenia wartości docelowych na 2010 r. (wskaźniki rezultatów).

Większość z tych rekomendacji została wzięta pod uwagę w ostatecznej wersji Programu Operacyjnego.

VI. OSIE PRIORYTETOWE PROGRAMU OPERACYJNEGO

Spójność i uzasadnienie wybranych osi priorytetowych

1.1. W stosunku do odpowiednich części Krajowego Planu Strategicznego

Wdrożenie założeń *Strategii Rozwoju Rybołówstwa 2007–2013*, prezentowanej w Rozdziale 4 niniejszego Programu Operacyjnego, możliwe jest w ramach działań oferowanych przez Europejski Fundusz Rybacki.

1.1.1. Oś priorytetowa 1. Działania na rzecz adaptacji floty rybackiej

Przy pomocy środków w ramach niniejszej osi priorytetowej będzie dokonana restrukturyzacja polskiej floty bałtyckiej, przewidziana w uzgodnionym między władzami polskimi a Komisją Europejską Planie Restrukturyzacji Floty Bałtyckiej (kwiecień 2008 r.). Jego założenia znajdują odzwierciedlenie w Planie Dostosowania Nakładu Połowowego, o którym mowa w art. 21 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006. W związku z Planem Dostosowania Nakładu Połowowego Polska planuje aktualnie przygotowanie planu na rzecz dostosowania floty, w rozumieniu art. 12 rozporządzenia Rady (WE) nr 744/2008, mającego na celu restrukturyzację segmentu floty dorszowej i być może również innych segmentów.

1.1.2. Oś priorytetowa 2. Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i rynek rybny

W zakresie rybactwa śródlądowego, w tym akwakultury, widoczna jest potrzeba dalszych inwestycji rozpoczętych w okresie programowania 2004–2006, głównie w zakresie modernizacji istniejących gospodarstw chowu i hodowli, w celu podniesienia ich konkurencyjności na rynku oraz dostosowania ich możliwości do wymagań i oczekiwań konsumentów.

Sektor rybactwa śródlądowego wymaga inwestycji w infrastrukturę, w tym w poprawę warunków pracy oraz higieny i jakości produktów.

Istnieje również potrzeba nakładów na rzecz polskiego przetwórstwa i obrotu produktami rybołówstwa. Biorąc pod uwagę ograniczoną dostępność surowca z Morza Bałtyckiego, istniejące obiekty produkcyjne muszą zostać zmodernizowane tak, by mogły przetwarzać inne niż dotychczas gatunki ryb. Ponadto konieczne są inwestycje w przetwórstwo związane z jego modernizacją (nowe technologie, sprzęt, innowacyjne metody produkcji), a także inwestycje z zakresu higieny i bezpieczeństwa pracy oraz dostosowania do wymogów ochrony środowiska, jak również utrzymania zatrudnienia w tym sektorze, i na koniec przeszkolenie kadr.

Konieczne jest także podjęcie działań w celu ulepszenia obrotu produktami rybnymi. Należy propagować wewnętrzne spożycie produktów rybactwa poprzez działania mające na celu zachowanie ciągłości łańcucha chłodniczego, wzrostu jakości i bezpieczeństwa produktów rybnych oraz poprawę systemu ich identyfikowalności.

Umożliwi to poprawę konkurencyjności w stosunku do produktów importowanych, a także zwiększy atrakcyjność produktów na rynkach zagranicznych.

1.1.3. Oś priorytetowa 3. Środki służące wspólnemu interesowi

W celu zwiększenia konkurencyjności polskiego rybołówstwa przewidzieć należy modernizację istniejących portów rybackich, a także budowę miejsc wyładunku i przystani.

Potrzebna jest lepsza organizacja sektora rybackiego, np. poprzez ustanawianie nowych organizacji producenckich. Wspierane powinny być działania innowacyjne, projekty pilotażowe i wymiana doświadczeń. W celu zwiększenia średniego spożycia ryb przypadającego na jednego mieszkańca konieczne jest również uruchomienie szeroko zakrojonych kampanii informacyjnych dotyczących spożycia ryb oraz kampanii informacyjnych na temat sektora rybactwa.

1.1.4. Oś priorytetowa 4. Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa

Biorąc pod uwagę zmniejszające się znaczenie rybołówstwa bałtyckiego oraz potencjalne szanse rozwoju dla produkcji ryb śródlądowych, istotne jest podejmowanie działań na poziomie lokalnym przez obecne tam społeczności. Celem tych działań byłoby łagodzenie zagrożeń, a także wykorzystanie nowych szans rozwoju oferowanych dzięki tym przemianom. Lokalne społeczności najlepiej potrafią określić swe miejscowe potrzeby i włączyć je do lokalnych strategii, które będą wspierane przez EFR. Powinny one zmierzać do poprawy jakości życia i atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa.

1.1.5. Oś priorytetowa 5. Pomoc techniczna

Dla zapewnienia efektywnego wdrażania Programu Operacyjnego, jak również działań z zakresu jego przygotowania (monitorowania pomocy administracyjnej i technicznej, oceny i audytu), konieczne jest wykorzystanie pomocy technicznej. Pomoc techniczna będzie również wspierać działania zmierzające do zwiększenia potencjału i skutecznego działania jednostek stojących na straży przestrzegania zasad Wspólnej Polityki Rybackiej. Dodatkowo wspierane będzie powstanie krajowej sieci Lokalnych Grup Rybackich.

1.2. W stosunku do wytycznych Programu Operacyjnego (art. 19 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006)

Program Operacyjny został wypracowany w zgodzie z jedną z podstawowych zasad Wspólnoty, zasadą partnerstwa, oraz w ścisłej współpracy ze wszystkimi interesariuszami i odpowiednimi władzami na poziomie regionalnym i lokalnym, a także centrami badawczymi.

Zgodnie z art. 19 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 przy wyborze osi priorytetowych wzięto pod uwagę następujące zasady:

(a) spójność z zasadami Wspólnej Polityki Rybackiej i Krajowym Planem Strategicznym w celu osiągnięcia w szczególności stałej i trwałej równowagi pomiędzy potencjałem połowowym a możliwościami połowowymi;

- Zawarte jest to w pierwszym celu strategii zaproponowanej w Programie Operacyjnym. Wszystkie środki osi priorytetowej 1 i niektóre środki w ramach osi priorytetowej 3 będą wdrażane tak, by zachować spójność z tą wiodącą zasadą.

(b) poprawa harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju działalności gospodarczej, zatrudnienia zasobów ludzkich, jak również ochrony i poprawy stanu środowiska;

- Pokrywa się to dokładnie ze strategiczną wizją, którą chce osiągnąć Program Operacyjny; wszystkie osie priorytetowe wniosą wkład do tej zasady.

(c) odpowiednia alokacja dostępnych środków finansowych pomiędzy osie priorytetowe, a w szczególności tam, gdzie ma to zastosowanie, odpowiedni poziom finansowania działań w ramach rozdziału I tytułu IV (oś priorytetowa 1. działania na rzecz dostosowania wspólnotowej floty rybackiej);

- Podział środków finansowych dokonany został wzięwszy pod uwagę tę wiodącą zasadę, lecz również z zamiarem przyznania środków zgodnie z wymogami każdego z celów strategii. Podział środków finansowych na osie priorytetowe jest następujący:
 - Oś 1: 19% całej pomocy w ramach EFR przyznane jest głównie na restrukturyzację polskiej bałtyckiej floty rybackiej zgodnie z krajowym planem restrukturyzacji floty bałtyckiej, który będzie wdrażany jako Plan Dostosowania Nakładu Połowowego (art. 24 ust. 1 lit. v rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006);
 - Oś 2: 22% całej pomocy EFR przeznaczone jest na tę oś dla wsparcia działań mających na celu zrównoważony rozwój chowu i hodowli ryb, rybołówstwa śródlądowego, przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rybnych w celu poprawy konkurencyjności sektora oraz tworzenia i utrzymania miejsc pracy;
 - Oś 3: 22% całej pomocy EFR. Działania te pomogą zrealizować wspólne cele polityki w sektorze rybactwa. Oś ta zawiera w szczególności działania dotyczące budowy lub modernizacji portów, przystani rybackich i miejsc wyładunku, jak również działania zmierzające do promocji produktów rybnych i lepszej organizacji rynku;
 - Oś 4: 32% przeznaczone jest na tę oś, ponieważ obszary zależne od rybactwa w Polsce stanowią ważny potencjał dla wdrażania Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich;
 - Oś 5: 5% będzie potrzebne na osiągnięcie celów poprawy potencjału administracyjnego, w tym w kontekście aspektów WPR związanych z wdrażaniem EFR.

(d) promocja działań mających wkład w strategię lizbońską; powinny być wspierane działania mające na celu promocję zrównoważonego poziomu zatrudnienia w sektorze rybackim, w szczególności poprzez poprawę jakości miejsc pracy,

ułatwienie młodzieży dostępu do zawodu oraz wspieranie innowacji w całym sektorze;

- Podstawowym spodziewanym skutkiem wdrożenia strategii jest tworzenie lub utrzymanie miejsc pracy;
- Jakość miejsc pracy poprawiana będzie poprzez kilka działań zmierzających do polepszenia warunków i bezpieczeństwa pracy w sektorze rybackim, w tym również w przemyśle przetwórczym;
- Modernizacja sektora mogłaby uczynić go atrakcyjniejszym dla młodzieży;
- Poprawa jakości życia i atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa powinna zachęcać młodzież do pozostawania w sektorze rybackim lub na dotychczasowym obszarze, gdzie będą mogli znaleźć zatrudnienie;
- Jednym z głównych starań Programu Operacyjnego jest innowacja, w szczególności w branży przetwórstwa, jak również rozwój nowych technologii połowowych. Jest to również kluczowy czynnik przy reagowaniu na miejscowe potrzeby poprzez Lokalne Grupy Rybackie, wspierane w ramach osi 4.

(e) promocja działań mających wkład w strategię z Goeteborga, w szczególności tych poprawiających środowiskowy wymiar sektora rybackiego; wspierane będą działania zmierzające do zmniejszenia wpływu na środowisko działalności sektora rybackiego i promujące ekologiczne metody produkcji;

- Podejmowane działania będą miały na celu zmniejszenie wpływu na środowisko działalności sektora rybackiego oraz promować będą proekologiczne technologie w sektorze (rybołówstwo, chów i hodowla ryb, przetwórstwo, rozwój lokalny). Zachowanie bioróżnorodności (fauny i flory) w polskim środowisku wodnym również przyczyni się do osiągnięcia założeń strategii z Goeteborga.

(f) poprawa sytuacji zasobów ludzkich w sektorze rybackim poprzez działania mające na celu poprawę i dywersyfikację umiejętności zawodowych, rozwój kształcenia ustawicznego, poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy;

- W różnych osiach Programu Operacyjnego przewidzianych jest kilka działań szkoleniowych. Ich celem jest wsparcie zasobów ludzkich sektora w dostosowaniu się do nowych warunków stworzonych w wyniku restrukturyzacji i modernizacji sektora, jak również podniesienie jego konkurencyjności.

(g) wspieranie działalności o wysokiej wartości dodanej poprzez rozwój potencjału innowacyjnego, który pozwala osiągnąć wysokie standardy jakości i zaspokaja zapotrzebowanie konsumentów na produkty rybołówstwa i hodowli ryb; wspierane będą działania promujące przejrzystość ekologicznych metod produkcji konsumenckiej;

- Wiele działań Programu Operacyjnego zgodnych jest z tą wiodącą zasadą.

(h) wkład w zwiększenie podaży oraz zrównoważony rozwój wspólnotowego rynku produktów rybołówstwa, chowu i hodowli ryb;

- Dostosowanie produkcji do oczekiwań rynku przewidziane jest w kilku środkach, szczególnie w ramach osi 3.

(i) promowanie, na różnych etapach wdrażania Programu Operacyjnego, równowagi płci w sektorze rybackim poprzez działania mające na celu w szczególności ograniczenie podziału rynku pracy ze względu na płeć;

- Kobiety obecne są głównie w przemyśle przetwórczym, jako że rybołówstwo podejmowane jest głównie przez mężczyzn. Na polskim wybrzeżu tradycyjnie działalność rybacka podejmowana jest przez wszystkich członków rodziny, w szczególności w rybołówstwie na małą skalę. Poprawa higieny, warunków i bezpieczeństwa pracy we wszystkich segmentach branży powinna uczynić ją atrakcyjniejszą dla kobiet. Działania przewidziane w celu modernizacji przemysłu przetwórczego przyniosą bezpośrednią korzyść kobietom, jako że stanowią one większość siły roboczej. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na równowagę płci w Lokalnych Grupach Rybackich wspieranych w ramach osi priorytetowej 4.

(j) promocja zintegrowanego zrównoważonego rozwoju obszarów rybackich poprzez pielęgnowanie tkwiącego w nich potencjału i poprawa jakości życia;

- Jest to dokładnie celem zakładania Lokalnych Grup Rybackich w ramach osi priorytetowej 4 i wdrażania Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich.

(k) tam gdzie ma to zastosowanie, poprawa potencjału instytucjonalnego i administracyjnego w celu dobrego zarządzania Wspólną Polityką Rybacką i skutecznego wdrażania Programu Operacyjnego;

- Jest to cel przewidziany dla działań w ramach pomocy technicznej (oś priorytetowa 5).

1.3. Wyniki oceny ex ante, o której mowa w art. 48 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006

Podsumowano je w rozdziale V.

1. OŚ PRIORYTETOWA 1. ŚRODKI NA RZECZ DOSTOSOWANIA FLOTY RYBACKIEJ

1.1. Główne cele w ramach osi priorytetowej 1

Art. 21 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 określa zakres wsparcia wdrażania Krajowego Planu Restrukturyzacji Floty Bałtyckiej w ramach EFR i dostosowania pozostałej części polskiej floty.

Plan Dostosowania Nakładu Połowowego, który zakłada 30% redukcję potencjału połowowego ukierunkowanego na dorsza, stanowi główny instrument redukcji nakładu połowowego, a celem władz polskich jest przekształcenie treści Planu Restrukturyzacji Floty Bałtyckiej w Plan Dostosowania Nakładu Połowowego najpóźniej w trzy miesiące po zatwierdzeniu Programu Operacyjnego. Minister właściwy do spraw rybołówstwa zatwierdzi Plan Dostosowania Nakładu Połowowego.

Jeśli chodzi o czas trwania Planu Dostosowania Nakładu Połowowego, proponuje się, by pokrywał okres programowania. Niemniej jednak większość redukcji floty odbędzie się w ciągu trzech pierwszych lat wdrażania Programu Operacyjnego, dlatego też, po ocenie śródoterminowej, zaistnieje potrzeba dostosowania celów Planu Dostosowania Nakładu Połowowego na 2015 r. w świetle zmian o stanie surowca, dostępności zasobów rybackich, poziomu restrukturyzacji floty i dostępności finansowania.

W ramach tej osi pierwszeństwo w przydziale funduszy zostanie przyznane wdrażaniu Planu Dostosowania Nakładu Połowowego dla floty bałtyckiej. W tym kontekście planowane jest przygotowanie Programu na rzecz dostosowania floty, zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 744/ 2008.

Treść Planu Dostosowania Nakładu Połowowego

Plan Dostosowania Nakładu Połowowego przyjęty przez władze polskie będzie zawierał:

- Opis kontekstu (stan zasobów, floty itd.);
- Spodziewane rezultaty w zakresie poziomu nakładu połowowego, poprawy stanu zasobów i rentowności floty;
- Środki, które planuje się wdrożyć, w rozróżnieniu na te finansowane z EFR i finansowane z innych źródeł;
- Krajowe projekty wycofywania, modernizacji floty i działania społeczno-gospodarcze służące realizacji przedmiotowego Planu;
- Szczególne działania na rzecz rybołówstwa przybrzeżnego;
- Działania z zakresu kontroli ustanowione w celu monitorowania wdrażania niniejszego Planu;
- Odpowiednie wskaźniki do pomiaru wdrażania Planu;
- Sprawozdawczość w obszarze wdrażania Planu ze wskazaniem, że roczny raport składany KE zgodnie z art. 67 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 powinien zawierać osobny rozdział poświęcony tej kwestii.

Przewiduje się, że Plan Dostosowania Nakładu Połowowego przygotowany zostanie przez Morski Instytut Rybacki w Gdyni pod nadzorem Instytucji Zarządzającej.

Dla floty dalekomorskiej przewidywane działania będą dotyczyć głównie finansowania wyposażenia i modernizacji tego segmentu.

1.2. Podstawa i skwantyfikowane cele

Wskaźniki wyników	Podstawa	Cel 2010	Cel 2013
Redukcja potencjału floty przez trwałe zaprzestanie działalności <ul style="list-style-type: none"> • GT • kW 	Grudzień 2007 GT: 10 316 kW: 39 536 (tylko flota dorszowa)	GT: - 25% kW: - 25%	GT: - 30% kW: - 30% ¹¹⁾
Stopień modernizacji floty rybackiej.	Okolo 700 jednostek wymaga modernizacji	22% jednostek zmodernizowanych	34% jednostek zmodernizowanych
Moc wymienionych silników i zmniejszanie mocy (kW)	Moc zainstalowana 96 239,7 kW (czerwiec 2008)	Odnowione 10% zainstalowanej mocy	Odnowione 15% zainstalowanej mocy
Ilość przeszkolonych rybaków	15% z 3500 rybaków przeszkolonych	Do 40% wszystkich rybaków	Do 70% wszystkich rybaków
Liczba miejsc pracy utworzonych lub utrzymanych	3409 (2006)	3000	2900

Źródło: MIR

1.3. Uzasadnienie średniej stopy współfinansowania, grupy docelowe/sektory/obszary i beneficjenci

Polska w całości znajduje się w zasięgu celu „konwergencja” i posiada słaby potencjał absorpcji, dlatego zastosowanie ma maksymalna przewidziana przez rozporządzenie Rady (WE) nr 1198/2006 intensywność wsparcia wspólnotowego. Głównymi beneficjentami tej osi priorytetowej będą właściciele jednostek rybackich i rybacy, których dotyczy Plan Dostosowania Nakładu Połowowego.

1.4. Opis głównych działań proponowanych w ramach osi priorytetowej 1 wynikających z proponowanej strategii

Program Operacyjny zachowa pięć środków proponowanych przez EFR:

- Środek 1.1. Pomoc publiczna z tytułu trwałego zaprzestania działalności połowowej;
- Środek 1.2. Pomoc publiczna z tytułu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej;
- Środek 1.3. Inwestycje na statkach rybackich i selektywność;
- Środek 1.4. Rybactwo przybrzeżne;
- Środek 1.5. Rekompensaty społeczno-gospodarcze.

¹¹⁾ Wskaźniki zostaną zweryfikowane w trakcie średnioterminowej oceny Programu Operacyjnego.

1.5. Linia demarkacyjna pomiędzy podobnymi środkami w ramach finansowania wspólnotowego i działania podejmowane w celu zapewnienia komplementarności

Wszystkie środki w ramach osi priorytetowej 1, w tym programy szkoleniowe dla rybaków, będą finansowane wyłącznie z EFR.

Instytucja Zarządzająca będzie stosować się do zapisów: „Linia demarkacyjna pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej”, dokumentu przyjętego przez Komitet Koordynujący NSRO.

Środek 1.1. Pomoc publiczna z tytułu trwałego zaprzestania działalności połowowej

1. Opis środka

Od momentu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, głównie w ramach SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004–2006*, stan bałtyckiej floty rybackiej uległ znacznej redukcji, zarówno w kategoriach mocy i tonażu, jak i liczby statków rybackich. W latach 2005–2007 z użyciem pomocy publicznej wycofano 404 statki rybackie o tonażu 15,8 tys. GT oraz mocy 53,4 tys. kW prowadzące połowy na Morzu Bałtyckim.

W celu wdrożenia Planu Dostosowania Nakładu Połowowego uruchomione zostaną operacje mające na celu trwałe wycofanie, w związku z dalszym zmniejszeniem wielkości polskiej floty. Wspomniane operacje będą dotyczyły również jednostek rybackich na Bałtyku dotkniętych zakazem używania pławnic. W związku z tym wycofanych zostanie około 8 jednostek o łącznym tonażu 200 GT.

Trwałe zaprzestanie działalności przyjmie trzy różne formy:

- 1) Złomowanie statku rybackiego;
- 2) Przekwalifikowanie statku rybackiego na działalność dochodową niezwiązaną z rybołówstwem;
- 3) Przekwalifikowanie statku rybackiego na działalność niedochodową niezwiązaną z rybołówstwem.

2. Beneficjenci środka

Będą nimi właściciele jednostek rybackich zarejestrowanych w rejestrze floty rybackiej.

3. Wkład finansowy

Wsparcie finansowe pochodzić będzie w 100% ze środków publicznych, w tym 75% z EFR.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Patrz tabela str. 74.

5. Szczegółowe informacje o środku

- Poziom publicznego wsparcia zostanie ustanowiony przez Instytucję Zarządzającą przy wzięciu pod uwagę najlepszej relacji kosztów do skuteczności, w oparciu o obiektywne kryteria, takie jak: wartość jednostki rybackiej i jej pozwolenie na połów, wiek i tonaż jednostki rybackiej wyrażony w GT, jak również umocnienie się PLN.

W celu wzięcia pod uwagę wyżej wymienionych czynników jako podstawa użyta zostanie skala pomocy załączona do rozporządzenia Rady (WE) nr 2792/99

ustanawiającego szczegółowe zasady i uzgodnienia dotyczące pomocy strukturalnej Wspólnoty w sektorze rybołówstwa (Dz. Urz. WE L 337 z 30.12.1999, str. 10, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 4, t. 4, str. 179, z późn. zm.) ze wzrostem pułapów maksymalnie o 10%. Ponadto, aby zachęcić do wycofywania starszych jednostek, Instytucja Zarządzająca ustanowi odpowiedni degresywny mechanizm finansowania;

- Kwota premii za przekwalifikowanie jednostki rybackiej do dochodowej działalności poza rybołówstwem będzie stanowiła do 70% stawki za złomowanie jednostki;
- Kwota premii za przekwalifikowanie jednostki rybackiej do niedochodowej działalności poza rybołówstwem będzie stanowiła 90% stawki za złomowanie jednostki.

Środek 1.2. Pomoc publiczna z tytułu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej

1. Opis środka

Rekompensata za tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej może być przyznana zgodnie z przepisami art. 24 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006, w szczególności w ramach wdrażania Planu Dostosowania Nakładu Połowowego, jak również zapisami art. 6 rozporządzenia Rady (WE) nr 744/2008.

Sezonowe zawieszenie działalności połowowej o powtarzalnym charakterze nie jest brane pod uwagę przy przyznawaniu świadczeń lub rekompensat.

2. Beneficjenci środka

Będą nimi właściciele i armatorzy (osoby fizyczne lub prawne) jednostek rybackich zarejestrowanych w rejestrze statków rybackich a także rybacy.

3. Wkład finansowy

Wsparcie finansowe pochodzić będzie w 100% ze środków publicznych, w tym 75% z EFR.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Nie dotyczy.

5. Szczegółowe informacje o środku

Kryteria używane do ustalenia poziomu premii

Komitet Monitorujący ustanowi poziom wsparcia publicznego, biorąc pod uwagę najlepszą relację kosztów do efektywności na podstawie obiektywnych kryteriów, takich jak:

- Stałe koszty ponoszone przez właścicieli jednostek podczas ich postoju w porcie (opłaty portowe, ubezpieczenie, utrzymanie i amortyzacja);
- W odpowiednich przypadkach koszty finansowania związane z pożyczkami z instytucji finansowych za okres tymczasowego zaprzestania;
- Część utraconych zysków rybaków na pokładzie i właścicieli jednostek, w tym koszt opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne;
- Część podstawowego wynagrodzenia aktualnie otrzymywanego przez rybaków.

Dla Komitetu Monitorującego, w odniesieniu do rybaków, kryterium przy ustanawianiu premii będzie odsetek aktualnie przez nich otrzymywanego podstawowego wynagrodzenia netto.

Środek 1.3. Inwestycje na statkach rybackich i selektywność

1. Opis środka

Średni wiek polskiej floty przekracza 27 lat i wymaga ona znacznych nakładów na modernizację, które dotyczyć będą wymiany silników w celu ograniczenia zużycia paliwa i zmniejszenia wpływu na środowisko, lecz również:

- inwestycji mających na celu poprawę jakości produktów rybnych, warunków pracy, bezpieczeństwa i higieny;
- wyposażenia dla obiektów przetwórczych, mroźni, chłodni i magazynów;
- inwestycji w bardziej selektywne techniki i sprzęt połowowy;
- inwestycji chroniących połowy i sprzęt przed drapieżnikami.

Inwestycje te nie mogą podnosić zdolności jednostek do połowu ryb.

W ramach rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 możliwa jest jednorazowa wymiana silnika jednostki rybackiej pod następującymi warunkami:

- w przypadku statków przeznaczonych do rybołówstwa przybrzeżnego nowy silnik będzie miał moc tę samą lub mniejszą niż stary;
- w przypadku statków o długości całkowitej poniżej 24 m, innych niż statki o których mowa powyżej, nowy silnik będzie miał moc przynajmniej o 20% mniejszą niż stary;
- w przypadku trawlerów o długości całkowitej ponad 24 m nowy silnik będzie miał moc przynajmniej o 20% mniejszą niż stary; statek podlega planowi ratowania i restrukturyzacji, o którym mowa w art. 21 lit. f rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 i zostanie przystosowany do metody połowów przy której zużywa mniej paliwa.

Zmniejszenie mocy silnika o 20%, o którym mowa wyżej, może zostać osiągnięte przez grupę statków w obrębie opisanych w tych punktach kategorii statków, zgodnie z warunkami wymienionym w art. 25 ust. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006. Wymagania dla wspomnianej grupy jednostek wymienione są w art. 6 ust. 3 rozporządzenia Komisji (WE) nr 498/2007 z dnia 26 marca 2007 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz. Urz. UE L 120 z 10.05.2007, str. 1).

Polska zamierza wykorzystać ten mechanizm do sfinansowania wymiany silników swojej floty bałtyckiej.

2. Beneficjenci środka

Będą nimi właściciele jednostek rybackich zarejestrowanych w rejestrze statków rybackich.

3. Wkład finansowy

Finansowe wsparcie publiczne może wahać się w zakresie 20-60% całkowitego kosztu inwestycji.

W przypadku wdrożenia rozporządzenia nr 744/2008 ma zastosowanie art. 7 tego rozporządzenia.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Patrz tabela str. 74.

5. Szczegółowe informacje o środku

Kryteria używane do ustanowienia maksymalnej kwoty przyznawanej na jednostkę rybacką w ramach tego artykułu

W zakresie Inwestycje na statkach rybackich i selektywność w okresie programowania 2007-2013, zgodnie z art. 6 rozporządzeniem Komisji (WE) nr 498/2007, ustanawia się maksymalną kwotę dofinansowania dla każdego statku rybackiego. Maksymalna wartość wszelkich kwalifikowanych inwestycji dla jednego statku w okresie między 2007 i 2013 r. ustalana jest dla każdej jednostki przy wzięciu pod uwagę jej wieku i tonażu. Ograniczona ona będzie do 90% stawki ustanowionej za trwałe zaprzestanie działalności połowowej.

Środek 1.4. Rybactwo przybrzeżne

1. Opis środka

Rybactwo przybrzeżne w Polsce, o specyfice tradycyjnej, opartej na rodzinie, odgrywa ważną rolę w sektorze rybackim. Wzdłuż wybrzeża segment ten jest kluczowy dla gospodarki lokalnych społeczności, szczególnie w połączeniu z rozwojem działalności turystycznej i rekreacyjnej na tych obszarach.

Modernizacja i konwersja tego sektora, jak również poprawa umiejętności zawodowych i szkolenie rybaków w zakresie bezpieczeństwa, mają ogromne znaczenie.

2. Beneficjenci środka

Będą nimi rybacy, właściciele jednostek rybackich zarejestrowanych w rejestrze floty rybackiej, stowarzyszenia rybaków i właściciele jednostek.

3. Wkład finansowy

Intensywność publicznej pomocy finansowej będzie wahać się od 40% do 100% całkowitej wartości operacji.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Liczba statków, których dotyczy środek.

5. Szczegółowe informacje o środku

- Pomoc będzie udzielana w formie refundacji w wysokości do 40% kwalifikowalnych kosztów operacji; w odniesieniu do rybactwa przybrzeżnego kwota ta może osiągnąć 60%;
- W przypadku wymiany silnika pomoc będzie udzielana w formie refundacji w wysokości do 20% kwalifikowalnych kosztów operacji; w odniesieniu do rybactwa przybrzeżnego kwota ta może osiągnąć 40%;
- Wypłata środków finansowych odbywać się będzie jednorazowo (w przypadku operacji jednoetapowych) lub po zakończeniu każdego etapu (operacje wieloetapowe).

Środek 1.5. Rekompensaty społeczno-gospodarcze w celu zarządzania krajową flotą rybacką

1. Opis środka

Restrukturyzacja polskiej floty, planowana na okres programowania 2007–2013, wiązała się będzie z dalszym ograniczeniem potencjału połowowego tak, by najlepiej dostosować go do dostępnych zasobów, i będzie miała niekorzystny wpływ na zatrudnienie i sytuację społeczno-ekonomiczną na obszarach rybackich. W związku z tym konieczne jest podjęcie towarzyszących działań społeczno-ekonomicznych w celu zrównoważenia niekorzystnych efektów Planu Dostosowania Nakładu Połowowego, udzielanie wsparcia, różnicowania działalności na obszarach dotkniętych problemem.

Główny typ wsparcia dotyczył będzie:

- dywersyfikacji działalności w celu propagowania zróżnicowanego zatrudnienia dla rybaków dotkniętych restrukturyzacją floty;
- podnoszenia kwalifikacji zawodowych, zwłaszcza wśród młodych rybaków;
- szkoleń mających na celu przekwalifikowanie zawodowe dla osób odchodzących z rybactwa;
- rekompensat za wcześniejsze odejście z zawodu rybaka, w tym wcześniejszych emerytur, jako kontynuacji mechanizmów i projektów Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa;
- nieodnawialnych rekompensat dla rybaków, którzy przepracowali jako rybacy co najmniej 12 miesięcy, pod warunkiem, że statek rybacki na którym byli zatrudnieni został objęty trwałym zaprzestaniem działalności połowowej;
- wypłat indywidualnych premii dla rybaków poniżej 40. roku życia, którzy wykażą, że przepracowali jako rybacy co najmniej 5 lat lub mają odpowiednie przeszkolenie zawodowe, i którzy po raz pierwszy nabywają częściowe lub całkowite prawo własności statku rybackiego, z wyposażeniem do połowów morskich, o długości całkowitej poniżej 24 m, którego wiek wynosi między 5 a 30 lat.

2. Beneficjenci środka

Beneficjentami tego środka są rybacy.

W celu uzyskania świadczenia w postaci wcześniejszej emerytury beneficjent musi mieć przed sobą 10 lub mniej lat do osiągnięcia wieku emerytalnego.

3. Wkład finansowy

Wsparcie finansowe pochodzić będzie w 100% ze środków publicznych, w tym 75% z EFR.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Liczba beneficjentów.

5. Szczegółowe informacje o środku

Kryteria i mechanizm przyznawania rekompensat oraz premii oparte będą o kwoty ustanowione w okresie programowania 2004–2006. Poziom publicznego wsparcia ustanowiony zostanie przez Instytucję Zarządzającą przy wzięciu pod uwagę takich czynników jak: 35% umocnienie PLN między 2005 i 2008 r., a także 10% stopa inflacji między 2004 i 2008 r., które spowodowały że o 1/3 spadła realna wartość rekompensat i premii. W tym samym okresie średnie wynagrodzenie wzrosło o 30% (źródło: GUS). Wcześniejsze emerytury będą rewaloryzowane o wskaźnik inflacji na początku każdego roku.

Dla rybaków, którzy po raz pierwszy uzyskują częściowe lub całkowite prawo własności jednostki rybackiej o długości nieprzekraczającej 24 m, premia nie przekroczy 15% kosztów nabycia prawa własności, ani kwoty 50 000 euro.

Komitet Monitorujący ustali poziom innych rekompensat społeczno-ekonomicznych zgodnie z art. 27 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006.

2. OŚ PRIORYTETOWA 2. AKWAKULTURA, RYBOŁÓWSTWO ŚRÓDLĄDOWE, PRZETWÓRSTWO I OBRÓT PRODUKTAMI RYBOŁÓWSTWA I AKWAKULTURY

2.1. Główne cele w ramach osi priorytetowej 2

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1198/2006 i strategią przedstawioną powyżej w rozdziale 4, głównymi celami osi priorytetowej 2 będzie wsparcie w zakresie:

- rozwoju i modernizacji sektora akwakultury oraz dostosowania go do perspektywy i oczekiwań rynku w sposób zrównoważony;
- utrzymania zrównoważonego poziomu działalności w rybołówstwie śródlądowym;
- usprawnienia przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rybactwa.

2.2. Punkt wyjścia i skwantyfikowane cele

Wskaźniki wyników	Podstawa	Cel 2010	Cel 2013
Produkcja w akwakulturze	34 600 t (2006)	+ 24%	+ 50%
Produkcja w przetwórstwie	398 200 t (2006)	+ 30%	+ 60%
Wylądunki (zawodowe połowy śródlądowe)	2810 t (2006)	+ 50%	+100%
Odsetek projektów z produkcją ekologiczną (akwakultura)	15 (2006)	100	150
Wzrost obrotów	(w milionach EUR, 2006) Akwakultura: 72,7 Przetwórstwo: 1 212,1 Rybołówstwo śródlądowe: 28	Akwakultura: + 20% Przetwórstwo: + 25% Rybołówstwo śródlądowe: +5%	Akwakultura: + 35% Przetwórstwo: + 50% Rybołówstwo śródlądowe: + 15%
Wartość dodana na zatrudnionego	Przetwórstwo: 12 000 (EUR, 2005)	Przetwórstwo: + 30%	Przetwórstwo: + 50%
Liczba miejsc pracy utworzonych lub utrzymanych	18 500 ¹²⁾ (2005)	20 400	20 760

Źródło: MIR, MRiRW

2.3. Uzasadnienie średniej stopy współfinansowania i beneficjenci

Średnia stopa współfinansowania dla tej osi priorytetowej wynosi 75% EFR – 25% krajowy wkład publiczny.

¹²⁾ Prognoza.

- Intensywność pomocy dla przedsiębiorstw wynosić będzie od 60% do 100%, w zależności od charakteru działania i typu beneficjenta. Dalsze wskazania co do stawek stosowanych do poszczególnych środków przedstawione będą w podsumowaniu każdego z nich;
- Do działań w ramach osi priorytetowej 2 kwalifikuje się cały obszar Polski;
- Beneficjentem tej osi będzie sektor rybacki. Beneficjentami są:
 - prywatni operatorzy lub przedsiębiorstwa, ciała publiczne lub półpubliczne, działające w sektorze akwakultury, rybołówstwa śródlądowego i przetwórstwa;
 - grupy przedsiębiorstw, stowarzyszenia lub organizacje producentów;
 - pracownicy działający w rybołówstwie śródlądowym, akwakulturze i zakładach przetwórczych jako jednostki;
 - stowarzyszenia takich pracowników.

2.4. Opis głównych środków w ramach osi priorytetowej 2 wynikających z proponowanej strategii

W ramach osi priorytetowej 2 wspierane będą następujące środki:

- Środek 2.1. Chów i hodowla ryb;
- Środek 2.2. Działania wodno-środowiskowe;
- Środek 2.3. Środki na rzecz zdrowia zwierząt;
- Środek 2.4. Rybołówstwo śródlądowe;
- Środek 2.5. Inwestycje w przetwórstwo i obrót.

Chów i hodowla ryb

Operacje prowadzone w celu wdrożenia tego środka dotyczyć będą w szczególności:

- rozwoju i modernizacji obiektów akwakultury;
- produkcji ryb wysokiej jakości i wartości, z dobrymi perspektywami rynkowymi, poprzez dywersyfikację w kierunku nowych gatunków (np. jesiotr, węgorz) oraz wprowadzanie nowych technologii;
- rozwoju akwakultury utrzymującej właściwą równowagę pomiędzy akwakulturą tradycyjną i produkcją intensywną lub semiintensywną;
- wspierana będzie rekultywacja stawów, ale pomoc ograniczona będzie do przypadków, w których relacja kosztów do korzyści będzie uzasadniona z ekonomicznego punktu widzenia, a działania będą korzystne dla środowiska i retencji wód.

W celu wspierania zrównoważonego rozwoju akwakultury w Polsce do 2011 r. stworzony zostanie długoterminowy plan strategiczny.

Mechanizm, który powinien być stworzony zgodnie z art. 28 ust. 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 zostanie ustalony przez Instytucję Zarządzającą do końca 2008 r.

Działania wodno-środowiskowe

Środek ten ma na celu zrekompensowanie producentom wykorzystywanie tradycyjnych metod produkcji, wspomagających poprawę stanu środowiska i ochronę przyrody. Celem jest także promocja ekologicznych praktyk produkcyjnych w polskim sektorze akwakultury. Środek zakłada wypłatę rekompensat hodowcom, którzy zobowiązują się prowadzić akwakulturę w formach opisanych w art. 30 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006.

Środki na rzecz zdrowia zwierząt

Środek związany z ochroną zdrowia zwierząt może być wdrażany w celu zapobiegania i kontroli chorób w akwakulturze.

Rybołówstwo śródlądowe

W Polsce, wzięwszy pod uwagę dużą powierzchnię wód, ilość miejsc pracy, różnorodność zasobów i tradycje rybołówstwa śródlądowego, jak również korzystny wpływ zrównoważonego rozwoju rybołówstwa śródlądowego na środowisko wodne, priorytetem jest modernizacja i rozwój rybołówstwa śródlądowego.

W związku z tym podejmowane będą drobne prace związane z infrastrukturą, mające na celu poprawę jakości produktów rybnych i poprawę środowiska.

Przetwórstwo i obrót

Modernizacja sektora przetwórczego będzie odbywała się poprzez realizację następujących celów:

- Wzrost potencjału przemysłu przetwórczego poprzez rozbudowę istniejących lub budowę nowych obiektów;
- Poprawę konkurencyjności przetwarzanych i wprowadzanych do obrotu produktów rybnych poprzez inwestycje w nowe technologie, nowe wyposażenie i innowacyjne metody produkcji;
- Środek ten będzie miał również na celu poprawę warunków pracy i dostosowanie obiektów przetwórczych i handlowych do ograniczeń środowiskowych.

W celu dostarczania na rynek wewnętrzny wysokiej jakości żywności wspomagany będzie obrót produktami rybnymi wraz z zapewnieniem bezpieczeństwa produkcji i identyfikowalności produktów. Rozwój rynku wewnętrznego w Polsce ułatwi polskiemu sektorowi rybackiemu konkurowanie z importem, a także ułatwi producentom sprzedaż ich produkcji.

2.5. Linia demarkacyjna pomiędzy podobnymi środkami w ramach finansowania wspólnotowego i działania podejmowane w celu zapewnienia komplementarności

Chów i hodowla ryb

Wszelkie inwestycje w obiekty produkcyjne akwakultury finansowane będą wyłącznie z EFR.

Działania wodno-środowiskowe

Bez względu na typ beneficjenta EFR wspierać będzie wszelką działalność związaną z wdrażaniem działań środowiskowych w akwakulturze prowadzonej w celach zarobkowych. Otaczające tereny rolnicze będą korzystać ze wsparcia Europejskiego Funduszu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich. Działania wodno-środowiskowe nie będą finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich.

Instytucja Zarządzająca przygotuje bardziej precyzyjne wytyczne dotyczące linii demarkacyjnej dla działań odnoszących się do *Natura 2000*.

Rybołówstwo śródlądowe

Inwestycje w rybołówstwo śródlądowe będą wspierane wyłącznie przez EFR.

Przetwórstwo i obrót

Inwestycje w przetwórstwo i obrót produktów rybnych będą wspierane przez EFR.

EFR wspierać będzie przedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 750 pracowników lub o obrocie mniejszym niż 200 milionów EUR rocznie. Większe przedsiębiorstwa powinny szukać wsparcia w EFRR.

Szkolenia zawodowe

Inwestycje w szkolenia zawodowe i nauczanie związane z rybołówstwem będą wspierane przez EFR.

EFR będzie wspierać nauczanie i szkolenia rybaków oraz pracowników sektora rybackiego, o ile będą ograniczone do obszaru ich działalności. Szkolenia zmierzające do przekwalifikowania wspierane będą przez EFS.

Instytucja Zarządzająca będzie stosować się do zapisów: „Linia demarkacyjna pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej”, dokumentu przyjętego przez Komitet Koordynujący NSRO.

Środek 2.1. Inwestycje w chów i hodowlę ryb

1. Opis środka

Środek ten dotyczy ważnego strategicznego celu Programu Operacyjnego. Na ten zestaw działań przeznaczone będą znaczące środki.

Operacje prowadzone w celu wdrożenia tego środka dotyczyły będą w szczególności:

- rozwoju i modernizacji obiektów akwakultury;
- produkcji ryb wysokiej jakości i wartości, z dobrymi perspektywami rynkowymi, poprzez dywersyfikację w kierunku nowych gatunków (jesiotr, węgorz) oraz wprowadzanie nowych technologii;
- rozwoju akwakultury utrzymującej właściwą równowagę pomiędzy akwakulturą tradycyjną i produkcją intensywną lub półintensywną;
- wspierana będzie rekultywacja stawów, ale pomoc ograniczona będzie do przypadków, w których relacja kosztów do korzyści będzie uzasadniona z ekonomicznego punktu widzenia, a działania będą korzystne dla środowiska i retencji wód.

W celu wspierania zrównoważonego rozwoju akwakultury w Polsce do 2011 r. stworzony zostanie długoterminowy plan strategiczny.

Mechanizm, który powinien być stworzony zgodnie z art. 28 ust. 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006, zostanie ustalony przez Instytucję Zarządzającą do końca 2008 r.

Działalność finansowana w ramach tego środka dotyczyła będzie budowy nowych farm i wylęgarni wraz z niezbędnym materiałem i wyposażeniem, rozbudowę istniejących gospodarstw oraz poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy. Wspierane będą również inwestycje w poprawę jakości, a także w wyposażenie do ochrony przed drapieżnikami.

2. Beneficjenci środka

- Prywatni lub publiczni operatorzy i przedsiębiorstwa;
- Organizacje lub stowarzyszenia producentów.

3. Wkład finansowy

Wkład publiczny ograniczony będzie do 60% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Patrz tabela str. 84.

5. Szczegółowe informacje o środku

W procesie wyboru projektów priorytet przyznany będzie mikro i małym przedsiębiorstwom. 75% dostępnych środków przeznaczone będzie dla mikro i małych przedsiębiorstw. Odsetek ten może zostać zweryfikowany przez Komitet Monitorujący na podstawie doświadczeń we wdrażaniu środka.

Środek 2.2. Działania wodno-środowiskowe

1. Opis środka

Celem tego środka jest zrekompensowanie producentom stosowania tradycyjnych metod produkcji, wspomagających ochronę i poprawę stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności. Celem jest również promocja ekologicznych praktyk produkcyjnych w polskim sektorze akwakultury. Środek ten zakłada wypłatę premii hodowcom, którzy zobowiązują się prowadzić akwakulturę w formach opisanych w art. 30 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006.

Cele tego środka są następujące:

- wsparcie wykorzystania tradycyjnych, przyjaznych środowisku praktyk i technik w akwakulturze;
- pomoc niektórym producentom w uzyskaniu ekologicznych certyfikatów, które pomogą im lepiej sprzedawać ich produkty;
- zapoczątkowanie produkcji organicznej w zakresie chowu i hodowli;
- wsparcie wdrażania *Natura 2000* zgodnie z art. 30 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006.

Środek polega na:

- rekompensatach, wyrażonych w maksymalnej kwocie na hektar, dla hodowli ryb w których wypełniane są obowiązki wodno-środowiskowe ponad te wymagane ramami prawnymi;
- wsparciu projektów w zakresie ekozarządzania i audytu;
- rekompensatach, przez maksymalnie 2 lata, dla hodowli przedstawiających się na organiczną produkcję w akwakulturze;
- rekompensatach, przez maksymalnie 2 lata od daty decyzji, dotyczących obszarów chronionych *Natura 2000*, tylko dla obiektów akwakultury, które rozwinęły swą działalność przed decyzją.

W celu przygotowania odpowiednich kryteriów wdrażania tego środka w Polsce (wyznaczenie obszarów, metody zarządzania, zawartość działań, poziom zachęt itd.) Instytucja Zarządzająca zamówiła stosowne badanie.

2. Beneficjenci środka

Prywatne i publiczne przedsiębiorstwa oraz operatorzy prywatni, działający w sektorze akwakultury, zobowiązujący się do form akwakultury opisanych w art. 30 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006.

3. Wkład finansowy

Wsparcie finansowe pochodzić będzie w 100% ze środków publicznych, w tym 75% z EFR.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Patrz tabela str. 84.

5. Szczegółowe informacje o środku

Wyliczenie premii kosztów inwestycji, zastosowanie standardowych rozwiązań, utrata zysku i premii dokonywane będą zgodnie z kryteriami, które zostaną określone przez Komitet Monitorujący. Kryteria te oparte będą na następujących elementach:

- Promowane będą tradycyjne metody produkcji ryb w stawach;
- W odpowiednich przypadkach wspierany będzie udział w EMAS, rekompensata wyliczana będzie indywidualnie;
- W oparciu o uznane normy, w tym międzynarodowe, Polska określi normy akwakultury organicznej;
- Wsparcie *Natura 2000* będzie kwalifikowalne wyłącznie w obrębie obszarów wyznaczonych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie, tak jak określają to plany zarządzania dla tych obszarów.

Środek 2.3. Środki na rzecz zdrowia zwierząt

1. Opis środka

W przypadku chorób ryb wsparcie udzielane będzie w związku z zapobieganiem, kontrolą i rekompensatami dla hodowców, zgodnie z odpowiednimi przepisami dyrektywy Rady (WE) 2006/88/WE z dnia 24 października 2006 r. w sprawie wymogów w zakresie zdrowia zwierząt akwakultury i produktów akwakultury oraz zapobiegania niektórym chorobom zwierząt wodnych i zwalczania tych chorób (Dz. Urz. UE L 328 z 24.11.2006, str. 14, z późn. zm.).

2. Beneficjenci środka

Prywatne i publiczne przedsiębiorstwa działające w sektorze akwakultury.

3. Wkład finansowy

W przypadku chorób zwierząt rekompensaty finansowane będą w 100% ze środków publicznych, w tym w 75% z EFR.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Nie dotyczy.

5. Szczegółowe informacje o środku

Po konsultacjach z organami Inspekcji Weterynaryjnej Instytucja Zarządzająca ustanowi kwotę środków przeznaczonych na finansowanie działań przeciw chorobom egzotycznym i realizację programów kontroli chorób nieegzotycznych.

Środek ten będzie wdrażany wyłącznie po decyzji Instytucji Zarządzającej podjętej, gdy będzie tego wymagała sytuacja sanitarna.

Środek 2.4. Rybołówstwo śródlądowe

1. Opis środka

Celem tego środka jest utrzymanie i modernizacja floty oraz niezbędnej infrastruktury na obszarach śródlądowych (jeziorach i rzekach). Modernizacja powinna być prowadzona przy zapewnieniu zrównoważenia zasobów na śródlądowych obszarach połowowych.

Kwalifikowalne operacje:

- Inwestycje we flotę, prowadzącą połowy na jeziorach i rzekach Polski, w celu poprawienia bezpieczeństwa na statkach, warunków pracy, higieny i jakości produktów;
- Modernizacja obiektów związanych z rybołówstwem na obszarach śródlądowych, w tym inwestycje w miejsca wyładunku i przystanie. Modernizacja będzie dotyczyć inwestycji w zakresie poprawy warunków pracy, obiektów magazynowych, higieny i jakości produktów;
- Zmiana przeznaczenia jednostek do prowadzenia połowów ryb na inne działania poza rybołówstwem;
- Wsparcie tymczasowego zaprzestania dla właścicieli i rybaków działających na wodach śródlądowych, zgodnie z kryteriami art. 33 ust. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006.

2. Beneficjenci środka

- Prywatni i publiczni operatorzy rybołówstwa śródlądowego;
- Przedsiębiorstwa prywatne;
- Organizacje lub stowarzyszenia producentów;
- Rybacy.

3. Wkład finansowy

Intensywność pomocy waha się od 20 do 100% kosztów kwalifikowanych operacji.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Nie dotyczy.

5. Szczegółowe informacje o środku

Wszystkie jednostki, które otrzymają wsparcie zgodnie z art. 33 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006, powinny być zarejestrowane w rejestrze statków dla wód śródlądowych. Dalsza ich działalność prowadzona będzie wyłącznie na wodach śródlądowych.

Środek 2.5. Inwestycje w zakresie przetwórstwa i obrotu

1. Opis środka

W celu modernizacji sektora przetwórczego stawia się następujące cele:

- Wzrost potencjału przemysłu przetwórczego poprzez rozbudowę istniejących obiektów lub budowę nowych, wykorzystujących produkty akwakultury, połowy polskiej floty (w szczególności ryb pelagicznych) i surowiec importowany;
- Poprawa jakości i konkurencyjności przetwarzanych i wprowadzanych do obrotu produktów rybnych poprzez inwestycje w nowe technologie, nowe wyposażenie i innowacyjne metody produkcji, w tym zarządzanie jakością, bezpieczeństwo żywności i certyfikacja procesów;
- Wspieranie inwestycji mających na celu ograniczenie negatywnego wpływu produkcji na środowisko. Będzie miał również na celu poprawę warunków pracy i higieny oraz dostosowanie obiektów przetwórczych i handlowych do ograniczeń środowiskowych (budowa oczyszczalni ścieków);
- Utrzymanie i/lub wzrost poziomu zatrudnienia, przy wzięciu pod uwagę potrzeby zapewnienia równego dostępu do rynku pracy dla kobiet i mężczyzn;
- Podniesienie kwalifikacji siły roboczej przez odpowiednie szkolenia.

Wspomagany będzie obrót produktami rybnymi w celu dostarczania na rynek wewnętrzny żywności wysokiej jakości i zapewnienia bezpieczeństwa produktów. Rozwój rynku wewnętrznego w Polsce ułatwi polskiemu sektorowi rybackiemu konkurowanie z importem i ułatwi producentom sprzedaż ich produkcji.

W tym kontekście pomoc może być przyznawana na budowę, modernizację i inwestycje w wyposażenie hurtowni, wprowadzających do obrotu produkty rybne pochodzące z morza i akwakultury, w celu:

- Zwiększenia potencjału przechowywania i wprowadzania do obrotu produktów rybnych;
- Promowania systemów gwarantujących wysoką jakość i bezpieczeństwo produktów rybnych;
- Zmniejszenia negatywnego oddziaływania na środowisko;
- Poprawy warunków pracy;
- Utrzymania „łańcucha chłodniczego”;
- Promowania systemów poprawiających możliwość identyfikowalności produktów rybnych;
- Poprawy kwalifikacji poprzez odpowiedni system szkoleń;
- Odbudowy wysokiej pozycji rynku produktów rybnych.

2. Beneficjenci środka

- Prywatni operatorzy i przedsiębiorstwa;
- Ciała publiczne lub półpubliczne;
- Organizacje lub stowarzyszenia producentów.

3. Wkład finansowy

Wkład publiczny ograniczony będzie do 60% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Patrz tabela str.84.

5. Szczegółowe informacje o środku

W procesie wyboru projektów priorytet przyznany będzie mikro i małym przedsiębiorstwom. Dla tych przedsiębiorstw przeznaczone będzie co najmniej 50% dostępnych środków. Odsetek ten może zostać zweryfikowany przez Komitet Monitorujący na podstawie doświadczeń we wdrażaniu środka.

3. OŚ PRIORYTETOWA 3. ŚRODKI SŁUŻĄCE WSPÓLNEMU INTERESOWI

3.1. Główny cel w ramach osi priorytetowej 3

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1198/2006 i strategią przedstawioną w rozdziale 4, głównymi celami osi priorytetowej 3 będą:

- Ulepszenie obiektów portowych, przystani rybackich i miejsc wyładunku oraz budowa infrastruktury w celu zapewnienia długoterminowej rentowności i konkurencyjności sektora rybackiego;
- Zapewnienie w długiej perspektywie rentownego i konkurencyjnego sektora rybackiego, przy wzięciu pod uwagę potrzeb restrukturyzacyjnych polskiej floty połowowej, która częściowo przestawia się z dorsza na ryby pelagiczne;
- Poprawienie organizacji sektora, szczególnie organizacji rynku, lecz także kwalifikacji zawodowych i innowacyjności w sektorze rybackim. Powinny być także wspierane partnerstwa z naukowcami;
- Zapewnienie zrównoważenia zasobów naturalnych;
- Rozpowszechnianie nowo nabytej wiedzy dotyczącej sektora rybackiego;
- Promocja produktów rybactwa;
- Promowanie inicjatyw mających na celu ograniczenie zużycia energii (włączając operacje w ramach art. 9 i 10 rozporządzenia Rady (WE) nr 744/2008).

Cele te osiągnięte zostaną przez modernizację istniejących portów, przystani rybackich i miejsc wyładunku oraz promocję ryb i produktów rybnych. Obecnie przestarzała infrastruktura portów rybackich i przystani oraz brak odpowiedniego wyposażenia stanowią przeszkodę w dalszym rozwoju sektora. Konieczne jest zbudowanie nowych przystani rybackich i miejsc wyładunku, głównie wzdłuż wybrzeża.

Wsparcie w ramach osi priorytetowej 3 obejmuje również „Działania wspólne”. Instytucja Zarządzająca, biorąc pod uwagę wspólny charakter działań, zachęcać będzie do wdrażania tych działań stowarzyszenia i organizacje producentów.

Wspólne obiekty utworzone w ramach osi 3 mogłyby być również wykorzystywane w działalności turystycznej, takiej jak żeglarstwo lub rybołówstwo sportowe. Tam, gdzie powstaną Lokalne Grupy Rybackie, obiekty te mogą być wykorzystywane w ramach Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich stworzonych w osi 4.

3.2. Punkt wyjścia i skwantyfikowane cele

Wskaźniki wyników	Podstawa	Cel pośredni 2010	Cel 2013
Ilość zmodernizowanych portów	0	3	12
Ilość zmodernizowanych przystani i miejsc wyładunku	0	5	10
Ilość wybudowanych przystani i miejsc wyładunku	0	0	1-2
Ilość utworzonych organizacji producentów	0	1	2
Wzrost średniego spożycia ryb	11,83 kg/os. rocznie (2006)	14 kg/os. rocznie	16 kg/os. rocznie
Zwiększenie wartości dodanej ryb przetworzonych i sprzedawanych	190 milionów EUR	+ 60%	+90%

Źródło: MIR

3.3. Uzasadnienie średniej stopy współfinansowania, grupy docelowe/sektory/obszary i beneficjenci

Polska w całości znajduje się w zasięgu celu „konwergencja” i posiada słaby potencjał absorpcji, dlatego ma zastosowanie maksymalna przewidziana przez rozporządzenie Rady (WE) nr 1198/2006 intensywność wsparcia wspólnotowego.

3.4. Opis głównych środków proponowanych w ramach osi priorytetowej 3 w oparciu o nakreśloną strategię

Ogólny wymiar zamierzonych działań w ramach osi priorytetowej 3 stanowi wsparcie wdrażania osi priorytetowych 1 i 2 przez:

- restrukturyzację sektora rybnactwa;
- modernizację i rekonstrukcję wspólnych obiektów do działalności połowowej;
- wspieranie organizacji sektora poprzez rozwój rynku i inne działania we wspólnym interesie.

Środkami możliwymi do podjęcia w ramach osi priorytetowej 3 są:

- Środek 3.1. Działania wspólne;
- Środek 3.2. Ochrona i rozwój fauny i flory wodnej ;
- Środek 3.3. Inwestycje w portach rybackich, miejscach wyładunku i przystaniach;
- Środek 3.4. Rozwój nowych rynków i kampanie promocyjne;
- Środek 3.5. Projekty pilotażowe;
- Środek 3.6. Modyfikacja w celu zmiany przeznaczenia statków rybackich.

3.5. Linia demarkacyjna pomiędzy podobnymi środkami w ramach finansowania wspólnotowego i działania podejmowane w celu zapewnienia komplementarności

- Ze strony EU budowa nowych portów będzie finansowana przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR). EFR zajmie się współfinansowaniem modernizacji i napraw istniejących obiektów portowych związanych z rybactwem;
- Budowa i modernizacja przystani oraz miejsc wyładunku będzie kwalifikowała się do finansowania z EFR;
- Połowy eksperymentalne będą przedmiotem inwestycji wyłącznie w ramach EFR;
- EFR będzie wspierał odtworzenie miejsc tarła dla gatunków wędrownych;
- Środki dla ochrony i rozwoju flory i fauny wodnej mogą być w niektórych przypadkach wspierane w ramach instrumentu finansowego LIFE+, szczególnie na obszarach *Natura 2000*. Władze krajowe odpowiedzialne za wdrożenie EFR i LIFE+ będą wymieniać dane w celu uniknięcia ryzyka podwójnego finansowania. Wsparcie EFR na obszarach *Natura 2000* będzie ograniczone do działań związanych z działalnością połowową;
- Projekty współfinansowane przez Program Operacyjny będą w pełni respektowały postanowienia Dyrektyw o ocenie wpływu na środowisko, siedliskowej i ptasiej. Stosowane będą odpowiednie kryteria oceny na etapie wyboru projektów tak, aby zapewnić, że są one zgodne z wyżej wymienionymi dyrektywami. Współfinansowanie projektów wpływających na potencjalne obszary *Natura 2000* (tj. obszary, które w opinii Komisji powinny być wyznaczone w dniu 1 maja 2004 r., ale nie zostały przez Polskę wyznaczone) nie będzie dozwolone.

Instytucja Zarządzająca będzie stosować się do zapisów: „Linia demarkacyjna pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej”, dokumentu przyjętego przez Komitet Koordynujący NSRO.

Środek 3.1. Działania wspólne

1. Opis środka

EFR będzie wspierał działania służące wspólnemu interesowi, skierowane głównie na stworzenie lepszej struktury sektora rybactwa. Polska administracja zamierza wdrożyć wszystkie działania służące wspólnemu interesowi przewidziane w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1198/2006.

Główne typy inwestycji dotyczyć mogą:

- Tworzenia nowych organizacji producentów i restrukturyzacji istniejących, zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 104/2000 z dnia 17 grudnia 1999 r. w sprawie wspólnej organizacji rynków produktów rybołówstwa i akwakultury (Dz. Urz. WE L 17 z 21.01.2000, str. 22; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 4, t. 4, str. 198);
- Poprawy kwalifikacji zawodowych, tworzenia sieci, wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk pomiędzy organizacjami i naukowcami – organizacja szkoleń, seminariów, programów wymiany praktyk i konferencji. Dotyczyć one będą w szczególności obszarów związanych z higieną, kontrolą jakości, możliwością śledzenia pochodzenia itd.;
- Propagowania współpracy pomiędzy naukowcami i podmiotami w sektorze rybactwa;
- Promocji selektywnych metod i sprzętu połowowego oraz ograniczenia przyłowów, a także propagowania poprawy higieny, warunków i bezpieczeństwa pracy, jak również usuwania zagubionego sprzętu połowowego;
- Przeprowadzania audytów energetycznych dla grup statków oraz porad ekspertów, dotyczących planów restrukturyzacji i modernizacji, w tym programu na rzecz dostosowania floty, o którym mowa w rozporządzeniu Rady (WE) nr 744/2008.

2. Beneficjenci środka

Przewidziani są następujący beneficjenci:

- Organizacje uznane zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 104/2000 jako reprezentujące producentów;
- Inne stowarzyszenia sektora rybackiego;
- Przedsiębiorstwa prywatne, ciała publiczne lub półpubliczne;
- Instytuty badawcze.

3. Wkład finansowy

Publiczny wkład wynosić będzie 100% całości inwestycji, z czego 75% całości kwalifikowalnej inwestycji pochodzić będzie z EFR.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Patrz tabela str. 97.

Środek 3.2. Ochrona i rozwój fauny i flory wodnej

1. Opis środka

Środek będzie wspierać między innymi:

- Budowę i/lub instalację stałych lub ruchomych urządzeń przeznaczonych do ochrony i rozwoju fauny i flory wodnej;
- Rekultywację wód śródlądowych, w tym tarłisk i tras migracyjnych gatunków wędrownych (budowa i instalacja obiektów ograniczona będzie do istniejących przeszkód);
- Ochronę i poprawę środowiska w ramach programu *Natura 2000*, jeśli wiąże się to z działalnością połowową;
- Bezpośrednie zarybianie nie kwalifikuje się do uzyskania pomocy, o ile we wspólnotowym akcie prawnym nie zostało przewidziane wyraźnie jako środek służący ochronie.

Wsparcie w ramach art. 38 ust. 2 lit. c rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 (tj. działania związane z ochroną i poprawą stanu środowiska w ramach *Natura 2000* tam, gdzie jej obszary są bezpośrednio związane z działalnością połowową) może również pokrywać koszty konsultacji z interesariuszami podczas omawiania planów zarządzania, studiów monitorujących, spisów gatunków i siedlisk, łącznie ze sporządzaniem map i zarządzaniem ryzykiem (systemy wczesnego ostrzegania itd.), a także przygotowania materiałów informacyjnych.

2. Beneficjenci środka

Beneficjentami będą:

- Organizacje, grupy lub stowarzyszenia;
- Ciała publiczne lub półpubliczne realnie zaangażowane i reprezentowane w sektorach rybactwa i akwakultury;
- Inne organa wyznaczone w tym celu przez Instytucję Zarządzającą.

3. Wkład finansowy

Publiczny wkład wynosić będzie 100% całości inwestycji, z czego 75% całości kwalifikowalnej inwestycji pochodzić będzie z EFR.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Nie dotyczy.

Środek 3.3. Inwestycje w portach rybackich, miejscach wyładunku i przystaniach

1. Opis środka

Finansowane będą głównie następujące działania:

- Modernizacja **istniejących portów rybackich**. Środek ten będzie zawierać:
 - Rozbudowę lub modernizację miejsc postojowych dla statków i łodzi rybackich;
 - Budowę obiektów lub urządzeń służących dostawom paliwa, lodu, wody i elektryczności;
 - Budowę obiektów i poprawę infrastruktury służącej do wyładunku, przetwarzania i przechowywania produktów rybnych w warunkach chłodniczych;
 - Obiekty i urządzenia do utrzymania i napraw statków i łodzi rybackich;
 - Rozwój systemów informatycznych w celu zarządzania działalnością połowową;
 - Budowę obiektów do przechowywania i utylizacji odpadów, jak również poprawę warunków bezpieczeństwa i higieny pracy.
- Inwestycje w **miejsca wyładunku**, służące jako miejsca schronienia, jak również obiekty dystrybucji świeżych połowów ryb:
 - Budowa, modernizacja i rozbudowa obiektów do wyładunku i polepszenie bezpieczeństwa w trakcie wyładunku;
 - Budowa obiektów lub urządzeń służących dostawom paliwa, lodu, wody;
 - Budowa obiektów chłodniczych;
 - Budowa lokalizacji do przechowywania i oczyszczania ścieków i odpadów.
- Inwestycje w budowę i modernizację **przystani** wzdłuż wybrzeża. Przystanie te mają służyć poprawie bezpieczeństwa pracowników sektora rybackiego.

2. Beneficjenci środka

Beneficjentami będą:

- Organizacje, grupy lub stowarzyszenia;
- Przedsiębiorstwa prywatne;
- Ciała publiczne lub półpubliczne.

3. Wkład finansowy

Publiczny wkład wynosić będzie 100% całości inwestycji, z czego 75% całości kwalifikowalnej inwestycji pochodzić będzie z EFR.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Patrz tabela str. 97.

Środek 3.4. Rozwój nowych rynków i kampanie promocyjne

1. Opis środka

Finansowane będą głównie następujące działania:

- Propagowanie urzędów i procedur służących wprowadzaniu produktów rybnych do obrotu przez poprawę jakości, bezpieczeństwa i śledzenia pochodzenia;
- Badania rynku;
- Kampanie promocyjne (kampanie reklamowe zachęcające do spożywania ryb i promujące produkty rybne, kampanie świadomościowe dotyczące ochrony i zrównoważonej eksploatacji zasobów itd.);
- Udział w organizacji lub organizacja wystaw produktów rybnych i owoców morza;
- Specjalne kampanie informujące o pochodzeniu i jakości produktów rybnych (certyfikowane, markowe itd.).

2. Beneficjenci środka

Beneficjentami będą:

- Organizacje, grupy lub stowarzyszenia;
- Przedsiębiorstwa prywatne;
- Ciała publiczne lub półpubliczne.

3. Wkład finansowy

Publiczny wkład wynosić będzie 100% całości inwestycji, z czego 75% całości kwalifikowalnej inwestycji pochodzić będzie z EFR.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Patrz tabela str. 97.

Środek 3.5. Projekty pilotażowe

1. Opis środka

Poprzez wspieranie projektów pilotażowych EFR wesprze sektor rybacki w Polsce w zdobywaniu i rozpowszechnianiu nowej wiedzy technicznej i naukowej oraz jej sprawdzeniu w warunkach zbliżonych do realiów. Projekty pilotażowe dotyczyć będą przede wszystkim:

- Testowania i wdrażania nowych rozwiązań technicznych i technologicznych;
- Testowania ulepszeń technicznych mających na celu redukcję zużycia energii przez statki rybackie, ulepszeń silników, wyposażenia i narzędzi połowowych, a także redukcji emisji i przyczyniania się do walki ze zmianami klimatycznymi (zgodnie z art. 10 rozporządzenia Rady (WE) nr 744/2008);
- Opracowania i testowania metod poprawy selektywności narzędzi połowowych, ograniczenia przyłówów i odrzutów oraz metod redukujących wpływ rybołówstwa na środowisko;
- Symulacji metod zarządzania stadem, podziału kwot połowowych, w tym, w razie konieczności, ustanawiania stref zakazu połowów w celu dokonania oceny skutków biologicznych i ekonomicznych, a także eksperymentalnego zarybiania;
- Opracowania alternatywnych metod zarządzania rybołówstwem.

W okresie inwestycji projekty pilotażowe nie powinny mieć wartości handlowej. Projekty pilotażowe zawsze powinny być przedmiotem stosownej oceny naukowej. Wyniki i wypracowane technologie będą przedmiotem sprawozdań udostępnianych publicznie.

Projekty pilotażowe wspierane przez EFR muszą być prawdziwie innowacyjne. Drobne techniczne usprawnienia dobrze znanych w UE technologii nie kwalifikują się do wsparcia w ramach art. 41 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006. Projekty pilotażowe powinny mieć też ograniczony koszt i czas trwania.

2. Beneficjenci środka

Organizacje naukowe, instytuty badawcze, organizacje ekologiczne, organizacje producentów, inne organizacje wyznaczone w tym celu przez Instytucję Zarządzającą, administracja, przedsiębiorstwa prywatne.

3. Wkład finansowy

Publiczny wkład wynosić będzie 100% całości inwestycji, z czego 75% pochodzić będzie z EFR.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Nie dotyczy.

Środek 3.6. Modyfikacja w celu zmiany przeznaczenia statków rybackich

1. Opis środka

Celem środka jest stworzenie możliwości zmiany przeznaczenia statków rybackich, obejmującego działania poza rybołówstwem. Środek ten będzie dotyczył zmiany przeznaczenia statków rybackich na następujące cele:

- Zachowanie dziedzictwa historycznego (np. jako zabytek);
- Turystyka;
- Cele naukowe i badawcze;
- Szkolenia;
- Działania kontrolne.

2. Beneficjenci środka

Działania w ramach tego środka ograniczone są do podmiotów publicznych lub półpublicznych.

3. Wkład finansowy

Publiczny wkład wynosić będzie 100% całości inwestycji, z czego 75% całości kwalifikowalnej inwestycji pochodzić będzie z EFR.

4. Cele ilościowe - wskaźniki

Nie dotyczy.

4. OŚ PRIORYTETOWA 4. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW ZALEŻNYCH OD RYBACTWA

4.1. Główny cel w ramach osi priorytetowej 4

Osie priorytetowe 1, 2 i 3 dotyczą działań sektorowych w sektorze rybackim. Oś priorytetowa 4 ma wymiar terytorialny i uzupełnia działania sektorowe. Polska przeznaczyła znaczącą część (32%) środków EFR na oś 4, w świetle oferowanych przez nią możliwości rozwoju obszarów rybackich.

Głównymi celami osi 4 są:

- Minimalizacja zaniku sektora rybackiego;
- Rekonwersja obszarów dotkniętych zmianami w sektorze;
- Poprawa jakości życia w społecznościach rybackich.

Osiągnięciu celu przez Polskę sprzyjać będzie zbudowanie potencjału wśród lokalnych beneficjentów poprzez szkolenia, podnoszenie kwalifikacji zawodowych i rozwój przedsiębiorczości, których celem będzie dywersyfikacja zatrudnienia w kierunku działalności poza sektorem rybackim. Ponadto celem działań jest podniesienie atrakcyjności obszarów poprzez rozwój turystyki ekologicznej, małej infrastruktury związanej z rybactwem, ochronę i poprawę stanu środowiska, a także rozwój i odtwarzanie osad i wiosek z głęboko zakorzenioną tradycją i działalnością rybacką.

Ważnym celem jest również **usprawnienie współpracy** pomiędzy władzami publicznymi a organizacjami/organami reprezentującymi sektor rybacki, jak również między grupami rybackimi.

W procesie tym, tam gdzie będzie to miało zastosowanie, wykorzystywane będą lokalne struktury Leader.

Wsparcie finansowe w ramach osi 4 może obejmować:

- Zakładanie Lokalnych Grup Rybackich (LGR). Przygotowanie partnerstw i Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich (LSROR);
- Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich;
- Podejmowanie projektów współpracy przez Lokalne Grupy Rybackie.

W ramach wdrażania LSROR możliwe jest wykorzystanie współfinansowania z niektórych innych środków z osi priorytetowych 1, 2 i 3.

Do środków tych należą:

1. Oś priorytetowa 2. Chów i hodowla ryb, rybołówstwo śródlądowe i rynek rybny:

- a) Środek 2.1. Chów i hodowla ryb;
- b) Środek 2.2. Rybołówstwo śródlądowe z wyjątkiem środka 2.3. Tymczasowe zaprzestanie śródlądowej działalności połowowej.

2. Oś priorytetowa 3. Działania wspólne:

- a) Środek 3.1. Działanie wspólne;
- b) Środek 3.4. Rozwój nowych rynków i kampanie promocyjne;
- c) Środek 3.6. Modyfikacja w celu zmiany przeznaczenia statku rybackiego.

Wsparcie finansowe na wdrażanie LSROR w ramach wyżej wymienionych środków przyznawane będzie według zasad i w kwotach określonych w Programie Operacyjnym.

4.2. Punkt wyjścia i skwantyfikowane cele

Wskaźnik	Podstawa	Cel 2010	Cel 2013
Ilość ustanowionych grup rybackich	0	12	30
Obszar objęty grupami	0	18 000	45 000
Ludność na obszarach objętych grupami	0	600 000	1 500 000
Miejsca pracy utworzone lub utrzymane na obszarach rybackich	0	600	2500

Źródło: GUS, MRiRW

4.3. Uzasadnienie średniej stopy współfinansowania, właściwe obszary i beneficjenci

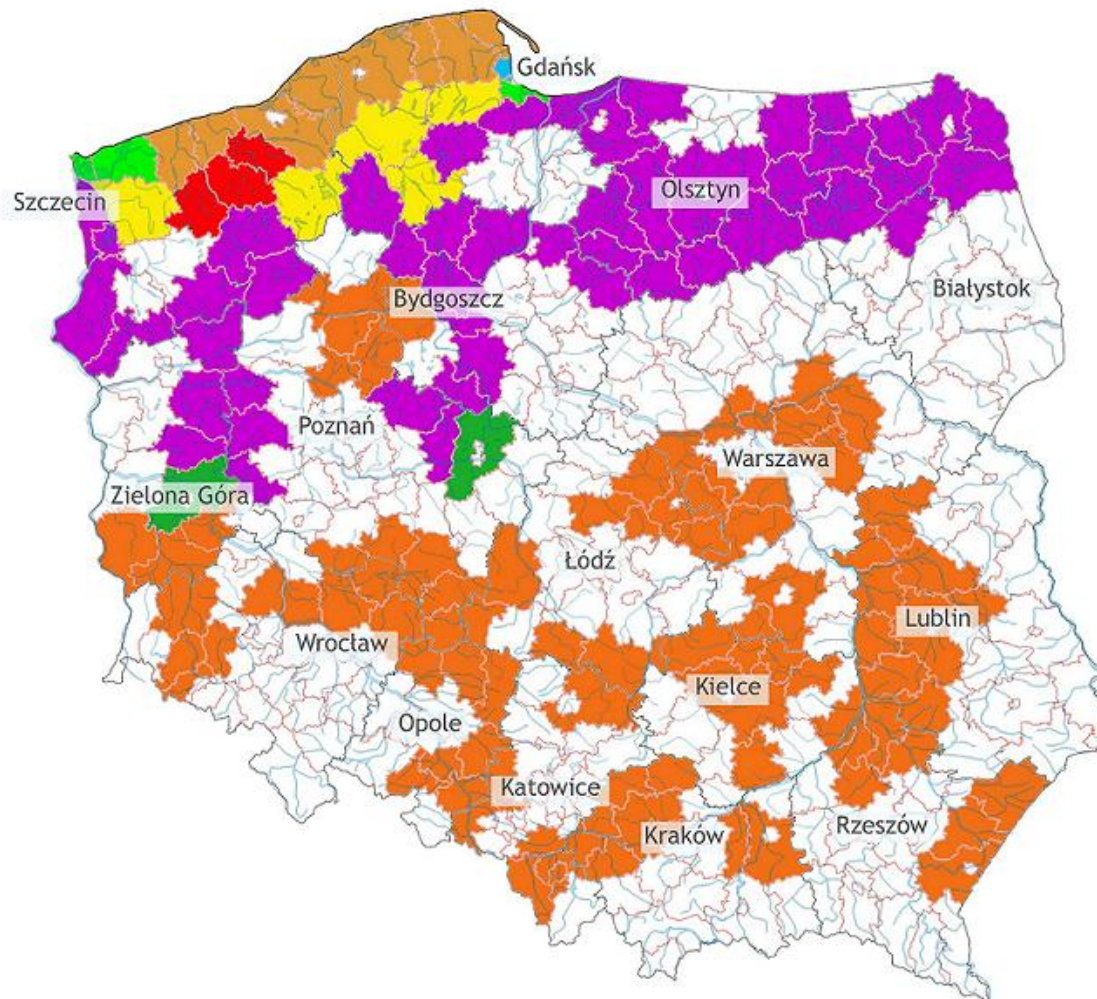
4.3.1. Stopa współfinansowania

Polska jest w całości w zasięgu celu „konwergencja” i posiada słaby potencjał absorpcji, dlatego ma zastosowanie maksymalna przewidziana przez rozporządzenie intensywność wsparcia wspólnotowego.

4.3.2. Opis obszarów zależnych od rybactwa w Polsce

Pomoc w ramach osi 4 będzie dotyczyła konkretnych obszarów, gdzie prowadzona jest działalność rybacka, w szczególności obszarów rozciągających się wzdłuż wybrzeża, gdzie zlokalizowane są główne porty rybackie. Pomocą objęte zostaną również obszary wzdłuż głównych rzek i jezior wykorzystywane do rybołówstwa lub oferujące korzystne warunki dla rybołówstwa, gdzie głównym zajęciem ludności tych obszarów są rybołówstwo lub chów i hodowla ryb.

Mapa potencjalnych obszarów zależnych od rybactwa.

- Obszary przybrzeżne Morza Bałtyckiego o dużym znaczeniu rybołówstwa morskiego oraz o dużej koncentracji produkcji ryb łososiowatych
- Obszary przybrzeżne Morza Bałtyckiego o dużym znaczeniu rybołówstwa morskiego oraz o dużej koncentracji jeziorowej gospodarki rybackiej i zalewów przymorskich z udziałem stawów karpionych i/lub pstrągowych
- Obszary przybrzeżne Morza Bałtyckiego o dużym znaczeniu rybołówstwa morskiego
- Obszary o dużej koncentracji produkcji ryb łososiowatych
- Obszary o dużej koncentracji produkcji ryb łososiowatych i jeziorowej gospodarki rybackiej
- Obszary o dużej koncentracji jeziorowej gospodarki rybackiej
- Obszary o dużej koncentracji gospodarki karpionej
- Obszary o dużej koncentracji jeziorowej gospodarki rybackiej oraz gospodarki karpionej

W Polsce obszary zależne od rybactwa można podzielić pod względem geograficznym, gospodarczym i społecznym na cztery główne kategorie:

- Nadbrzeżne obszary morskie, zlokalizowane wzdłuż całego polskiego wybrzeża, gdzie uprawia się rybołówstwo przybrzeżne, a także przetwórstwo produktów rybnych;
- Ujścia głównych rzek, gdzie skoncentrowana jest produkcja ryb łososiowatych;
- Obiekty chowu i hodowli ryb, na które składają się skupiska większych gospodarstw rybackich, przede wszystkim karpionych i pstrągowych, obejmujące tradycyjne centra hodowli ryb, na których prowadzona jest gospodarka rybacka;
- Obszary pojezierzy na których uprawiane jest rybołówstwo śródlądowe oraz wędkarstwo.

4.3.3. Kryteria wyboru obszarów zależnych od rybactwa

Biorąc pod uwagę specyficzne warunki krajowe, Instytucja Zarządzająca ustala szczegółowe kryteria wyboru tych obszarów, we współpracy z odpowiednimi władzami lokalnymi oraz właściwymi instytutami naukowymi, które dysponują najlepszą wiedzą w tym zakresie.

Obszary zależne od rybactwa podlegają kwalifikacji jeśli spełnią następujące kryteria minimalne:

- Obszar rybacki musi być mniejszy niż NUTS III;
- Obszar musi być spójny pod względem geograficznym, gospodarczym i społecznym;
- Ogólne rzecz biorąc liczba ludności wynosić będzie między 10 000 a 100 000 mieszkańców. Kwalifikują się miasta poniżej 100 000 mieszkańców;
- Na obszarze historycznie prowadzona była tradycyjna działalność w sektorze rybackim;
- Musi być spełnione przynajmniej jedno z poniższych kryteriów:
 - Zagęszczenie ludności jest niskie, lub
 - Rybołówstwo jest ważną gałęzią gospodarki, ale podupada¹³⁾, lub
 - Małe społeczności rybackie stanowią istotny odsetek populacji.

Terytorium objęte jedną grupą powinno być spójne i posiadać wystarczające zasoby ludzkie, finansowe i gospodarcze w celu wspierania wykonalnej Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich (LSROR). Na danym obszarze może działać tylko jedna grupa.

¹³⁾ Odsetek osób zatrudnionych w rybactwie i sektorach związanych z rybactwem w odniesieniu do ogólnej liczby zatrudnionych na danym obszarze geograficznym, jak również ilość gospodarstw rybnych i zakładów zajmujących się przetwarzaniem produktów rybactwa i akwakultury oraz produktów odpadowych i inne podmioty zaangażowane w rybactwo i działalność związaną z rybactwem w odniesieniu do całej gospodarki obszaru.

4.3.4. Beneficjenci

Będą nimi Lokalne Grupy Rybackie wybrane poprzez zaproszenia do składania wniosków. Kandydaci muszą przedłożyć Lokalną Strategię Rozwoju Obszarów Rybackich, która obejmie konkretny obszar odpowiadający powyższym kryteriom. Ponadto LGR muszą:

- Składać się z publiczno-prywatnego partnerstwa, w którym część prywatna stanowi ponad 50%;
- Przedstawić zintegrowaną wielosektorową Lokalną Strategię Rozwoju Obszarów Rybackich;
- Być ustanowione jako osoba prawna po zatwierdzeniu swojej LSROR i działać w ramach odpowiedniego krajowego prawodawstwa.

Lokalne Grupy Rybackie odpowiedzialne będą za wybór projektów, które będą finansowane w ramach strategii. **Końcowymi beneficjentami** tych projektów będą społeczności rybackie, zatrudnieni w sektorze rybackim lub ci, którzy poprzez swoją pracę mają związek z sektorem, społeczności lokalne, publiczne lub prywatne organizacje zaangażowane w lokalny rozwój wybranego obszaru (organizacje pozarządowe, fundacje, stowarzyszenia, lokalne rady, społeczność obywatelska). Kwalifikowali się będą także potencjalni końcowi beneficjenci publiczni lub prywatni, którzy chcą zróżnicować swoją działalność.

4.4. Linie demarkacyjne z programem Leader i innymi funduszami

Ponieważ obszary osi 4 mogą nakładać się na terytoria, w których wsparcia udzielać może Leader i/lub inne fundusze, Instytucja Zarządzająca/Instytucja Pośrednicząca dla osi 4 zapewnią przestrzeganie:

- Linii demarkacyjnej pomiędzy LSROR proponowanymi przez LGR i inne grupy o podobnym charakterze, na przykład Lokalne Grupy Działania w ramach Leadera;
- Linii demarkacyjnej pomiędzy zadaniami różnych grup („kto się czym zajmuje”);
- Linii demarkacyjnej pomiędzy funduszami;
- Mechanizmów koordynacyjnych pomiędzy i w obrębie LGR.

W celu uniknięcia podwójnego finansowania, w szczególności w zakresie osi 3 i 4 współfinansowanego przez EFROW Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, zostaną przygotowane odpowiednie mechanizmy kontroli krzyżowej.

Jeżeli obszar interwencji w ramach osi 4 nakłada się na obszar na którym istnieje skuteczna Lokalna Grupa Działania programu Leadera, istniejąca struktura administracyjna i finansowa może zostać wykorzystana do utworzenia Lokalnej Grupy Rybackiej oraz do stworzenia i wdrożenia Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich. W takim wypadku istnieje potrzeba wyraźnego oddzielenia procedur i mechanizmów podejmowania decyzji, procedur kontrolnych i finansowych, jak również komitetów dokonujących wyboru.

Ponieważ niektóre działania kwalifikują się w ramach osi 4 i Leadera ważne jest, by LSROR proponowane przez LGR były niezależne i komplementarne wobec strategii Lokalnych Grup Działania Leadera. W ramach odnośnych strategii konieczne jest ustanowienie wyraźnych linii demarkacyjnych pomiędzy funduszami. Na Instytucji Zarządzającej będzie spoczywała odpowiedzialność za ustalenie w ramach której strategii będzie finansowana konkretna operacja.

Instytucja Zarządzająca będzie stosować się do zapisów: „Linia demarkacyjna pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej”, dokumentu przyjętego przez Komitet Koordynujący NSRO.

Środek 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa

Aby poprawić społeczną i gospodarczą sytuację branży rybackiej i związanych z rybactwem społeczności, jak również wdrożyć zasady Wspólnej Polityki Rybackiej, ważne jest skoordynowanie działań podejmowanych na obszarach zależnych od rybactwa. Dlatego środki na rzecz wsparcia trwałego rozwoju obszarów rybackich mają na celu stworzenie Lokalnych Grup Rybackich, a także przygotowanie i wdrożenie Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich.

1. Wybór LGR

Lokalne Grupy Rybackie będą mogły organizować się na obszarach wybranych zgodnie z wyżej wymienionymi kryteriami, a ich działalność musi być ściśle związana z rybactwem i sektorami z nim związanymi.

Podstawowym wymaganiem w stosunku do LGR jest to, by organizowały się one na podstawie **oddolnego podejścia**, z aktywnym uczestnictwem lokalnych społeczności, podmiotów gospodarczych i organizacji pozarządowych. Wnioski w ramach tego środka mogą być składane w szczególności przez stowarzyszenia, związki stowarzyszeń i inne pozarządowe organizacje uznane jako osoby prawne, jak również przez jednostki samorządowe i ich związki.

Pierwszeństwo przyznawane będzie wnioskowi o ustanowienie LGR w ramach **posiadających doświadczenie struktur** już funkcjonujących na danym obszarze.

Partnerzy, którzy są członkami LGR, powinni mieć możliwość podejmowania decyzji i wykonywania powierzonych im zadań, w szczególności jeśli chodzi o zadania **administracyjne i finansowe**.

LGR przygotowują Lokalne Strategie Rozwoju Obszarów Rybackich, które biorą pod uwagę **potrzeby lokalnych społeczności rybackich**, jak również cele Wspólnej Polityki Rybackiej.

W celu wyboru grup zorganizowane będą przynajmniej **dwa zaproszenia do składania wniosków**. Odpowiedzialną za ich uruchomienie będzie Instytucja Zarządzająca. Wybór LGR przeprowadzony będzie na podstawie szczególnych kryteriów określonych na poziomie krajowym przez Instytucję Zarządzającą.

- Pierwsze zaproszenie do składania wniosków zostanie ogłoszone nie później niż po roku od zatwierdzenia Programu Operacyjnego przez Komisję Europejską. Planuje się wybór około 40% całkowitej ilości grup w ramach pierwszego zaproszenia do składania wniosków. W tym samym czasie podjęte zostaną wszystkie niezbędne kroki w celu poinformowania potencjalnych beneficjentów o możliwości organizowania grup, zasadach i kryteriach wnioskowania o współfinansowanie. W tych działaniach znacząca rola przypadnie lokalnym partnerom i interesariuszom, szczególnie z sektora rybackiego. W celu wspomoczenia procesu ustanawiania LGR możliwe jest wykorzystanie pomocy technicznej w ramach osi 5.

- Drugie zaproszenie zostanie ogłoszone nie później niż w dwa lata od wyboru grup rybackich, których utworzenie było wynikiem pierwszego zaproszenia do składania wniosków. Okres pośredni może zostać wykorzystany przez inne jednostki zainteresowane tym środkiem, które jednak potrzebują więcej czasu na zorganizowanie się i ustanowienie spójnych i skutecznych struktur administracyjnych oraz właściwego przygotowania swoich Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich.

Działania będą przedstawiane przez LGR w LSROR, która będzie mogła obejmować cały okres programowania Programu Operacyjnego i powinna zawierać roczną specyfikację planowanych wydatków.

2. Wdrażanie LSROR

Poniższa tabela pokazuje **struktury administracyjne i finansowe**, które zostaną ustanowione przez Instytucję Zarządzającą w celu wdrożenia osi 4. Tabele prezentowane poniżej mogą zostać zmienione na podstawie doświadczeń zebranych podczas wdrażania niniejszej osi priorytetowej.

- Procedura wyboru i kontraktowania LGR

Czynność	Odpowiedzialny organ
Ogłaszanie zaproszeń do składania wniosków	Instytucja Zarządzająca + Instytucja Pośrednicząca (samorząd województwa)
Przyjmowanie wniosków i ocena LSROR	Instytucja Zarządzająca
Wybór grup	Instytucja Zarządzająca + Instytucja Pośrednicząca (samorząd województwa)
Decyzje administracyjne	Minister właściwy do spraw rybołówstwa
Zobowiązanie prawne	Minister właściwy do spraw rybołówstwa

- Procedura wyboru projektów w obrębie grup

Czynność	Odpowiedzialny organ
Zaproszenie do składania wniosków	LGR
Przyjmowanie wniosków	LGR
Kontrola kwalifikowalności	LGR
Wybór projektów	LGR
Zawiadamianie beneficjentów	LGR
Zobowiązanie prawne	LGR
Płatność dla beneficjentów	Instytucja Pośrednicząca (ARiMR)

- Procedury finansowe i kontrolne

Czynność	Odpowiedzialny organ
Przyjmowanie wniosków o płatność	Instytucja Pośrednicząca (samorząd województwa)
Weryfikacja wykonania czynności zawartych w projekcie	Instytucja Pośrednicząca (samorząd województwa)
Kontrole na miejscu i raportowanie	Instytucja Zarządzająca i Instytucja Pośrednicząca (samorząd województwa)
Płatność	Instytucja Pośrednicząca (ARiMR)
Prowadzenie księgowości	LGR
Weryfikacja przed płatnością końcową	Instytucja Pośrednicząca (samorząd województwa)
Audyt wewnętrzny	Instytucja Pośrednicząca (samorząd województwa)

W ramach LGR proces podejmowania decyzji zostanie ustanowiony w sposób, który przyzna odpowiednią moc przedstawicielom sektora rybackiego. Do aktywnego udziału zachęcane będą kobiety i osoby poniżej 30. roku życia. Grupy te powinny być rzetelnie reprezentowane w procesie podejmowania decyzji w LGR. Możliwość uczestnictwa w LGR powinna być otwarta dla wszystkich zainteresowanych.

3. Wkład finansowy

Koszty bieżące grup będą finansowane w 100% (75% EFR i 25% inne publiczne środki krajowe) i mogą stanowić maksimum 10% budżetu dotacji.

4. Dodatkowe informacje związane z tym środkiem

Przygotowanie Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich

Głównym zadaniem grupy rybackiej jest przygotowanie i wdrożenie Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich (LSROR).

LSROR, która ma być załączona do wniosku składanego przez kandydujące partnerstwo, powinna się składać z następujących elementów:

- Opis obszaru na którym LSROR będzie wdrażana, wraz z granicami tego obszaru;
- Sposób konsultacji z lokalnymi partnerami;
- Opis LGR: partnerstwo, procesy podejmowania decyzji, poziom uczestnictwa sektora prywatnego;
- Ocena stanu wyjściowego i analiza potrzeb i potencjału w obszarze;
- Cele ustanowienia partnerstwa związanego z wdrożeniem LSROR;
- Strategia osiągania celów (lista działań), komplementarność z innymi programami rozwojowymi;
- Działania powinny być przedstawione w LSROR obejmującej cały okres trwania Programu Operacyjnego. Dla każdego działania LSROR powinna przedstawiać: cele, krótki opis działań, oczekiwane wyniki i roczny budżet;

- Metody informowania potencjalnych beneficjentów i społeczeństwa;
- Schematy zarządzania, szczegółowe procedury audytu;
- Sposoby monitorowania i oceny.

LSROR musi mieć następujące cechy:

- Podejście terytorialne: stworzenie wspólnej wizji rozwoju obszaru, wydajne wykorzystanie zasobów lokalnych, zintegrowane działania na poziomie lokalnym;
- Podejście oddolne: aktywny udział reprezentantów społeczności w planowaniu, podejmowaniu decyzji i wdrażaniu LSROR;
- Zintegrowane i wielosektorowe podejście: LSROR oparta jest na współdziałaniu partnerów ze wszystkich sektorów lokalnej gospodarki;
- Zobowiązania Polski w ramach międzynarodowych porozumień (Helcom, Strategia dla Bałtyku) i *Natura 2000*¹⁴⁾.

Lokalna Grupa Rybacka musi wykazać odpowiedni potencjał wdrożenia LSROR, przedstawiając następujące elementy:

- Jakość lokalnego zespołu, w tym poprzednie doświadczenia i odpowiednie przeszkolenie;
- Wykazany potencjał administracyjny i finansowy;
- Potencjał służący zmobilizowaniu niezbędnego współfinansowania.

W ramach tego środka dla LGR udzielane będzie wsparcie na ich etapie przedrozwojowym, poprzez organizację szkoleń, tworzenie baz danych ekspertów i organizację spotkań informacyjnych dla potencjalnych LGR.

¹⁴⁾ Przynosi to dodatkowe punkty.

Środek 4.2. Wsparcie na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej

1. Opis środka

W celu bardziej efektywnego pobudzania lokalnych inicjatyw, a także wsparcia współpracy z grupami w innych regionach i krajach prowadzącymi podobne działania, Instytucja Zarządzająca będzie wspierać i promować ponadregionalną i międzynarodową współpracę grup rybackich.

W ramach tego środka wspierane mogą być poniższe elementy:

- Koszt przygotowania projektów współpracy;
- Koszt inwestycji we wdrożenie wspólnych projektów, w tym koszt szkoleń.

2. Beneficjenci środka

Beneficjentami tego środka mogą być wyłącznie grupy wybrane w ramach środka 4.1.

3. Wkład finansowy

Wysokość pomocy wynosić będzie do 100% kosztów kwalifikowanych (75% z EFR).

4. Linia demarkacyjna

W przypadku działań wspierających zrównoważony rozwój obszarów rybackich istnieje ryzyko podwójnego finansowania z EFR i Europejskiego Funduszu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, w ramach którego wdrażana będzie oś priorytetowa Leader+. W celu uniknięcia takiego ryzyka podjęte zostaną kroki w celu ustanowienia ścisłej współpracy pomiędzy instytucjami pośredniczącymi wdrażającymi Leader+ i oś 4. Przyczyni się to do lepszej przejrzystości i zminimalizowania ryzyka podwójnego finansowania.

5. OŚ PRIORYTETOWA 5. POMOC TECHNICZNA

1. Główny cel w ramach osi priorytetowej 5

Pomoc techniczna jest bardzo ważnym instrumentem dla państw członkowskich objętych celem konwergencja i posiadających tylko ograniczone doświadczenie w zarządzaniu funduszami strukturalnymi.

Głównymi celami pomocy technicznej w ramach osi priorytetowej 5 są:

- Efektywne zarządzanie Programem Operacyjnym, wraz z jego przygotowaniem, wdrażaniem wszystkich przewidzianych działań, jak również wykonywanie niezbędnych funkcji związanych z kontrolą, monitorowaniem i oceną;
- Zapewnienie skutecznego funkcjonowania administracji zaangażowanej w egzekwowanie Wspólnej Polityki Rybackiej.

2. Beneficjenci środka

Beneficjentami tej osi priorytetowej będą organy lub instytucje zaangażowane we wdrażanie Programu Operacyjnego, jak również organy odpowiedzialne za egzekwowanie zasad WPR.

3. Linia demarkacyjna

Nie zachodzi ryzyko jednoczesnego finansowania środka z innych instrumentów finansowych Wspólnoty.

4. Opis głównych środków proponowanych w ramach osi priorytetowej 5 w oparciu o nakreśloną strategię:

Środek 5.1. Pomoc techniczna

5. Opis środka

Środek ten będzie zawierać:

- 1) **Wstępne studia** ułatwiające wdrażanie różnych osi priorytetowych/środków, takie jak strategia dla chowu i hodowli ryb, strategia komunikacji, analiza rynku.
- 2) **Działania komunikacyjne:** przygotowana zostanie strategia komunikacji zatwierdzana przez Komitet Monitorujący. Strategia zakładać będzie:
 - ciągle upowszechnianie informacji wśród potencjalnych beneficjentów o możliwościach finansowania w ramach różnych środków, zgodnie z art. 51 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006;
 - informowanie społeczeństwa o roli odgrywanej przez UE w Programie Operacyjnym i o efektach Programu Operacyjnego.
- 3) **Wydatki związane z wdrażaniem Programu Operacyjnego**, w tym koszty operacyjne systemów zarządzania i kontroli wszystkich zaangażowanych

organów, znajdują się pod nadzorem Instytucji Zarządzającej. Głównym środkiem będzie znaczące wzmocnienie zasobów ludzkich. Ponadto intencją jest zapewnienie właściwych obiektów biurowych i wyposażenia ułatwiającego wdrażanie Programu Operacyjnego, w tym odpowiedniego sprzętu informatycznego i właściwych szkoleń, jak również wniesienie wkładu w wynagrodzenia zaangażowanych urzędników i ekspertów.

- 4) Wydatki związane z **zamknięciem Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa** za okres programowania 2004–2006.
- 5) Wydatki związane z podniesieniem potencjału zasobów ludzkich w służbach związanych z nadzorem **egzekwowania WPR**. Będzie wiązało się to z organizacją szkoleń i wkładem odpowiednich organów w wynagrodzenia personelu, wliczając wydatki związane z wdrażaniem Planu Dostosowania Nakładu Połowowego oraz ewentualnie Planu na rzecz Dostosowania Floty, o którym mowa w rozporządzeniu Rady (WE) nr 744/2008.
- 6) **Oceny i inne studia**, wraz z dokonaniem oceny pośredniej, której wyniki będą mogły być wykorzystane przez Komisję Europejską w strategicznej debacie na temat postępów wdrażania Krajowych Planów Strategicznych, przewidzianej w art. 16 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006.
- 7) Ustanowienie **krajowej sieci grup rybackich** korzystających z osi 4 w ramach tego Programu Operacyjnego zgodnie z art. 45 ust. 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006, włączając wydatki związane z procesem ustanawiania LGR.
- 8) Działania na rzecz rozpowszechniania informacji, tworzenia sieci, podnoszenia poziomu świadomości, propagowania współpracy i wymiany doświadczeń na terenie całej Wspólnoty.

4. Wkład finansowy

Kwota pomocy publicznej w ramach tego środka wynosi 100% kosztów kwalifikowalnych (75% EFR i 25% krajowy wkład publiczny).

VII. Plan finansowy Programu Operacyjnego. Podział środków finansowych

(wszystkie kwoty są podane w cenach bieżących)

Tabela 1. Środki finansowe z EFR w podziale na poszczególne lata okresu 2007–2013 (w euro)

Rok	EFR
2007	0
2008	120 001 664
2009	121 825 117
2010	119 906 010
2011	121 944 858
2012	124 084 618
2013	126 330 307
Razem EFR	734 092 574

Tabela 2. Tabela finansowa dla Programu Operacyjnego w podziale na osie priorytetowe (w euro)

Finansowanie Programu Operacyjnego według osi priorytetowych	Wkład publiczny ogółem	Wkład EFR	Wkład krajowy	Poziom współfinansowania EFR
	a=b+c	b	c	d=b/a*100%
OŚ PRIORYTETOWA				
1. Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej	187.346.908	140.510.181	46.836.727	75 %
2. Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i obrót produktami rybołówstwa i akwakultury	217.163.750	162.872.812	54.290.938	75 %
3. Środki służące wspólnemu interesowi	212.127.105	159.095.329	53.031.776	75 %
4. Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa	313.212.832	234.909.624	78.303.208	75 %
5. Pomoc techniczna	48.939.504	36.704.628	12.234.876	75 %
OGÓŁEM	978.790.099	734.092.574	244.697.525	75 %

VIII. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO

1. Zasady i procedury zarządzania i wdrażania

1.1. Funkcje Instytucji Zarządzającej

Instytucją Zarządzającą Programem Operacyjnym jest minister właściwy ds. rybołówstwa, reprezentowany przez Dyrektora Departamentu Rybołówstwa Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Odpowiada on za realizację Programu Operacyjnego zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami, a w szczególności za:

- a) opracowanie Programu Operacyjnego zgodnie z celami i priorytetami ustanowionymi przez Krajowy Plan Strategiczny dla sektora rybołówstwa,
- b) monitorowanie osiągnięcia głównych rezultatów oraz wpływu określonego w Programie Operacyjnym,
- c) monitorowanie rozwoju zdolności administracyjnych struktur uczestniczących w wykonaniu Programu Operacyjnego,
- d) zapewnienie realizacji Programu Operacyjnego zgodnie z decyzjami Komitetu Monitorującego rozporządzeń UE oraz zasad i polityk wspólnotowych, zwłaszcza w dziedzinach rybołówstwa, konkurencji, zamówień publicznych, ochrony środowiska i równości płci,
- e) rozwój i promocję partnerstw na szczeblu centralnym oraz pomiędzy podmiotami na szczeblach centralnym, regionalnym i lokalnym,
- f) analizowanie i zgłaszanie poprawek do Programu Operacyjnego, a także przekazywanie propozycji poprawek do Komitetu Monitorującego w kwestii przesunięcia funduszy w ramach Programu Operacyjnego,
- g) opracowanie procedur realizacji Programu Operacyjnego,
- h) przygotowanie kryteriów oceny i wyboru operacji oraz zatwierdzanie operacji zgłoszonych przez beneficjentów,
- i) prowadzenie kontroli jakości zadań delegowanych do Instytucji Pośredniczących,
- j) zatwierdzenie projektów procedur dla Programu Operacyjnego,
- k) zapewnienie odpowiedniego rozpowszechniania informacji dotyczących roli UE w wykonaniu Programu Operacyjnego wśród obywateli oraz w mediach, a także zwiększenie świadomości wśród potencjalnych beneficjentów odnośnie możliwości stwarzanych przez Program Operacyjny,
- l) zapewnienie skutecznego, efektywnego i przejrzystego korzystania ze środków EFR przeznaczonych do współfinansowania Programu Operacyjnego,
- m) uczestniczenie w corocznych posiedzeniach z przedstawicielami Komisji Europejskiej, mających na celu zbadanie rezultatów realizacji Programu Operacyjnego,
- n) dodatkowo, zgodnie z art. 59 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006, Instytucja Zarządzająca odpowiedzialna jest także za zapewnienie tego, aby operacje do finansowania wybierane były zgodnie z kryteriami zawartymi w Programie Operacyjnym i szczegółowymi zasadami ustanowionymi na szczeblu wspólnotowym i krajowym. Instytucja Zarządzająca zapewnia, że operacje te spełniają ww. wymagania przez cały okres ich realizacji,

- o) zapewnienie, że oceny Programu Operacyjnego, o których mowa w art. 48 i 49 ww. rozporządzenia, są przeprowadzane zgodnie z art. 47 rozporządzenia,
- p) ustanowienie procedur dla zapewnienia, że wszystkie dokumenty dotyczące wydatków i audytów, wymagane do zapewnienia właściwej ścieżki audytu, są przechowywane zgodnie z wymogami art. 87 ww. rozporządzenia,
- q) zapewnienie otrzymywania przez Instytucję Certyfikującą i Instytucję Audytową wszystkich niezbędnych informacji o procedurach i weryfikacjach prowadzonych w związku z wydatkami dla potrzeb odpowiednio certyfikacji i audytu,
- r) kierowanie pracą Komitetu Monitorującego i dostarczanie mu dokumentacji wymaganej w celu umożliwienia monitorowania jakościowego realizacji Programu Operacyjnego w świetle jego szczegółowych celów,
- s) opracowywanie i przedkładanie Komisji Europejskiej rocznych i końcowych sprawozdań z realizacji, po ich uprzednim zatwierdzeniu przez Komitet Monitorujący,
- t) zapewnienie przestrzegania wymogów w zakresie informacji i promocji ustanowionych w art. 51 ww. rozporządzenia,
- u) kontrola wykorzystania funduszy i kwalifikowalności wydatków poniesionych przez beneficjentów w ramach realizowanych operacji, włączając kontrolę na miejscu, zgodnie z zakresem art. 59 lit. b,
- v) zbieranie danych na temat realizacji poszczególnych operacji w zakresie Programu Operacyjnego, niezbędnych do celów zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i oceny Programu Operacyjnego za pomocą systemu informatycznego.

Instytucja Zarządzająca zostanie poddana restrukturyzacji w celu wykonania wszystkich zadań i zobowiązań zgodnie z art. 59 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006. Na ten cel zostanie zwiększona liczba zatrudnionych i zostaną utworzone nowe stanowiska dla urzędników, którzy będą odpowiedzialni za konkretne obszary zarządzania Programem Operacyjnym. Są to następujące obszary:

- zarządzanie Komitetem Monitorującym;
- kontrola realizacji pięciu osi priorytetowych;
- zadania sprawozdawcze i monitorujące;
- działania kontrolne na miejscu.

Przewidywane jest także połączenie usług Finansowego Instrumentu Orientacji Rybołówstwa (FIG) w ramach organu zarządzającego; wzmocnione zostaną istniejące usługi prawne, analityczne oraz planowania strategicznego. Oczekuje się, że restrukturyzacja Instytucji Zarządzającej zostanie zakończona sześć miesięcy po zatwierdzeniu niniejszego Programu Operacyjnego.

1.2. Instytucje Pośredniczące

Zgodnie z art. 58 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 Instytucja Zarządzająca może wyznaczyć jedną lub kilka instytucji pośredniczących w celu wykonania części lub całości zadań Instytucji Zarządzającej. W związku z powyższym do pełnienia funkcji instytucji pośredniczących na potrzeby Programu Operacyjnego wyznacza się poniższe instytucje:

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) – Instytucja Pośrednicząca w zakresie realizacji osi 1-3 Programu Operacyjnego pełni w szczególności następujące zadania:

- 1) współpracuje z IZ w zakresie przestrzegania wymogów w zakresie informacji i komunikacji przewidzianych w art. 51 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006;
- 2) przyjmuje wnioski o dofinansowanie operacji, weryfikuje je i ocenia, wydaje decyzje i podpisuje umowy o dofinansowanie na podstawie upoważnienia wydanego przez Instytucję Zarządzającą, zgodnie z kryteriami zawartymi w Programie Operacyjnym i szczegółowymi zasadami ustanowionymi na szczeblu wspólnotowym i krajowym oraz zapewnia, że współfinansowane operacje spełniają ww. wymagania przez cały okres ich realizacji;
- 3) zatwierdza operacje złożone przez beneficjentów w ramach pionu innego niż ten, który dokonuje oceny operacji;
- 4) przyjmuje i weryfikuje wnioski o płatność, przedstawia IZ zestawienia poświadczonych wydatków, dokonuje płatności na rzecz beneficjentów oraz przygotowuje i przedstawia IZ prognozę budżetu, w tym dla osi priorytetowej 4;
- 5) kontroluje wykorzystanie funduszy w związku z wydatkami poniesionymi przez beneficjentów, włączając w to kontrolę na miejscu zgodnie z art. 59 lit. b rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006;
- 6) przekazuje dane na temat realizacji Programu Operacyjnego do IZ na potrzeby przygotowania sprawozdania rocznego, zgodnie z art. 67 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006;
- 7) wykrywa nieprawidłowości i zgłasza je na bieżąco IZ oraz odzyskuje nienależnie wypłacone środki finansowe od beneficjentów;
- 8) przechowuje dokumentację związaną z realizacją operacji wymaganą do zapewnienia właściwej ścieżki audytu, zgodnie z art. 87 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006.

Szczegóły dotyczące przekazanych zadań znajdują się w porozumieniu lub umowie podpisanymi pomiędzy ministrem właściwym ds. rybołówstwa a ARiMR.

Samorząd Województwa – Instytucja Pośrednicząca dla osi 4 Programu Operacyjnego pełni w szczególności następujące zadania:

- 1) współpracuje z IZ w związku z przestrzeganiem wymogów w zakresie informacji i komunikacji przewidzianych w art. 51 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006;

- 2) przyjmuje wnioski o dofinansowanie operacji, weryfikuje je w zakresie zgodności z Lokalną Strategią Rozwoju Obszarów Rybackich i podpisuje umowy o dofinansowanie, na podstawie upoważnienia wydanego przez IZ, zgodnie z kryteriami Programu Operacyjnego i szczegółowymi zasadami ustanowionymi na szczeblu wspólnotowym i krajowym, i zapewnia, że operacje te spełniają ww. wymagania przez cały okres ich realizacji;
- 3) przyjmuje i weryfikuje wnioski o płatność, a następnie przekazuje je ARiMR do realizacji;
- 4) przedstawia ARiMR zestawienia poświadczonych wydatków oraz przygotowuje i przedstawia ARiMR zapotrzebowania na środki finansowe;
- 5) kontroluje wykorzystanie środków finansowych poniesionych przez beneficjentów w ramach realizowanych operacji, w tym kontrole na miejscu, m.in. w zakresie wskazanym w art. 59 lit. b rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006;
- 6) zbiera dane na temat realizacji poszczególnych operacji w zakresie osi 4 Programu Operacyjnego, niezbędnych do celów zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i oceny Programu Operacyjnego i przekazuje je IZ;
- 7) przekazuje dane związane z realizacją operacji w ramach Programu Operacyjnego, w szczególności dane niezbędne do sporządzania rocznego sprawozdania, o którym mowa w art. 67 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006;
- 8) przechowuje dokumentację związaną z realizacją operacji, wymaganą do zapewnienia właściwej ścieżki audytu, zgodnie z art. 87 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006.

Szczegóły dotyczące przekazanych zadań znajdują się w porozumieniu lub umowie podpisanymi pomiędzy ministrem właściwym ds. rybołówstwa a Samorządem Województwa.

1.3. Instytucja Certyfikująca

Instytucją Certyfikującą Programu Operacyjnego jest Minister Finansów, reprezentowany przez Dyrektora Departamentu Instytucji Płatniczej. Minister Finansów odpowiada w szczególności za:

- a) opracowanie i przedłożenie Komisji poświadczonych deklaracji wydatków i wniosków o płatność,
- b) poświadczenie, że:
 - deklaracja wydatków jest dokładna, wynika z wiarygodnych systemów księgowych i jest oparta na weryfikowalnej dokumentacji uzupełniającej;
 - zadeklarowane wydatki są zgodne z mającymi zastosowanie zasadami wspólnotowymi i krajowymi oraz zostały poniesione w związku z operacjami wybranymi do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do Programu Operacyjnego oraz spełniają zasady wspólnotowe i krajowe,
- c) upewnianie się, że otrzymane informacje, dotyczące procedur i weryfikacji przeprowadzonych w związku z wydatkami ujętymi w deklaracjach, stanowią odpowiednią podstawę poświadczenia,
- d) uwzględnienie, do celów poświadczenia, wyników wszystkich audytów przeprowadzanych przez Instytucję Audytową lub na odpowiedzialność Instytucji Audytowej,
- e) utrzymywanie w formie elektronicznej zapisów księgowych dotyczących wydatków zadeklarowanych Komisji,
- f) prowadzenie ewidencji kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu dla operacji. Kwoty odzyskane przed zamknięciem Programu Operacyjnego, które mają zostać zwrócone do budżetu ogólnego Unii Europejskiej po korektach finansowych poczynionych zgodnie z art. 97 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego, są potrącane z następnej deklaracji wydatków.

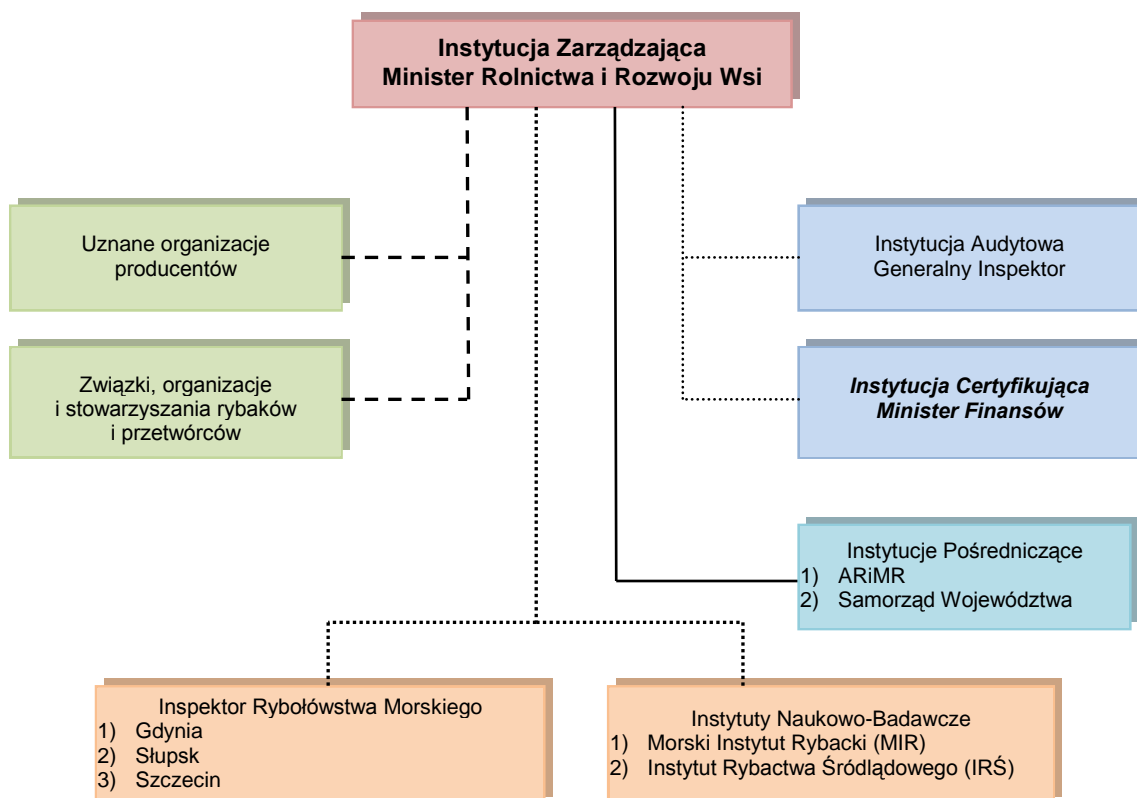
1.4. Instytucja Audytowa

Instytucją Audytową Programu Operacyjnego jest Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej, reprezentowany przez Dyrektora Departamentu Ochrony Interesów Finansowych Unii Europejskiej. Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej odpowiada w szczególności za:

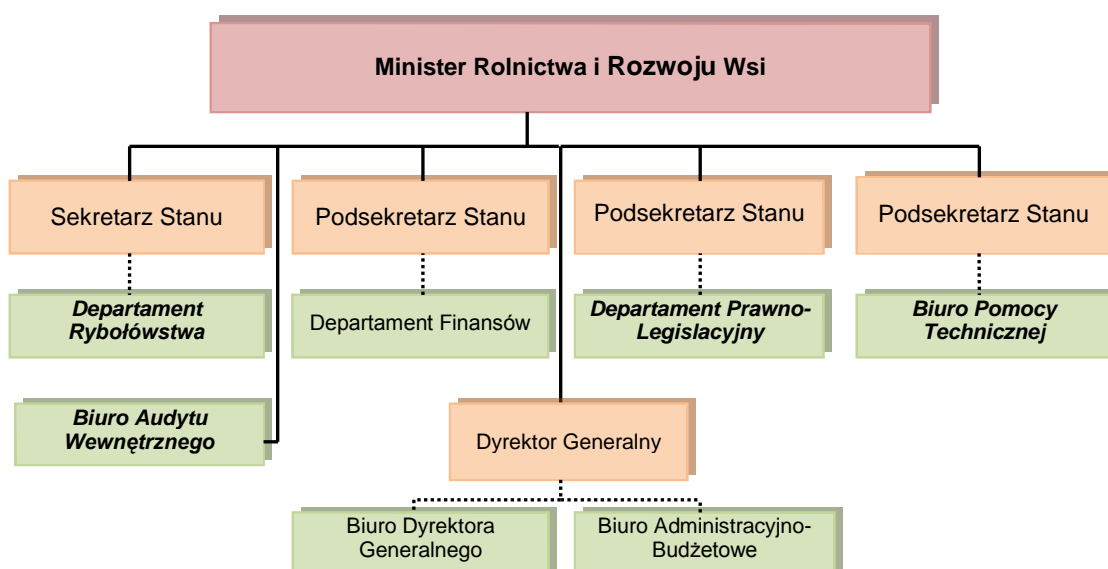
- a) zapewnienie prowadzenia audytów w celu weryfikacji skutecznego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli Programu Operacyjnego,
- b) zapewnienie prowadzenia audytów operacji na podstawie stosownej próby w celu weryfikacji zadeklarowanych wydatków,
- c) przedstawienie Komisji, w terminie dziewięciu miesięcy od zatwierdzenia Programu Operacyjnego, strategii audytu obejmującej podmioty, które będą przeprowadzać audyty, o których mowa powyżej, metodologię, która zostanie zastosowana, metody doboru próbek danych dla potrzeb audytu operacji oraz indykatywne rozplanowanie audytów w celu zapewnienia przeprowadzenia audytu głównych podmiotów oraz równomiernego rozkładu audytów w całym okresie programowania,
- d) zapewnienie otrzymania przez Instytucję Zarządzającą i Instytucję Certyfikującą wszystkich niezbędnych informacji o przeprowadzonych audytach i kontrolach,
- e) do dnia 31 grudnia każdego roku w latach 2008-2015:
 - przedłożenie Komisji rocznego sprawozdania audytowego, przedstawiającego wyniki audytów przeprowadzonych w okresie 12 miesięcy, zakończonego dnia 30 czerwca danego roku, zgodnie ze strategią audytu dla Programu Operacyjnego oraz informującego o wszelkich brakach wykrytych w systemach zarządzania i kontroli Programu Operacyjnego. Pierwsze sprawozdanie, które należy złożyć do dnia 31 grudnia 2008 r., obejmuje okres od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 30 czerwca 2008 r. Informacje dotyczące audytów przeprowadzonych po dniu 1 lipca 2015 r. zostają włączone do końcowego sprawozdania audytowego, stanowiącego uzupełnienie deklaracji zamknięcia, o której mowa poniżej (lit. f);
 - wydawanie opinii, na podstawie kontroli i audytów przeprowadzonych na odpowiedzialność Instytucji Audytowej, w kwestii tego czy system zarządzania i kontroli funkcjonuje skutecznie, tak aby dawać racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione Komisji są prawidłowe, jak również dawać racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe;
 - przedkładanie, w stosownych przypadkach, zgodnie z art. 85 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006, deklaracji częściowego zamknięcia, zawierającej ocenę zgodności z prawem i prawidłowości danych wydatków.
- f) przedłożenie Komisji, nie później niż dnia 31 marca 2017 r., deklaracji zamknięcia, zawierającej ocenę zasadności wniosku o wypłatę salda oraz zgodności z prawem i prawidłowości transakcji będących podstawą wydatków objętych końcową deklaracją wydatków, do której dołącza się końcowe sprawozdanie audytowe.

Instytucja Audytowa zapewnia, że czynności audytowe uwzględniają uznane w skali międzynarodowej standardy audytu.

2. System wdrażania Programu Operacyjnego

Struktura organizacyjna Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie wdrażania Programu Operacyjnego

3. Organ właściwy do otrzymywania płatności pochodzących z Komisji oraz organy odpowiedzialne za dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów

Komisja Europejska przekazuje środki finansowe na realizację Programu Operacyjnego w formie: płatności zaliczkowej, płatności okresowych i płatności salda na rachunek bankowy (rachunek programowy) przypisany do Europejskiego Funduszu Rybackiego, prowadzony w euro i zarządzany przez Ministerstwo Finansów.

Środki finansowe, przewalutowane na złote, przekazywane są z rachunku otwartego dla Programu Operacyjnego na centralny rachunek dochodów budżetu państwa na podstawie dyspozycji Ministra Finansów i stanowią dochód budżetu państwa. Środki takie są przekazywane na finansowanie operacji w ramach Programu Operacyjnego *Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013*.

Instytucja Zarządzająca dokonuje co roku szacunku wydatków zgodnie z krajowymi przepisami dotyczącymi budżetu państwa.

Instytucja Pośrednicząca (ARiMR) jest odpowiedzialna za dokonanie płatności na rzecz beneficjentów.

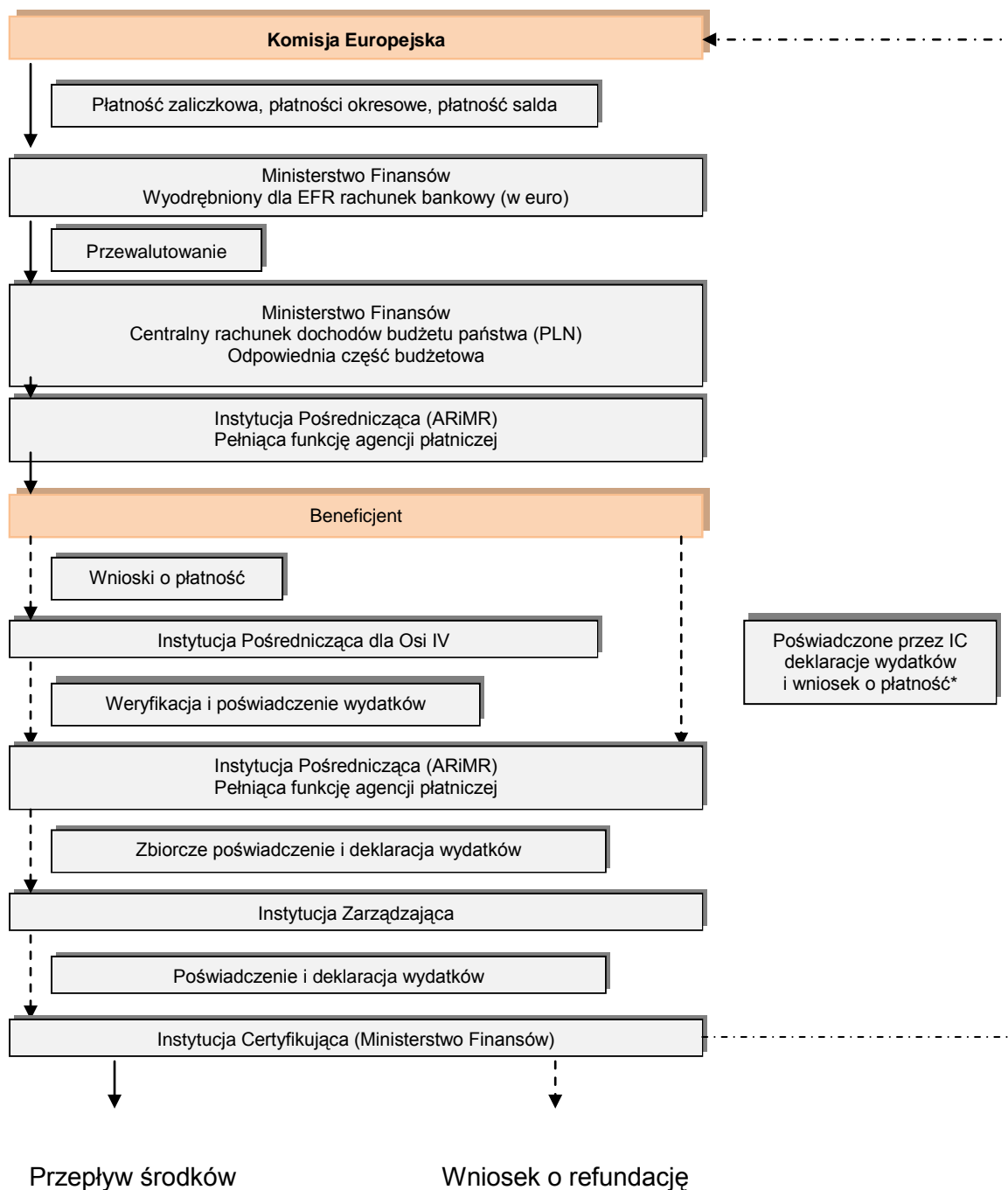
Instytucja Pośrednicząca weryfikuje wydatki oraz sporządza deklarację wydatków i przekazuje ją do Instytucji Zarządzającej.

Instytucja Certyfikująca, na podstawie otrzymanych dokumentów, opracowuje i przedkłada Komisji Europejskiej poświadczenie i deklarację wydatków oraz wniosek o płatność. Dokumenty te stanowią podstawę do przekazania środków finansowych przez Komisję Europejską.

Zob. schemat obiegu poniżej.

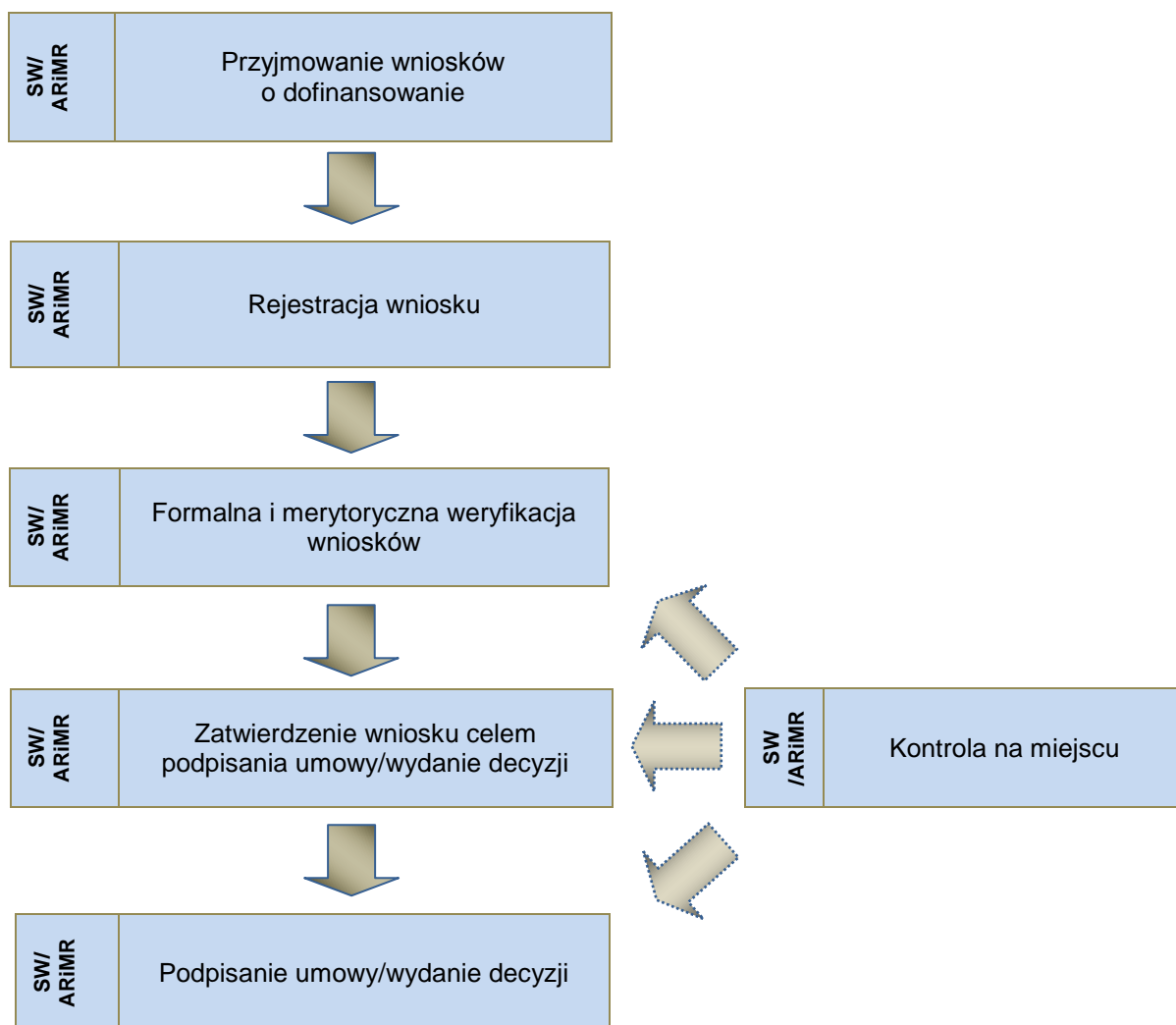
4. Opis procedur w zakresie uruchamiania i obiegu przepływów finansowych w celu zapewnienia ich przejrzystości

Schemat przepływu środków finansowych w ramach EFR

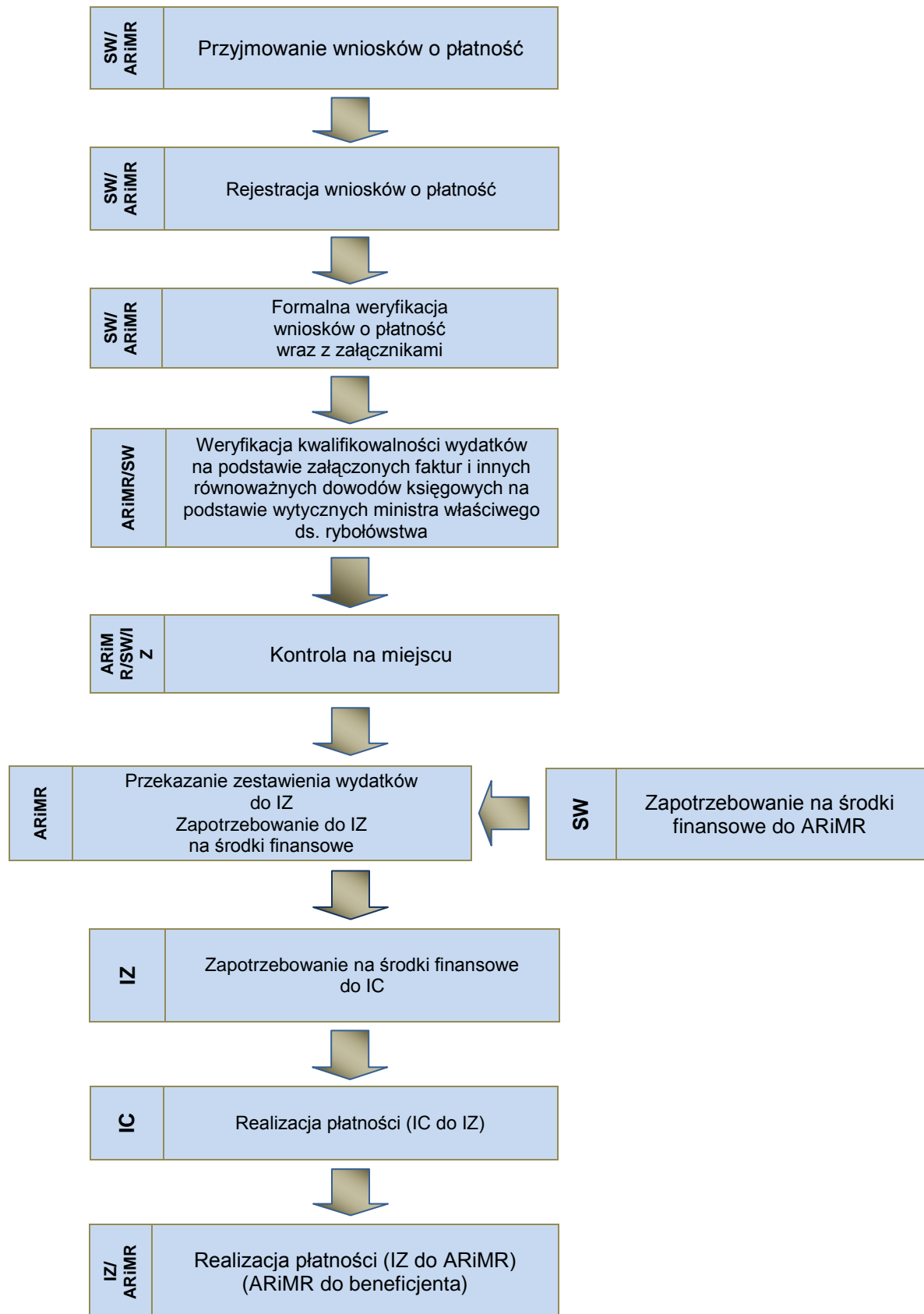

*Zgodnie z art. 58 ust. 1 pkt b rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego.

Obieg wniosków o dofinansowanie

Obieg wniosków o płatność

5. Opis systemu monitorowania i oceny oraz skład Komitetu Monitorującego

Program Operacyjny podlega monitorowaniu zgodnie z zasadami określonymi w art. 62 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006. Monitorowanie służy badaniu prawidłowej realizacji Programu Operacyjnego i jest prowadzone przez Komitet Monitorujący oraz Instytucję Zarządzającą.

Komisja uczestniczy w monitorowaniu poprzez udział w Komitecie Monitorującym oraz poprzez coroczny przegląd Programu Operacyjnego, który obejmuje w szczególności analizę rocznych sprawozdań z realizacji i kontroli.

Komitet Monitorujący

Komitet Monitorujący Program Operacyjny zostanie powołany w terminie 3 miesięcy od daty zatwierdzenia Programu Operacyjnego, zgodnie z zasadami określonymi w art. 63 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006.

W skład Komitetu Monitorującego wchodzić będą:

- 1) przedstawiciele Instytucji Zarządzającej;
- 2) przedstawiciele Instytucji Certyfikującej;
- 3) przedstawiciele Instytucji Pośredniczących;
- 4) przedstawiciele partnerów społecznych i gospodarczych (zaangażowane strony);
- 5) przedstawiciele organizacji pozarządowych z obszaru ochrony środowiska;
- 6) przedstawiciele organizacji krajowych zainteresowanych współudziałem w realizacji Programu Operacyjnego;
- 7) przedstawiciel Morskiego Instytutu Rybackiego;
- 8) Instytut Rybactwa Śródlądowego;
- 9) przedstawiciel Komisji Europejskiej z głosem doradczym;
- 10) przedstawiciel Instytucji Audytowej z głosem doradczym.

Posiedzenia Komitetu Monitorującego odbywać się będą w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż dwa razy w roku.

Zgodnie z art. 65 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 do zadań Komitetu Monitorującego należy w szczególności:

- 1) analizowanie i zatwierdzanie kryteriów wyboru operacji w okresie 6 miesięcy od daty przyjęcia Programu Operacyjnego, a także zatwierdzanie wszelkich zmian tych kryteriów, dokonanych zgodnie z potrzebami programowania;
- 2) dokonywanie okresowego przeglądu postępów w realizacji określonych celów Programu Operacyjnego na podstawie dokumentów przedstawionych przez Instytucję Zarządzającą;
- 3) analizowanie efektów realizacji Programu Operacyjnego, w szczególności określanie czy cele ustalone dla każdej osi priorytetowej i dla śródkresowego przeglądu zostały zrealizowane;

- 4) analizowanie i zatwierdzanie rocznych i końcowych sprawozdań z realizacji Programu Operacyjnego przed ich przesłaniem Komisji;
- 5) analizowanie i zatwierdzanie wszelkich wniosków o zmianę Programu Operacyjnego adresowanych do Komisji.

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości i efektywności realizowanych zadań Komitet może powoływać podkomitety i grupy robocze, a także korzystać z opinii niezależnych ekspertów.

Szczegółowe zasady funkcjonowania Komitetu Monitorującego oraz zakres jego zadań regulować będą przepisy krajowe przygotowane przez Instytucję Zarządzającą.

6. Zapewnienie koordynacji pomiędzy programami operacyjnymi realizowanymi w ramach NSRO a programami operacyjnymi współfinansowanymi przez EFRROW i EFR

Dla efektywnego osiągnięcia celów określonych w ramach *Strategii Rozwoju Rybołówstwa 2007–2013* oraz spójności w realizacji tych celów z innymi narzędziami Wspólnoty konieczna jest ich odpowiednia koordynacja.

W Polsce przewidziano następujące rozwiązanie:

- a) ustanowienie zespołu pod kierownictwem Ministra Rozwoju Regionalnego, w skład którego wejdą przedstawiciele wszystkich Instytucji Zarządzających i Pośredniczących dla programów operacyjnych oraz ministrów odpowiadających za poszczególne obszary objęte działalnością programów operacyjnych, Ministerstwa Finansów, Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego i Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych.

Do głównych zadań tego zespołu należeć będzie bieżący monitoring stanu realizacji programów operacyjnych i w razie potrzeby podejmowanie właściwych działań.

- b) ustanowienie Komitetu NSRO Ministra Rozwoju Regionalnego, złożonego z przedstawicieli ministrów zaangażowanych w realizację poszczególnych programów operacyjnych, ministra właściwego do spraw finansów publicznych, marszałków województw, wojewodów, przedstawicieli zrzeszeń jednostek samorządu terytorialnego i przedstawicieli partnerów społecznych (organizacje zrzeszone w Komisji Trójstronnej, organizacje pozarządowe, inne). W obradach Komitetu będą brać udział również, z głosem doradczym, przedstawiciele Komisji Europejskiej oraz przedstawiciele Europejskiego Banku Inwestycyjnego i Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego.

Ten powiększony Komitet koordynuje wdrażanie wspólnotowych polityk horyzontalnych, osiąganie celów strategicznych i działania oceniające. Komitet Koordynacyjny będzie monitorował realizację polityk należących do polityki rozwoju, w szczególności polityki konkurencyjności, spójności, Wspólnej Polityki Rolnej

i Wspólnej Polityki Rybackiej. W celu zapewnienia spójnej realizacji polityki rozwoju Komitet Koordynacyjny będzie formułował opinie i rekomendacje na temat przebiegu wdrażania polityk horyzontalnych.

Komitet Koordynacyjny będzie spotykał się zasadniczo co 6 miesięcy i dokonywał okresowego przeglądu stanu realizacji NSRO. Do jego zadań będzie należało w szczególności:

- przedstawianie ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego rekomendacji dotyczących przebiegu realizacji NSRO oraz poszczególnych programów operacyjnych na podstawie raportów monitorujących;
- przedstawianie ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego rekomendacji wynikających z badań ewaluacyjnych;
- przedstawianie ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego wniosków i rekomendacji na temat zgodności programów operacyjnych z politykami Wspólnoty;
- opiniowanie propozycji modyfikacji NSRO, w szczególności dotyczących ewentualnych przesunięć środków pomiędzy programami operacyjnymi, a także wykorzystania *krajowej rezerwy wykonania*;
- wydawanie opinii na temat zgodności i komplementarności operacji realizowanych w ramach krajowych programów operacyjnych z operacjami realizowanymi w ramach regionalnych programów operacyjnych i programów operacyjnych współfinansowanych przez UE.

Komitet Koordynacyjny będzie monitorował również stosowanie horyzontalnych zasad równości szans kobiet i mężczyzn oraz zrównoważonego rozwoju we wszystkich programach operacyjnych.

Komitet Koordynacyjny NSRO będzie monitorował stosowanie horyzontalnych zasad równości płci i zrównoważonego rozwoju we wszystkich programach operacyjnych.

W celu wyeliminowania potencjalnego pokrywania się interwencji z poszczególnych programów operacyjnych finansowanych z EFR, EFROW, funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, Instytucja Zarządzająca stosować się będzie do zapisów dokumentu zatwierdzonego przez Komitet Koordynacyjny NSRO: „Linia demarkacyjna pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej”.

Aby zagwarantować przestrzeganie linii demarkacyjnej pomiędzy niniejszym Programem Operacyjnym a innymi programami operacyjnymi na etapie wdrażania, zapewnione zostaną następujące instrumenty koordynacji:

1. Komitet Koordynacyjny NSRO (w którym uczestniczyć będą również przedstawiciele Instytucji Zarządzającej niniejszego Programu Operacyjnego i instytucji zarządzającej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich);
2. Stosowne komitety monitorujące;
3. Krzyżowe kontrole operacji;
4. Oświadczenia beneficjentów.

Komitet Koordynacyjny NSRO ustanowi grupę roboczą, w której reprezentowane będą Instytucje Zarządzające odpowiednimi programami operacyjnymi finansowanymi w ramach EFR, EFROW, EFRR i EFS. W celu uniknięcia podwójnego finansowania i zagwarantowania przestrzegania linii demarkacyjnych zadaniem grupy będzie przygotowanie propozycji mechanizmów kontroli krzyżowej (takich jak: odpowiednie pytania we wnioskach, kontrole wyrywkowe, wspólny dostęp do baz danych) inwestycji wspieranych w ramach różnych programów.

7. Wymiana danych w formie elektronicznej między Komisją a Polską w celu spełnienia wymagań oraz w celu zarządzania, monitorowania i oceny

Zgodnie z przepisami art. 20 ust. 1 lit. g podpunkt VI rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 w celu spełnienia wymagań dotyczących płatności, monitorowania i oceny, określonych w wymienionym rozporządzeniu, wymiana danych pomiędzy państwem członkowskim (za pośrednictwem Instytucji Zarządzającej Programu Operacyjnego *Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013*) a Komisją Europejską odbywać się będzie za pośrednictwem stworzonego w tym celu przez Komisję systemu komputerowego SFC 2007 (Client Certificate Request Procedure).

Wypełniając przepisy art. 66 ust. 2 rozporządzenia Komisji (WE) nr 498/2007 z dnia 26 marca 2007 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz. Urz. UE L 120 z 10.05.2007, str. 1), strona polska wyznaczyła koordynatora systemu na potrzeby Programu Operacyjnego *Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013*.

8. Wyznaczenie partnerów o których mowa w art. 8 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 i wyniki ich współpracy. Lista partnerów z którymi przeprowadzono konsultacje oraz streszczenie wyników konsultacji

W ramach przygotowania Programu Operacyjnego konsultacje przeprowadzono z szerokim gronem partnerów społecznych i gospodarczych. Celem tych spotkań było zasięgnięcie opinii sektora na temat strategii rozwoju sektora rybackiego w świetle możliwości jakie stwarza Europejski Fundusz Rybacki.

Interesariusze z sektora rybackiego od samego początku przygotowywania Programu Operacyjnego na różnych etapach jego tworzenia informowani byli o jego zawartości. Utworzono grupę roboczą ds. Programu Operacyjnego *Zrównoważony rozwój sektora rybackiego i przybrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013*, składającą się z 46 członków wybranych spośród przedstawicieli sektora rybackiego, kręgów naukowych i administracji regionalnej (przedstawicielei województw i urzędów marszałkowskich). Zob. załącznik.

Od lutego 2006 r. do grudnia 2006 r. zorganizowano w sumie 10 spotkań. Pełna lista interesariuszy, z którymi prowadzono konsultacje, zawarta jest w załączniku 4.

Podczas różnych spotkań przedstawiciele sektora sformułowali następujące główne rekomendacje:

A. Doświadczenia we wdrażaniu Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004–2006”

- 1) Rybołówstwo morskie – konieczność wsparcia finansowego w zakresie wymiany silników na statkach rybackich oraz budowy nowych statków rybackich, kontynuowanie trwałego zaprzestania działalności połowowej, podwyższenie wysokości rekompensat z tytułu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej;
- 2) Akwakultura i rybołówstwo śródlądowe – wskazanie na ważność realizacji inwestycji w zakresie budowy i modernizacji urządzeń umożliwiających wędrówkę ryb dwuśrodowiskowych, a w związku z tym wypracowanie uproszczeń prawnych i procedur na wdrażanie działań na to skierowanych, a także zwiększenie alokacji na ten środek;
- 3) Porty – zbyt mała alokacja środków finansowych w stosunku do potrzeb w tym obszarze, ze wskazaniem na konieczność modernizacji dróg dojazdowych do przystani i portów służących rybołówstwu;
- 4) Przetwórstwo – zbyt mała alokacja środków i skomplikowane rozwiązania prawne i proceduralne;
- 5) Promocja w zakresie produktów rybnych i udziału w targach – zbyt wąski krąg beneficjentów oraz zagwarantowanie 100% dofinansowania tylko podmiotom publicznym, co powoduje małe zainteresowanie podmiotów z udziałem środków prywatnych;
- 6) Organizacje producenckie – skomplikowane przepisy prawne i procedury udzielania pomocy finansowej;
- 7) Rybołówstwo przybrzeżne – brak jednoznacznego określenia wymogów dotyczących zasad ubiegania się o uzyskanie premii w zakresie zintegrowanych projektów.

B. Szanse i zagrożenia dla sektora

Szanse:

1. Rozwój organizacji działających na rynku produktów rybnych w świetle potrzeby konsolidacji producentów ryb w celu lepszej reprezentacji ich interesów.
2. Wskazano na znaczenie funkcjonowania instytucji pierwszej sprzedaży ryb i zacieśnienia łańcucha produkcji oraz potrzebę wyeliminowania pośredników, którzy podbijają cenę produktów rybnych i zaniżają ceny skupu.
3. Aspekty rekreacyjne wędkarstwa przybrzeżnego i śródlądowego.
4. Konieczność przygotowania kampanii promocyjnych w celu zwiększenia spożycia ryb.

Zagrożenia:

1. Konieczność wyeliminowania postępującego skażenia środowiska naturalnego, pogarszający się stan zasobów powodujący ograniczenia w dostępie do surowca.
2. Potrzeba zwiększenia współczynnika absorpcji środków UE między innymi poprzez ułatwienie prefinansowania projektów wdrażanych przez beneficjentów oraz uproszczenie ram prawnych.

Pod uwagę wzięto znaczącą liczbę rekomendacji, a w szczególności te dotyczące alokacji środków pomiędzy poszczególne osie priorytetowe, wysokości współfinansowania, finansowania nowych silników o mniejszym zużyciu paliwa, modernizacji istniejących portów, jak również finansowania kampanii promocyjnych.

9. Elementy mające na celu zapewnienie informacji na temat Programu Operacyjnego i jego promocji zgodnie z art. 28 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006

Instytucja Zarządzająca, zgodnie z art. 51 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006, zobowiązana jest do przeprowadzenia działań informacyjnych skierowanych do potencjalnych beneficjentów oraz innych instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu Operacyjnego, które dotyczyć będą takich kwestii jak:

- a) informowanie potencjalnych beneficjentów, organizacji zawodowych, partnerów społecznych i gospodarczych, organów związanych z promowaniem równości płci, zainteresowanych organizacji pozarządowych o możliwościach wynikających z działań Programu Operacyjnego, a także zasad i metod uzyskania dostępu do finansowania,
- b) warunków, jakie należy spełnić, by kwalifikować się do wsparcia w ramach EFR,
- c) procedur związanych z wyborem wniosków,
- d) kryteriów wyboru projektów,
- e) informowanie beneficjentów o wielkości współfinansowania ze strony Wspólnoty,
- f) punktów informacyjnych, świadczących usług w zakresie pozyskiwania informacji na temat Programu Operacyjnego i zasad ubiegania się o środki finansowe.

Działania te realizowane będą m.in. poprzez wydawanie publikacji i organizowanie szkoleń, doradztwo, organizację seminariów i spotkań z potencjalnymi beneficjentami.

9.1. Działania skierowane do ogółu społeczeństwa

Działania informacyjne na temat głównych założeń Programu Operacyjnego skierowane będą do ogółu społeczeństwa. Ponadto ważne będzie informowanie społeczeństwa o wdrażaniu i stanie realizacji Programu Operacyjnego. Celem tych

działań będzie przede wszystkim uwydatnienie roli Wspólnoty oraz zapewnienie przejrzystości przyznawania pomocy w ramach funduszu, a także jego znaczenia dla rozwoju sektora rybackiego w Polsce i Unii Europejskiej.

Działania w tym zakresie przeprowadzane będą głównie poprzez środki masowego przekazu, tj. prasę i telewizję. Szczególnie duża kampania promocyjna przeprowadzona zostanie wraz z rozpoczęciem wdrażania Programu Operacyjnego. Jej celem będzie poinformowanie społeczeństwa o uruchomieniu Programu Operacyjnego, działaniach przewidzianych do realizacji oraz zasadach i możliwościach dofinansowania tak, aby każdy, kto chciałby ubiegać się o dofinansowanie, dowiedział się o takiej możliwości. Ważną funkcją takich kampanii jest również informacja o źródle finansowania, tj. EFR i roli Wspólnoty na rzecz poprawy sektora rybackiego.

Ponadto prowadzona jest odrębna strona internetowa, poświęcona wyłącznie sektorowi rybackiemu. W dalszej perspektywie znajdą się na niej, w dużej mierze, informacje dotyczące pomocy z EFR. Pełnić będzie funkcję informacyjną. Będą na niej umieszczane aktualne informacje dotyczące Programu Operacyjnego, inne dokumenty oraz akty prawne dotyczące udzielania pomocy finansowej w ramach Programu Operacyjnego. Dzięki temu możliwe będzie szybkie odnalezienie informacji z nim związanych oraz wszelkich dokumentów niezbędnych do ubiegania się o pomoc.

Na stronie internetowej Instytucji Zarządzającej lub Instytucji Pośredniczącej, odpowiedzialnej za wdrażanie poszczególnych osi priorytetowych, publikowany będzie także wykaz beneficjentów korzystających z Programu Operacyjnego oraz informacje dotyczące realizacji poszczególnych operacji.

Instytucja Zarządzająca zorganizuje współpracę w zakresie informacji i promocji z właściwymi władzami regionalnymi, lokalnymi i innymi władzami o charakterze publicznym, partnerami społecznymi i gospodarczymi, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami branżowymi i zawodowymi, środowiskiem biznesu, instytucjami oświatowymi oraz centrami informacji o Unii Europejskiej i Przedstawicielstwem Komisji w Polsce. Stosownie do obowiązujących przepisów i praktyk krajowych zapewni także szeroki i skuteczny udział wszystkich właściwych podmiotów, w tym przede wszystkim Instytucji Pośredniczących dla poszczególnych osi priorytetowych, uwzględniając potrzebę propagowania równości kobiet i mężczyzn oraz potrzebę zrównoważonego rozwoju.

Przygotowane zostanie także logo Programu Operacyjnego. Będzie to znak graficzny promujący Program Operacyjny, jednoznacznie z nim kojarzony, zwiększający jego rozpoznawalność. Logo tematycznie nawiązywać będzie do sektora rybackiego oraz Unii Europejskiej, co zapewni szybkie skojarzenie ze wsparciem wspólnotowym i rodzajem tego wsparcia, tj. rybactwem i przetwórstwem ryb.

9.2. Działania skierowane do potencjalnych beneficjentów

W celu informacji o Programie Operacyjnym i promocji tego programu prowadzone będą zróżnicowane działania skierowane do potencjalnych beneficjentów.

Działania przeprowadzane będą głównie w regionach, w których ważną rolę w gospodarce oraz życiu codziennym mieszkańców odgrywa sektor rybacki.

Istotnym elementem tych kampanii będzie organizowanie w regionach rybackich, przede wszystkim nadmorskich, ale również innych regionach kraju, gdzie znajdują się tereny zależne od rybactwa, spotkań, szkoleń, seminariów itp. Podobnie jak w poprzednim okresie programowania będą one polegać na bezpośrednich spotkaniach przedstawicieli Instytucji Zarządzającej i Instytucji Pośredniczących z rybakami i pracownikami sektora rybackiego. Będzie to jednocześnie możliwość skonfrontowania z opiniami środowiska rybackiego, w poszczególnych okresach programowania, wyników realizacji oraz przyszłych celów Programu Operacyjnego.

Rolą spotkań będzie zapoznanie wszystkich zainteresowanych z możliwościami związanymi z korzystaniem ze środków EFR, a także warunkami, procedurami i trybem udzielania dofinansowania. Wszystkie działania mają na celu najdalej idące ułatwienia w dostępie do środków potencjalnym beneficjentom, a w konsekwencji jak najlepsze ich wykorzystanie.

Między innymi planuje się stworzenie sieci punktów informacyjnych w regionach. Ich zadaniem byłby bezpośredni kontakt z potencjalnymi beneficjentami oraz informowanie ich na temat Programu Operacyjnego, procedur związanych z wyborem wniosków, kryteriów wyboru projektów itp.

W ramach sprawozdań rocznych i końcowych, jak również podczas obrad Komitetu Monitorującego, Instytucja Zarządzająca corocznie informuje Komisję Europejską o inicjatywach podjętych w związku z informacją i promocją.

9.3. Finansowanie działań z zakresu informacji i promocji

Na całość działań związanych z promocją i informacją planuje się przeznaczyć około 10 mln euro, co stanowi 1% całości środków przeznaczonych na Program Operacyjny. Wyliczeń dokonano na podstawie doświadczeń związanych z działaniami promocyjnymi w poprzednim okresie programowania 2004–2006. Wzięto także pod uwagę liczbę potencjalnych beneficjentów, jak również obecne koszty kampanii promocyjnych, w tym najbardziej kosztownych, takich jak emisja spotów reklamowych w środkach masowego przekazu. W świetle postępów we wdrażaniu tego działania kwota ta może zostać zmieniona przez Instytucję Zarządzającą.

9.4. Instytucje odpowiedzialne za wdrażanie zadań z zakresu informacji i promocji oraz ich monitoring

Instytucja Zarządzająca będzie odpowiedzialna za zarządzanie tymi działaniami. W dłuższej perspektywie czasu planowane jest również powołanie Zespołu do spraw promocji i informacji oraz pomocy technicznej w ramach Instytucji Zarządzającej.

Ocena działań promocyjnych i informacyjnych będzie przeprowadzana okresowo.

Załączniki do Programu Operacyjnego

Załącznik 1. Lista portów krajowych, w których dokonywane są wyładunki organizmów morskich

Tabela 1. Całkowita wielkość wyładunków organizmów morskich złowionych przez polskie jednostki w 2006 r. (porty krajowe)					
Skrót	Nazwa portu	Wyładunki organizmów morskich w relacji pełnej ogółem (t)	Skrót	Nazwa portu	Wyładunki organizmów morskich w relacji pełnej ogółem (t)
KOŁ	Kołobrzeg	26 922,470	USM	Ustronie Morskie	87,056
HEL	Hel	13 934,457	OKS	Oksywie	84,140
WŁA	Władysławowo	12 796,586	SOP	Sopot	83,093
UST	Ustka	8 485,297	MEC	Mechelinki	79,918
DAR	Darłowo	2 427,476	DĘB	Dębki	78,032
DZI	Dziwnów	2 028,997	KAM	Kamień Pomorski	77,558
ŁEB	Łeba	1 985,813	REW	Rewa	66,431
ŚWI	Świnoujście	1 966,510	DWI	Dźwirzyno	61,021
JAS	Jastarnia	1 002,134	ROW	Rowy	60,771
MRZ	Mrzeżyno	865,761	PRZ	Świnoujście-Przytór	54,161
TRB	Trzebież	786,394	DBK	Dąbki	54,009
PAS	Nowa Pasłęka	504,015	SUC	Suchacz	49,626
ZAG	Górki Zachodnie	490,519	WSG	Górki Wschodnie	43,775
GDY	Gdynia	419,564	KMN	Kamienica Elbląska	24,933
PIA	Piaski II	385,813	KRM	Krynica Morska I	22,998
MIZ	Międzyzdroje	370,714	PUC	Puck	21,479
CHY	Chłopy	350,351	SZT	Sztutowo	21,354
LBN	Lubiń	249,058	JEL	Jelitkowo	21,177
FRO	Frombork	223,707	SWA	Swarzewo	18,213
TOL	Tolkmicko	208,490	STE	Stegna	16,956
KRM	Krynica Morska II	198,689	OBL	Obłuże	13,075
RWL	Rewal	197,916	MIK	Mikoszewo	8,509
KĄT	Kąty Rybackie I	190,122	MIW	Międzywodzie	3,442
KUŻ	Kuźnica	185,303	CHŁ	Chłapowo	2,620
STP	Stepnica	168,445	CHA	Chałupy	2,007
NIE	Niechorze	159,718	LBC	Lubczyna	1,103
KRS	Świnoujście-Karsibór	159,658	GĄS	Gąski	0,000
JAR	Jarosławiec	152,980	KAR	Karwia	0,000
PIA	Piaski I	139,684	OSŁ	Ostłonino	0,000
KĄT	Kąty Rybackie II	138,911	SAR	Sarbinowo	0,000
DĄB	Szczecin-Dąbie	135,940	SZN	Szczecin	0,000
ORŁ	Orłowo	135,664	WAP	Wapnica	0,000
GDA	Gdańsk	132,420	-	Sierosław	

WAR	Nowe Warpno	119,973	-	Chrząższczewo	
STŁ	Szczecin-Stołczyn	115,343	-	Świnoujście- Ognica	
UNI	Unieście	111,242			
WOL	Wolin	96,435			
SWB	Świbno	95,724			
JAN	Jantar	88,449			

Załącznik 2. Struktura wyładunków w wybranych portach krajowych

Tabela 2. Struktura wyładunków w wybranych portach krajowych (2006 r.)

Gatunek organizmu morskiego (t) i (szt.) (wyładunki w relacji pełnej)	Nazwa portu								
	Kołobrzeg	Hel	Władysławowo	Ustka	Darłowo	Dziwnów	Świnoujście	Łeba	Jastarnia
Belona	0,255	0,340	0,000	0,000	0,000	0,014	0,105	0,000	2,769
Babkowate	0,000	0,000	1,660	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Dorsz	2 181,382	663,219	3 349,686	2 702,462	1 171,975	467,078	397,147	1 032,097	658,013
Gładzica	20,898	0,000	0,000	2,875	0,517	0,106	13,000	0,060	0,253
Jazgarz	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,136	0,000	0,000
Leszcz	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,104	0,023	0,000
Łosoś atlantycki (szt.)	20,000	3 469,000	2 652,000	6 312,000	550,000	20,000	2,000	106,000	3 939,000
Miętus	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,188	0,000	0,000
Okoń	0,317	2,170	0,316	0,060	0,000	7,251	87,411	3,728	1,475
Pstrąg tęczowy (szt.)	0,000	1,000	0,000	2,000	28,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Płoc	0,032	0,000	0,000	0,000	0,002	0,011	25,192	0,346	0,000
Sandacz	0,648	0,000	0,005	0,250	0,012	24,919	2,957	1,329	0,000
Sieja	0,003	0,000	0,000	0,000	0,002	0,002	0,216	0,008	0,000
Śledź	12 384,529	502,293	1 806,335	2 267,703	646,133	209,641	988,735	0,287	107,816
Stornia	3 388,942	105,562	277,054	458,046	285,293	1 267,015	447,343	913,944	111,485
Szprot	8 720,875	12 573,327	7 278,125	2 840,550	287,875	0,000	0,000	21,450	1,375
Troć wędrowna (szt.)	444,000	17 808,000	16 714,000	43 855,000	8 180,000	22,000	8,000	255,000	21 147,000
Turbot	1,921	1,739	5,478	11,212	0,664	51,028	2,042	11,096	0,968
Węgorz	0,430	0,199	0,442	0,014	0,055	0,710	0,247	0,000	4,614
Węgorzyca	0,000	0,497	0,018	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,530
Witlinek	220,285	0,000	0,000	1,452	0,000	0,000	0,695	0,000	0,000

Załącznik 3. Informacja na temat cen produktów rybactwa

3.1. Rybołówstwo morskie. Ceny pierwszej sprzedaży ryb w portach

Wyszczególnienie Gatunek ryb - asortyment	XII 2004	XII 2005	XII 2006	XII 2007	III 2008	Wskaźnik 2007/2006
Władysławowo – ceny sprzedaży w zł/kg^{a)}						
Dorsz patr. z/gł M	4,80	5,70	7,20 ^{b)}	7,00 ^{b)}	6,00 ^{b)}	97,2
patr. z/gł S	5,10	6,00				97,2
Śledź D	1,20	1,20	1,20	1,30	1,25	108,3
S	0,70	1,00	1,15	1,15	1,20	100,0
Szprot	0,50	0,50	0,65	0,50	0,50	76,9
Stornia (Flądra)	1,80	2,00	2,40	2,40	-	100,0
Kołobrzeg – ceny sprzedaży w zł/kg						
Dorsz patr. z/gł M	5,50	5,80	7,50 ^{b)}	7,30 ^{b)}	6,50 ^{b)}	97,3
patr. z/gł S	6,00	6,00				97,3
Śledź D	1,30	1,20	1,20	1,25	1,25	104,2
S	1,10	1,10	1,15	1,25	1,20	108,7
Szprot	0,65	0,70	0,75	0,70	0,70	93,3
Stornia (Flądra)	2,00	2,20	2,20	2,00	1,60	90,9

^{a)} 2004 r. ceny skupu, ^{b)} od 2006 r. dorsz patr. z/gł niesortowalny.

Źródło: MIR

3.2. Chów i hodowla. Ceny świeżych karp i pstrągów na poszczególnych poziomach rynku PLN/kg

Rok	Detal	Zbyt	Pierwsza sprzedaż		Detal	Zbyt	Pierwsza sprzedaż	
			Skup	Ilości detaliczne			Ilości hurtowe	Ilości detaliczne
			Karpie				Pstrągi	
2004	11,64	8,84	8,11	9,72	13,65	8,14	7,98	11,42
2005	11,51	8,45	6,73	9,50	15,13	8,01	8,09	11,39
2006	11,38	8,51	7,75	8,99	15,65	9,06	9,25	11,10
2007	11,99	8,75	8,51	10,10	16,28	9,56	8,69	11,38
I kw. 2008	12,56	9,48	*	10,09	16,49	9,80	*	11,31

Źródło: Dane GUS oraz dane Magazynu Przemysłu Rybnego

Załącznik 4. Lista partnerów którzy brali udział w konsultacjach Programu Operacyjnego

- 1) Akademia Morska w Szczecinie;
- 2) Akademia Rolnicza w Szczecinie;
- 3) Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;
- 4) Departament Rybołówstwa, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- 5) Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- 6) Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego;
- 7) Departament Bezpieczeństwa Morskiego, Ministerstwo Gospodarki Morskiej;
- 8) Departament Strategii Kultury i Spraw Europejskich, Ministerstwo Kultury;
- 9) Departament Ochrony Przyrody, Ministerstwo Środowiska;
- 10) Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa;
- 11) Główny Urząd Statystyczny;
- 12) Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie;
- 13) Kołobrzeska Grupa Producentów Ryb;
- 14) Krajowa Grupa Producentów Ryb w Ustce;
- 15) Krajowy Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych;
- 16) Morski Instytut Rybacki w Gdyni;
- 17) NSZZ Solidarność;
- 18) Ogólnopolski Związek Pracodawców Rybackich w Toruniu;
- 19) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
- 20) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Dzierżawców i Administratorów Nieruchomości Rybackich Skarbu Państwa;
- 21) Okręgowy Inspektorat Rybołówstwa Morskiego w Gdyni;
- 22) Okręgowy Inspektorat Rybołówstwa Morskiego w Słupsku;
- 23) Okręgowy Inspektorat Rybołówstwa Morskiego w Szczecinie;
- 24) Organizacja Pracodawców-Producentów Ryb Śródlądowych w Toruniu;
- 25) Organizacja Producentów Rybnych Władysławowo Sp. z o.o.;
- 26) Polski Związek Wędkarski;
- 27) Polskie Stowarzyszenie Przetwórców Ryb w Koszalinie;
- 28) Polskie Towarzystwo Rybackie w Poznaniu;
- 29) Polskie Towarzystwo Rybackie w Poznaniu - Oddział Hodowców Ryb Łososiowatych;
- 30) Północnoatlantycka Organizacja Producentów;
- 31) Przedsiębiorstwo Połowów i Usług Rybackich „Szkuner”;
- 32) Przedsiębiorstwo Połowów, Przetwórstwa i Handlu „Dalmor” S.A.;
- 33) Stowarzyszenie Armatorów Rybackich w Kołobrzegu;
- 34) Stowarzyszenie Rozwoju Rynku Rybnego w Gdyni;
- 35) Stowarzyszenie Rybactwa Dolnej i Środkowej Wisły;
- 36) Stowarzyszenie Rybaków Zalewu Wiślanego;
- 37) Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie;
- 38) Urząd Komitetu Integracji Europejskiej;
- 39) Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego;
- 40) Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego;
- 41) Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego;
- 42) WWF Polska;
- 43) Zrzeszenie Producentów Ryb w Katowicach;
- 44) Zrzeszenie Rybaków Morskich-Organizacja Producentów w Gdyni;
- 45) Związek Producentów Ryb w Poznaniu;
- 46) Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Struktura polskiej floty rybackiej w końcu 2007 r. w podziale na długość jednostek i rodzaj stosowanych narzędzi połowowych.....	13
Tabela 2. Stan rybackiej floty bałtyckiej w latach 2004 i 2007.....	14
Tabela 3. Połowy bałtyckie według głównych gatunków ryb (w tonach).....	15
Tabela 4. Połowy wybranych gatunków ryb według segmentów jednostek (w tonach), 2007.....	15
Tabela 5. Wartość dodana brutto (GVA) i przepływy gotówkowe brutto (GCF) floty bałtyckiej (w EUR) 2005–2006.....	17
Tabela 6. Połowy floty dalekomorskiej według gatunków (w tonach).....	18
Tabela 7. Ewolucja kosztów paliwa w Polsce według segmentów floty.....	22
Tabela 8. Produkcja ryb słodkowodnych w tys. ton (bez materiału zarybieniowego).....	25
Tabela 9. Liczba zakładów przetwórczych uprawnionych do sprzedaży na rynku europejskim (czerwiec 2008 r.).....	28
Tabela 10. Szacunek produkcji finalnej przetwórstwa rybnego na lądzie.....	28
Tabela 11. Ilość pracowników w przedsiębiorstwach zatrudniających więcej niż 9 osób.....	29
Wykres 1. Zmiana ilości i tonażu jednostek w poszczególnych segmentach pomiędzy rokiem 2004 i 2007.....	15
Wykres 2. Wartość dodana na osobę zatrudnioną w rybołówstwie bałtyckim 2004–2006.....	17
Wykres 3. Ceny pierwszej sprzedaży ryb (PLN/kg)	30
Wykres 4. Obroty handlu zagranicznego: ryby i produkty rybne (w tys. ton)	31
Wykres 5. Wpływ sumaryczny oddziaływania na środowisko Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”	46